

Τὴν οὐρανίαν μ' ἐκλείου θύραν
 Δὲν εἶμαι πλέον χριστιανή.
 Ἔγιναν δύο οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς
 Πηγῆς δακρύου τῆς φλογεροῦ,
 Τὸ τελευταῖον ἢ ἐρημίτις
 Σημεῖον ἔκαμε τοῦ σταυροῦ,
 Καὶ εἰς τὰ θάλαθρα ἐκρημίσθη,
 Καὶ ὁ ψαλμὸς τῆς συνευθίσθη.
 Ἐὶ τὸ Ἄγιόν μου μερῶν μ' ἐπῆραν
 Οἱ αἰμοβόροι Ὀθωμανοί.
 Τὴν οὐρανίαν μ' ἐκλείου θύραν
 Δὲν εἶμαι πλέον χριστιανή.
 Καὶ ὁ πατήρ τῆς· ἌΜε ἀπεσπᾶσθη
 Ἀπὸ τοῦς κόλπους μου τοῦς γυμνοῦς,
 Καὶ τὸν πατέρα τῆς καταράσθη,
 Καὶ εἰς ἀθύσσους καὶ εἰς κρημνοῦς
 Μ' ἔφυγε δίχως νὰ μὲ γνωρίσῃ,
 Μ' ἔφυγε δίχως νὰ μὲ ἐλεήσῃ...
 Ὀλην ἐπάνω μου τὴν ὄργην σου,
 Ὀλην ἐξάντλησες, οὐρανί!...
 Ὀλην ἐπάνω μου τὴν γοργὴν σου
 Φλόγα ἐκένωσες, κεραυνέ!...

Ἐπὶ τῶν κατασκευαστικῶν τούτων στίχων ἔπαιον τὰ βλέμματα ἡμῶν, ὅτε ἠρόικαμεν κατὰ πρῶτον τὴν Τουρκομάχου Ἑλλάδα τοῦ Κ. Ἀλ. Σούτσου. Ἀνεπλήρωσεν τὰς φρικαλέας ἐκείνας ἡμέρας, ὅτε καὶ ἡμεῖς ρεύγοντες τὸν θάνατον καὶ κλαίοντες τὸν θάνατον συγγενῶν καὶ φίλων, ἀπηντῶμεν εἰς τὰς νῆσους τοῦ φιλοξένου Αἰγαίου μητέρας Χίος θρηνοῦσας τὴν στέρησιν φιλάτων, ὄρανα ζητοῦντα τὰς μητέρας αὐτῶν, καὶ πατέρας ἐτοιμαζομένους νὰ τρεῖξωσιν εἰς ἀναζήτησιν, ὡς ὁ ἀτυχῆς Ἰωάννης Γαλάτης, τέκνων ἐξανδραποδισθέντων! καὶ εἶπομεν ὅτι ὁ Ἀλ. Σούτσος, καρτερός εἰς τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ τὸ σαραζικὰρδιον τοῦτο ἐπιστόδιον, περιέγραψε μετ' ἀληθοῦς συναισθήσεως καὶ ζωηροτάτων χρωμάτων τὴν ὀδύνην, τὴν ἀπόγνωσιν, τὴν ἀγωνίαν δῶν τῶν βαρβαλῶν τῆς Χίου γονέων, ἐπὶ τῆς καταστροφῆς τῆς πολυκλαύστου αὐτῶν πατρίδος!

Μετὰ ταῦτα ἀνίγνωμεν καὶ δόκιμα τὰ τέσσαρα ἔκθετα τῆς Τουρκομάχου Ἑλλάδος. Ἀκούσαντες πολλὰς καὶ διαφόρους κρίσεις, ὀλίγον ὅμως εὐνοϊκάς, περὶ αὐτῆς, δὲν θέλομεν ἰσως λογισθῆ τολμηροὶ εἰς ὑποδείξωμεν τὰς γενικωτέρας ἀρχὰς καθ' ἃς ἐθεωρήσαμεν καὶ ἡμεῖς τὸ ἐπικὸν τοῦτο ποίημα.

Καθὼς ὁπότεν κρίνομεν τοὺς χαρακτῆρας καὶ τὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων, αἱ κρίσεις ἡμῶν ἤθελον εἶσθαι καὶ ἀτελεῖς καὶ ἀδικοί, εἰς παρεδεχόμεθα ὡς βέλους τὰ δόγματα καὶ τὰς ἀρχὰς ἔχι τοῦ αἰῶνος καὶ ὅτι ζῶσιν, ἀλλ' ἄλλοι τινὸς, ὡσαύτως καὶ ἀτελεῖς καὶ ἀδικοί εἶναι περὶ τῶν ἐκδιδομένων σήμερον ἐν Ἑλλάδι πρωτοτόπων συγγραμμάτων ἐπικρίσεις, ὅσας γίνονται ἔχι κατὰ λόγον τῆς ἀγωγῆς ἣν ἐλάβομεν νηπαθῆν, τῶν μέσων ἅτινα εἴχομεν καὶ ἔχομεν, καὶ τῶν περιστάσεων μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐζήσαμεν καὶ ζῶμεν, ἀλλὰ κατ' ἀντιπαροβολὴν ἀκραιότερων φιλολογικῶν ἐποχῶν ἢ τῶν φιλολογικῶν ἔργων τῆς ἑσπερίας εὐρώπης. Ἐάν δυστυχῶς ὠρμώμεθα ἐκ τοιαύτης ἀρχῆς

ἠθέλομεν κατὰ κρίνειν πάντα, καὶ σχολαῖα, καὶ πανεπιστήμειον, καὶ συγγραφεὶς, καὶ μεταφράσεις, καὶ ἠθέλομεν βίβει εἰς τὴν ἀπελπισίαν πάντα μὴ δυνάμενον, (καὶ δὲν δυνάμεθα ὅλοι,) νὰ γράψῃ ἢ νὰ διδάξῃ ὡς ὁ Ξενοφῶν καὶ ὁ Κικέρων ἄλλοτε, ὡς ὁ Μακωλαῖος καὶ ὁ Β. λεμαῖνος σήμερον.

Μετὰ τὴν θεωρίαν ταύτην, ἥτις ἐφαρμόζεται εἰς εἰς ἐν γένει τὰ φιλολογικὰ ἔργα τῆς Ἑλλάδος, μεταβαίνομεν εἰς ἄλλην ἀπορώσαν εἰδικώτερον τὴν ἐποποιίαν, καὶ μάλιστα τὴν ἠρωϊκὴν.

Ἐάν ἀγαπῶμεν τὴν ἀλήθειαν, δὲν πρέπει νὰ διατάσωμεν νὰ δηλολογήσωμεν ὅτι οὐδεὶς, οὐδ' εἰς τὴν Ἑυρώπην, οὐδ' εἰς τὴν Ἑλλάδα αὐτὴν, ἐπιχειρεῖ νὰ ἀναγνώσῃ ποίημα ἐπικὸν ἐλεύθερος προλήψεων. Ἡ ἀνθρώπινος διάνοια, πεισθεῖσα ἐν τῷ διαστήματι τριῶν χιλιᾶδων ἐτῶν, καθ' ὃ μὲλις τέσσαρα ἢ πέντε ἀριστοουργήματα ἐπικὰ ἐλάμπρυνον τὴν φιλολογίαν τῆς οἰκουμένης ὅλης, ὅτι ἡ ἐποποιία εἶναι τὸ ὠδινηρότερον γέννημα, τὸ ἔξοχώτερον προϊόν αὐτῆς, δυσκολεῖται νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἡ ποίησις ἠνέχει ὑπ' ἑφῖν, δύναται νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ὑψηλὴν περιωπὴν ὅπου ἐνεθρόνισαν ἑαυτοὺς οἱ ἑνδοξοὶ καὶ μεγαλοφυεῖς ἄνδρες, τῶν ὁποίων ἀνέλαβε νὰ ψάλλῃ αὐτὴ τὰ κατορθώματα.

Τὴν πεποιθήσιν ταύτην, ἃς εἰμεθα βέβαιοι, εἴχομεν καὶ ὅσοι μετὰ τὸν Ὀμηρον, καὶ τὸν Οὐίργιλιον, τὸν Τάσσον καὶ τὸν Μίλτωνον, ἐπεχείρησαν νὰ γράψωσιν ἐποποιήσας ἐγγνώριζον μὲν ὅτι οἱ ἀσθενεῖς αὐτῶν πόδες δὲν εἴχον τὴν δύναμιν νὰ ἀναβῶσιν εἰς τοῦ δρους τὴν κορυφὴν· δὲν ἐδίετασαν ὅμως νὰ βαδίσωσιν καὶ παρὰ τὰς ὑπάρχειας, οὐδ' ἐθεώρησαν τολμηρὸν τὸ νὰ ἀναβλέψωσι πρὸς ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἐλάτρευε καὶ ἐπεθύμει νὰ μιμηθῇ ἢ ἐνθερμος αὐτῶν καρδία.

Ἐάν λοιπὸν ἐξετάζοντες, ὡς εἶναι δίκαιον, τὴν συγγραφήν τοῦ Κ. Α. Σούτσου διὰ τῆς βασιάνου τῶν δυο τούτων ἀρχῶν, ἀποβλέψωμεν συγχρόνως εἰς τὴν κυρίαν πρόθεσιν τοῦ συγγραφέως, τὴν ἀπαθανάτιν τῶν ἠρωϊκῶν πράξεων τῆς Ἑλλάδος, εἰς ἀκολουθίαν συνδυάζωμεν ταῦτα μετὰ τῶν καλλωνῶν τὰς ὁποίας περιέχει ἀναντιφῆτως τὸ ποίημα, ἢ κρίσις ἡμῶν θέλει ἀποθῆ ἐπιεικεστέρᾳ, καὶ θέλουσι ἴσως συγκαταβῆ καὶ οἱ δυσμελικτώτεροι τῶν ἐπικριτῶν, εἰς τὸ νὰ θεωρήσωσιν αὐτὸ ὡς ἐν τῶν πρώτων συγγραμμάτων ἅτινα θέλουσι συντρέξει εἰς τὸ νὰ πλασθῇ ἡ νεωτέρα φιλολογία τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Κ. Σούτσος λέγει μόνος ἐν τῷ προομίῳ αὐτοῦ διὰ τί ἠκολούθησεν ἄλλους κανόνας ὡς πρὸς τὴν ἐνότητα τοῦ ποιήματος, καὶ μέτρον ἀρμόζον μᾶλλον εἰς ποίησιν λυρικήν. Χωρὶς νὰ ἐξετάσωμεν πρὸ τῆς ἐκδόσεως καὶ τῶν λοιπῶν ὀκτὼ ἀτμάτων, εἰς ἰδύναται νὰ καινοτομήσῃ, ἢ ἂν καινοτομῶν ἐπέτυχε κατὰ πάντα. ἃς δηλολογήσωμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος διὰ τὴν Τουρκομάχου Ἑλλάδος εἶναι ἀξία λόγου διὰ τὸ ἰδιόρρυθμον καὶ ὅλιον Ἑλληνικὸν τῆς ὑποθέσεως καὶ τῆς συντάξεως, διὰ τὸ κωλύει δραματικὸν τῆς διηγήσεως καὶ τῶν σκηνῶν, διὰ τὸ ἐντεχνον καὶ ἀρελῆς συγχρόνως τῆς συναρμολογίας τῶν ποιητικῶν φράσεων, καὶ ἐπὶ τέλος διὰ τὴν καλλιπέειαν, τὴν τε ἀρμονίαν καὶ τὴν κομψότητα τοῦ ὕφους.

ΦΥΛΛ. 11

ΤΟΜ. Α.

Η ΠΑΝΔΩΡΑ.

Ο ΑΥΘΕΝΤΗΣ ΤΟΥ ΜΩΡΕΩΣ.

Διήγημα. Ἰπὸ Ἀ. Ρ. Ρ.

(Συνέχεια. Ἰδὲ φυλλάδιον 10^{ον}.)

Μετὰ ταῦτα δὲ τοῖς ἀνήγγειλε τὴν προσεχῆ ἀφιέσθαι τοῦ νέου αὐθέντου, καὶ τοῖς ἐξήγησε ποίαν τοῖς παρεῖχεν ἀφορμὴν ἢ ἀναμείβωλος διχόνοια μεταξὺ προκατόχου καὶ διαδόχου, πόσον πολυειδῆς τοῖς εὐμπερε νὰ ἐναγκαλισθῶσιν αὐτοῦ τὴν μερίδα, καὶ βοήθεια αὐτοῦ, ἐν ᾧ φαίνονται ὑπηρετοῦντες τὴν θέλησιν τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας, τοῦ κυριάρχου των, νὰ ἐκρίξωσιν τοῦ τόπου των τὴν εὐρωστὸν ἰσχυρὸν τοῦ Βιλλαρδουίνου καὶ τῶν συγκατακτιτῶν του. Ὅτι

ἀν, ἔπερ λίαν ἀπίθανον, ἐνέδιδεν ὁ Βιλλαρδουίνος ἀντιστασεως, τότε τὸ ἡμῶν τοῦ ἔργου των ἦτον τετελεσμένον, καὶ ἦσαν προπαρασκευασμένοι διὰ τὸ ἄλλο ἡμῶν ὅτι ἡ συμπάθεια καὶ συμπράξις τοῦ αὐθέντου τῆς Ἑλλάδος ἦτον βοήθεια οὐρανῶθεν αὐτοῖς πεμπομένη, καὶ ἡ ἀρίστη αὐτοῖς ἐγγύησις εἶναι ἡ παρουσία τοῦ σεβαστοῦ του συντρόφου, ὃ δὲν δύναται μὲν οὐδὲ πρέπει νὰ προφέρῃ τὸ ὄνομα, ἀλλ' ὃ οἱ λόγοι, ἡγγυᾶτο αὐτοῖς περὶ τούτου, ἐδύνατο νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἐξεληθόντες ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ τοῦ αὐθέντου. Παρεκίνει ἐπομένως τοὺς φίλους καὶ συστρατιώτας του νὰ μὴ παραμελήσωσι τὴν πολυτίμον εὐκαιρίαν, ἥτις ἐφαίνετο θεῶθεν σταλεῖσα.

Ὁ Βουτσαρᾶς ἐπευφήμησε δι' ἐνὸς στενωποῦ « Δόξη Πατρί! » καὶ πολλοὶ τῶν λοιπῶν ἐπεκρότησαν. Ἄλλοι ὅμως ἐξέφρασαν διαταγμούς, νὰ μὴ ἐκβῶσιν εἰς νέας τρικυμίας τὸ ἤδη πεπονημένον τῆς πατρίδος των ἀκάφος, νὰ μὴ παροξύνωσι τὸν πρᾶν-
 Φυλλ. 11.

θέντα λόντα, να μὴν ἀνάψωσι πυρκαϊὰν θλιέθρου ἀντὶ φωτὸς τῆς ἐλευθερίας, καὶ ὅσα ἄλλα ὑπαγορεύει ἢ πολλὰς ἀδελφῆς τῆς δειλίας περισκεψίς. Ἄλλ' ὁ Χαμάρτος ὤφισε φωνὴν γενναίαν, ἐπεκαίεθη τὰ αἰσθήματα τοῦ πατριωτισμοῦ, τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας, περιέγραψε τὴν δυστυχίαν καὶ τὴν ταπεινώσιν τῶν Ἑλλήνων, ὡς διενέμοντο οἱ κατακτητῆται ὡς ἀγάλας προσδοφόρους, καὶ ἠρώτησεν ἂν τὰ μνημεῖα τῆς Ἑλλάδος δὲν ἦσαν οἰκειότερα νὰ χρησιμεύσωσιν ἢς τάρως τῶν υἱῶν τῆς ἐνδόξως θανόντων, παρὰ ὡς μάρτυρες τῆς αἰσχίνης τῆς ἐκήρυξεν ὅτι ἀμελοῦντες τὴν παρουσιασθεῖσαν εὐκαιρίαν, ὅχι μόνον δειλίας ἀλλὰ καὶ προδοσίας ἐνοχοὶ γίνονται.

Ἡ ζωηρότης μεθ' ἣς ὠμίλησε διέφραξε καὶ τοὺς δειλιοτέρους, καὶ ἐνίκησε τοὺς δισταγμούς, πολλοὺς δ' ἐνεφύγοντο ἢ ἐλπίς τῆς συνεργείας τοῦ Αὐθέντου τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Αὐθέντης, εἶπεν ὁ Πετραλεῖφας, ὅστις ἐκάθητο μέχρι τοῦδε σιωπηλῶς ἀκούων καὶ θλιέπων, ὁ ρέγει πρὸς μὲν χεῖρα πρὸς τοὺς συμπατριώτας του, τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην τῆς βοηθείας του, καὶ ὅσω μέγας καὶ ἂν εἶναι ὁ ἀγὼν, ὅσω ἴσως ἐπικίνδυνος δι' αὐτὸν, δὲν θέλει βεβαίως τὸν ἀποφύγει, ἐάν μόνον ἦναι βέβαιος ὅτι ἔχει συναγωνιστάς. Σὰς ζητῶ συγγνώμην, ὦ ἀδελφοί. Ἀπὸ τὰ βλέμματα, ἀπὸ τοῦ λόγου σας, ἐνόησα ὅτι περιστοιχίζομαι ὑπὸ ἀνδρείων ἂν ὅμως εἴθε οἱ μόνον ἀλειφόμενοι εἰς τὸν κινδυνώδη ἀγῶνα, ἢ μὲν πρόθεσίς σας ἡρωικὴ, ἀλλ' ἢ ἐκβασις, πιστεύσατε τὴν πειρὰν μου, ἐνδοξος ἀλλ' ἀκαρπος θάνατος. Ὁ Αὐθέντης ὅμως ἔχει οὐ μόνον τῆς ζωῆς ἑαυτοῦ, ἔχει τῆς τύχης τῶν ὑψηλῶν του τὴν εὐδύνην. Νὰ ἐπιφανοῦν αὐτὴν εἶναι ἐναντίον ὄλων τῶν καθυκόντων σου, ἂν δὲν ἤξεύρη ὅτι ἔχει καὶ τινα ἐπιτυχίας ἐλπίδα, ὅτι ἐρχεται νὰ στηρίξῃ ὅχι ἐκατόμην ἀνδρείων μαρτύρων, ἀλλὰ ὅλον λαὸν ἔχοντα καὶ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς νίκης.

— Δόξα Πατρί! εἶπεν ὁ Βουτσαρᾶς. Τεσσαράκοντα ἂν μὰς βλέπης, πάτερ, ἐδῶ, τεσσαράκοντα πόλεις ὅτι εἶδες εἶπέ εἰς τὸν Αὐθέντην. Εἰς τὴν ἐπιχειρήσιν μας προσέρω τὸ ξίφος μου, ἀλλὰ προσέρω καὶ τῶν Βουτσαρᾶν τὸ ὄνομα. Εἰς τὸ ὄνομα τοῦτο κινεῖται, Δόξα Πατρί! ὅλη ἡ φάραξ τῆς Ἑρτυνός!

Πολλοὶ ἄλλοι, λαβόντες μετὰ ταῦτα τὸν λόγον, ὠμίλησαν ἐν ὀνόματι πόλεων τῆς Ἀρκαδίας, τῆς Μεσσηνίας καὶ τῆς Λακωνικῆς, ἐφ' ὧν εἶχον πλείον ἢ ἐλάσσονα ἐπιβόητον, καὶ μετὰ τὴν σύσκεψιν ἀπερῆσθη, νὰ δοθῇ εἰς τὸν Πετραλεῖφαν κατάλογος τῶν συνωμοτῶν μετὰ σημειώσεως τῶν δυνάμεων, ὡς ἐπηγγέλλοντο νὰ συνεισφέρωσιν, ὅπως τὸν καθυποβάλλῃ εἰς τὸν Αὐθέντην.

— Θέλω ἔχει καιρὸν νὰ ἐκτελέσω τὴν ἐντολήν ταύτην, εἶπεν ὁ Πετραλεῖφας, ὁ-ὅτι τὸ ἐπιχειρήμα δὲν πρέπει ν' ἀργίση πρὶν τῆς ἀφίξεως τοῦ Σαμπλίτου, καὶ πῶν ἰδῶμεν τῶν δῶ ἀντιπάλων τὴν προσάλληλον θέσιν, καὶ τὰ πρῶτα κινήματα.

— Ἀλλὰ, εἶπεν ὁ Βουτσαρᾶς, περὶ τούτων πρέπει νὰ εἰδοποιηθῶμεν ἐν καιρῷ, πρέπει νὰ συνεννοηθῶμεν πρὶν πράξωμεν. Πῶς καὶ πῶς; θὰ μὴν τοῦτο;

— Ἐδῶ πάλιν, εἰς τοῦ Ἀρκίου τὸ Σπήλαιον, εἶπεν ὁ Χαμάρτος. Ὅταν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ὀλύμπου ἀναβῶσι τρεῖς νύκτας πυρᾶι, ὡς ἦναι τοῦτο σημεῖον ὅτι πρέπει νὰ συνελθῶμεν εἰς τοῦ Λύκου τὸ Σπήλαιον διὰ νὰ κινήθωμεν.

— Ἄς ἦναι, ἀνεβόησαν ὅλοι.

— Αἱ καλὴ μου μάχοιρα! θὰ προέλθῃς πάλιν ἀπὸ τὴν θήκην σου! Δόξα Πατρί! εἶπεν ὁ Βουτσαρᾶς. Καὶ ἡ συνεδρίασις διελύθη. Ἐκατὸς δὲ τῶν συνελόντων λαθὼν ἀνὰ ἓνα δαυλὸν ἐκ τῆς πυρᾶς, ἐξήλθε τοῦ σπηλαίου. Ὅλοι διμοῖ ὑπερέβησαν τὸν χειμῶρον, καὶ μετὰ ταῦτα διεσπάρησαν εἰς τὰς διαφόρους στενωποὺς τοῦ βουνοῦ, ἔπου μακρόθεν ἔλαμπον αἱ δάδες τῶν ὡς τὰ κινήτὰ φῶτα τὰ ἐπιπετόντα ἐπὶ τῶν ἐλῶν. Ὁ δὲ Πετραλεῖφας καὶ ὁ Χαμάρτος κατέβησαν τὴν ὁδὸν, ἣν εἶχον ἀνέλθει, εἶδον τοὺς ἔπους τῶν ὅπου τοὺς εἶχον ἀφήσει, καὶ, ἀφ' οὗ ἀφίχθησαν εἰς τὸ ἐρημικὸν τῆς Ἀνδραβίδας, ἀρίππευσαν, καὶ διευθύνθησαν πρὸς τὸν οἶκον τοῦ Πετραλεῖφου, ὅπου αὐτὸς εἰσῆλθεν ἀψόφως πρὶν εἶ ἀνατελεῖν ὁ ἥλιος.

ΚΕΦ. ΙΒ'.

Ἐν τούτοις, ἂν ὁ Λέων καὶ τὸ Κερκυραϊκὸν πλοῖον ἐγκατέλειπον τὸν Ροβέρτον, δὲν εἶναι τοῦτο λόγος ὅπως τὸν ἐγκαταλείψωμεν καὶ ἡμεῖς. Ἡ ἀγανάκτησίς του διὰ τὴν διπλὴν του ἀποτυχίαν ἦτον τότε μεγαλύτερα, καὶ ὅσον δὲν ἤξευρε κατὰ τίνας νὰ τὴν κενώσῃ. Ὁ Δοῦξ εἶχε δώσει μετὰ μεγίστης προθυμίας τὰς ἀρίστους διαταγὰς εἰς τὸν Πλοίαρχον. Ἐπιταίειν ὁ Δοῦξ, ἂν ὁ Πλοίαρχος ἠρθένησεν; ἢ εἰδύνατο ὁ ὑποπλοίαρχος νὰ μὴν ἀκολουθήτῃ τὰς γκαπτάς ὀδηγίας του ὅταν δὲν εἶχεν ἄλλας; Ὁ διοικητὴς τῆς Κερκύρας εἰδείξε τὴν μεγίστην δυνατὴν προθυμίαν, καὶ ἐπεμψεν ὡς καὶ πλοῖον ἐπιτήδεον νὰ φέρῃ ὀπίσω τὸν δραπέτην Λέοντα ἐπταίειν ὁ διοικητὴς; ἂν ὁ Ροβέρτος εἶχε ναυλώσει αὐτὸ τοῦτο τὸ πλοῖον χωρὶς νὰ τὸν εἰδοποιήσῃ; Κατ' ἀρχὰς ἡ ἀπελπισία του ἐξερράθη διὰ κραυγῶν καὶ βλασφημιῶν καὶ κατάγων ἄλλ' ἀπὸ εἶδεν ὅτι ὅλ' αὐτὰ δὲν φέρουν οὔτε τὴν Πελοπόννησον κλησιέστερον οὔτε τὰ πλοῖα ὀπίσω, ἔπεισεν εἰς τοιαύτην νάρκωσιν, ὥστε διος στόλος εἰδύνατο νὰ ἐκπλεύσῃ ἀπὸ τὸν λιμένα τῆς Κερκύρας χωρὶς νὰ ἔχῃ εἰδῆσιν.

Ὁ Νόννος ὅμως ἦτον φύσει ὀλιγώτερον εὐεξάπτου, οὕχι ὅτι δὲν ἠρθάνετο τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὴν ἀνυπομονησίαν καὶ αὐτὸς ἐπίσης σφοδρᾶν, ἴσως σφοδροτέραν ἀκόμη, ἀλλὰ παρ' αὐτῷ ὁ πρὸς τὸν ὄρον ἦτον τὸ πᾶν, καὶ οἰονδήποτε πάθος καὶ ἂν ἐπνεῖεν εἰς τὴν καρδίαν του, δὲν ἀπέστρεψε τὸ βλέμμα ἀπὸ τὴν σταθερὰν ταύτην κηθίδα. Διὰ τοῦτο ἐν ὧ ὁ Ροβέρτος, εἰς τὴν κλινὴν του ἠπλωμένος, ἀνὴρ στανεναγμοὺς πρὸς τὸν οὐρανόν, ὁ Νόννος περιέχετο ὅλην τὴν παραλίαν, ἀνιρεύων τὸν λιμένα, διεμύτρᾳ διὰ τοῦ βλέμματός του ὁπώτατον ὀρίζοντα, ἐξετίμα τῶν πλοιαρίων τὴν χωρητικότητά, ἀλλὰ οὐδεὶς ἐν ὑψηλῆς δυνάμενον νὰ περιλάβῃ τὸ ἡμῶν κἂν τῆς συνοδείας τοῦ Ἡγεμόνος. Ὀπίως ἡμέρα παρήκα, μεθ' ἡμέ-

ραν, καὶ οὔτε τοῦ μὲν ἢ ἀδρανῆς καρτερία, οὔτε τοῦ ἄλλου ἢ ἀνήσυχος ἀικινησία ἴσχυε νὰ μεταβάλῃ τὴν θέσιν των κατ' οὐδὲν, διότι πλοῖον δι' αὐτοὺς δὲν ὑπῆρχε. Τὴν ἐσπέραν τῆς τρίτης ἡμέρας ὁ Νόννος ἐλθῶν ἔπεσε καὶ αὐτὸς ἀπυροδμημένος πλησίον τοῦ Ροβέρτου, ὡς κυρευθεῖς τέλος πίντων ὑπὸ τῆς αὐτῆς ναρκώσεως καὶ ἀπελπισίας. Ἀφ' οὗ δὲ ἐμεινεν ἐπὶ μίαν ὥραν, ἀποκριόμενος δι' ἐνὸς γρουμοῦ εἰς ἕκαστον στεναγμὸν τοῦ Ροβέρτου, ἀναπηδήσας τέλος,

— Πρέπει τοῦτο, εἶπε, νὰ τελειώσῃ, Ὑψηλότατε, νὰ φύγωμεν!

— Νὰ φύγωμεν λέγει! ἀνέκραξεν ὁ Ροβέρτος. Ἄς φύγωμεν λοιπόν! Μὴ τὸν ἅγιον Διονύσιον, φίλε Νόννε, ἔχασες τοῦς λογισμοὺς σου, δυστυχῆ. Πῶς θέλεις νὰ φύγωμεν;

— Πῶς; νὰ ριφθῶμεν εἰς ἐν ἀπὸ τὰ ἀλειυτικὰ ἐκεῖνα πλοιάρια, κοπηλατοῦντες νὰ διαβῶμεν ὡς τὴν ἀντιπέραν παραλίαν, καὶ ἐπειτα παρακολουθοῦντες τὸν αἰγιαλὸν νὰ καταβῶμεν εἰς τὴν Πελοπόννησον. Θὰ φθάσωμεν ὅταν φθάσωμεν, προτῆτέρα ὅμως πάντες παρ' ἂν καθύμεθα ἐδῶ αἰωνίως νὰ μετρώμεν τὰ ἀστρα καὶ νὰ πίνωμεν τὸν ἀγούσιον οἶνον τοῦ ἐπαράτου διοικητοῦ.

— Ἀλλὰ πότους ἐπιβάτας, εἶπε μου, ἢ μπορεῖ νὰ περιλάβῃ τὸ ἀλειυτικὸν σου τοῦτο πλοῖον;

— Τὴν Ὑψηλότητα, ἀφαικτικῶς, καὶ τοῦ ο εἶναι τὸ ἀναγκαϊότερον. Ἐπειτα δὲ ἴσως καὶ ἐμὲ.

— Καὶ οἱ ἄλλοι;

— Οἱ ἄλλοι νὰ μείνουν ἔως ὅτου εὐρεθῇ καὶ δι' αὐτοὺς εὐκαιρία. Τὸ καλῆτερον θὰ ἦτον βεβαίως νὰ φθάσῃ ἢ ὑμετέρα Ὑψηλότης μετ' ὅλην τὴν λαμπρότητα τῆς ἰσχύος καὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς, μετ' ὅλην τὴν συνῶδιαν τῆς τὸ χειρότερον, νὰ μὴ φθάσῃ οὔτε ἡ Ὑψηλότης σας οὔτε ἡ συνοδία ὁ μέσος ὄρος εἶναι νὰ φθάσῃ μὲν ἢ ὑμετέρα Ὑψηλότης, νὰ μείνῃ ὅμως ἢ συνοδία. Τοῦτο προτείνω.

— Τὸν ἐδέχθη, εἶπεν ὁ Ροβέρτος, αὐριοῦν πρῶτ' οἰκόν εἰς τὸ ἀλειυτικὸν πλοῖον καὶ ἀναχωροῦμεν!

Τὴν ἐπαύριον ἅμα ἀνέτειλεν ἡ ἡμέρα, ἀμφοτέροι ἦσαν εἰς τὸν λιμένα. Ἀλλὰ τὸ πρῶτον πλοῖον εἰς τὸν λιμένα, τὸ μεγαλύτερον ὄλων, δὲν ἠδύνατο νὰ τοὺς δεχθῇ, διότι εἶχεν ἀλειαν τῶν γωδιῶν. Μάτην τῷ ἐπρόσπερον ναυλὸν διπλάσιον, τριπλάσιον, δεκαπλάσιον τοῦ συνήθους ὁ πλοίαρχος ἦτον τίμιος ἀνθρώπος, καὶ ἀπεκρίνετο πεισματωδῶς ὅτι, ναυλώσας ἅπαξ τὸ πλοῖόν του, δι' ὅλους τοὺς θησαυροὺς τῆς γῆς δὲν ἤθελεν ἀθετήσῃ τὸν λόγον του. Τὸ αἰσθημα τοῦτο ἦτον τόσον ἀξέπαινον, καὶ ἡ ἀπόφασίς τοῦ πλοιαρχοῦ ἐφαίνετο τόσον σταθερὰ, ὥστε μὴ ἔχοντες τί ν' ἀντιθέσωσι, μετέβησαν εἰς τὸ δεύτερον πλοῖον.

Ἀλλ' αὐτὸ εἶχε τὴν ἐργολαβίαν τῶν ἀστακῶν, καὶ δι' ὅλους τοὺς θησαυροὺς τῆς γῆς, δὲν τῷ ἐτύμφερον οὔτε ἡμέραν νὰ μακρυνθῇ τῆς Κερκύρας. Τὸ τρίτον δὲν ἐπλευσε ποτὲ ἡμῖν μίλιον μακρὰν τοῦ λιμένο, καὶ δι' ὅλους τοὺς θησαυροὺς τῆς γῆς δὲν ἤθελε νὰ ριφιοδυνεύσῃ εἰς τὸ ἀγανὲς πέλαγος. Ἄλλο δὲν εἶχεν ἰστία, καὶ τῷ ἦτον ἀδύνατον νὰ εὐρῆ, ἄλλο καὶ

τὴν νῆσον, ἀλλὰ εἶχον ἄλλα κωλύματα ἀνυπέρελθτα, ὥστε ἀφ' οὗ τὰ περιήλθον ὄλα, μέχρι τίλους δὲν εὐρέθη οὐδὲ ἐν δυνάμενον νὰ τοὺς ἀναλάβῃ. Ἡ ἀνελπιστος νέα αὐτῆ ἀποτυχία ἐκαρῶφύσε τῶν ὀδοιπόρων τὴν ἀπελπισίαν, ἥτις ἐκινδύνευε νὰ μεταπέσῃ εἰς παραφροσύνην, ἂν ὁ διοικητὴς δὲν κατέβαλλε πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως τοῖς προφύρῃ παραγορίαν γλυκεῶν λέξεων καὶ γλυκεῶν οἴνου, καὶ εὐωχιῶν συνεχῶν. Ὅταν τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐλθῶν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ ἀθθέντου εὐρε τὸν μὲν Ροβέρτον δακρύοντα, τὸν δὲ Νόννον θηριωδῶς βλασφημοῦντα, τοὺς παρεκάλεσε νὰ μὴν ἀδημονῶσι, τοῖς εἶπεν ὅτι εἶναι ἀδύνατον μέχρι τῶν ἀρχῶν, ἢ τὸ κολῶ τῶν μέσων Μαρτίου νὰ μὴ φθάσῃ πλοῖα ἐκ Δαλαματίας, καὶ τοὺς ἐβεβαίωσεν ὅτι ἔθεσε σκοποὺς εἰς τὰ ἀπώτερα καὶ ὑψηλότερα μέρη τῆς νῆσου διὰ νὰ ἀναγγείλωσι τὴν ἰμάνισιν τοῦ πρώτου προσπλέοντος.

Ὅχι ἦττον ὅμως τὴν ἐπαύριον ἐπανέλαβον τὴν ἐπιθεωρήσιν των, ἀλλ' ἐπίσης ἀνεπιτυχῶς. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἰσέπλευε εἰς τὸν λιμένα ὁ ἀλιεύς τῶν γωδιῶν, καὶ ὁ Νόννος ἀπεπειράθη πάλιν αὐτοῦ, ἐπιτείνας τὰς προτῆρας. Ἀλλ' ἡ ἀρετὴ του ἦτον ἀδαμαντίνη ὁ χροτὸς δὲν εἶχε λαβὴν ἐπ' αὐτῆς. Ἄησας λοιπόν τὸ πλοῖον του, ἀφ' οὗ ἀντέστη εἰς τὴν δύναμιν τῶν δελεασμῶν, ἔλαβε μετ' οὐκίαν ἀπάθειαν τὰ εἰκτα εἰς τὸν ὄμον καὶ ἀνέβη εἰς τὴν πόλιν. Ἀλλὰ, διελθὼν τοὺς λαβυρίθους τοῦ προαττίου τῶν ἀλιέων, ἀντὶ νὰ διευθυνθῇ πρὸς τὴν καλύβην του, διέβη διὰ τῶν εὐρύτερων ὁδῶν τῆς πόλεως, καὶ ἐφθασεν εἰς τὸ διοικητήριον. Ζητήσας δὲ νὰ ἰδῇ τὸν διοικητὴν κατ' ἴδιαν,

— Ἐξοχώτατε, τῷ εἶπε, πλοῖον! Ἀπὸ τὴν ἀκραν ὅπου ἀψάρευον σήμερον τὸ εἶδα ἐρχόμενον ἀπὸ Κάρταρον. Ὡς διετάχθη, ἔρχομαι νὰ σοὶ τὸ ἀναγγείλω.

— Πλοῖον! εἶπεν ὁ διοικητὴς. Καὶ ποῖο μέγεθος! χωρεῖ τοῦ Σαμπλίτου τὴν συνοδίαν;

— Μεγαλῆτερον ἀπὸ γλάρον δὲν φαίνεται, εἶναι περὶν, μακρὰν ἀκόμη, εἶπεν ὁ ναύτης ὁμοῦς νὰ μετρήσῃ ὁ ἅγιος Σπυρίδιον ἂν δὲν ἦναι ὁ Βέρβανος ἀπὸ τὴν Ζάραν. Τὸν ἐγνώρισα ἀπὸ τὸ βᾶδισμα. Ἡ Γαλιότα του χωρεῖ τρεῖς συνοδίας ὡσάν τοῦ Σαμπλίτου.

— Καὶ πῶς, νομίζεις, ἢ μπορεῖ νὰ φθάσῃ;

— Ὁ ἀνεμὸς ἤξευρε. Ἄν τὸν εἶχεν εἰδικόν του, πρῶτα ὁ ἅγιος Σπυρίδιον, πρὶν δῦν ὁ ἥλιος ἔφριπτε τὴν ἀγκυραν εἰς τὸν λιμένα. Καθὼς τὸν ἔχει ὅμως, θὰ εἶναι ἐδῶ τὰ μεσάνυκτα. Καὶ δὲν εἶναι μόνον αὐτό. Εἰς τὸ βᾶθος τοῦ κόλπου ἀνεκάλυψα δύο λευκὰ τημεῖα, καὶ, μὴ τὸν ἅγιον Σπυρίδιον, ἦσαν πλοῖα κ' ἐκεῖνα.

— Ὡ! ὦ! εἶπεν ὁ διοικητὴς, τὸ πρᾶγμα γίνεταί σπουδαῖον. Ἐξεύρισ τί, βάρβα Σπύρο; Νὰ κάμῃς τὸν σταυρὸν σου, καὶ ν' ἀπεράτης τὸν Σαμπλίτην εἰς τὸν Μωρέαν. ἢ μπορεῖς;

— Ἀκούεις ἢ μπορῶ; Μὰ τὸν ἅγιον Σπυρίδιον, καὶ τώρα θὰ εἶχα φάγει τὸν μιστὸν δρόμον ἀπὸ προχθῆς, ἂν δὲν με εἶχ' ἐμποδίσαι ἢ ἐξοχότης σου.

— Τώρα λοιπόν, βάρβα Σπύρο μου, πλέον δὲν ἐμποδίζω. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι ὁ πᾶν πᾶρης ἢ

σ' ἐμποδίζω. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι ὁ πᾶν πᾶρης ἢ

μόνον ἢ, τὸ πολὺ, μ' ἓνα ἢ δύο ἀνθρώπους του, χωρὶς ἄλογα καὶ χωρὶς συνοδίας.

— Ὁ ἅγιος Σπυρίδων νὰ φυλάξῃ! ἄλογα εἰς τὸ πλοῖόν μου! Ἄν ἤθελα νὰ πνιγῶ!...

— Κάμε δ, τι κάμης, πρέπει ν' ἀναχωρήσης ἀπόψε. Ἄκουσε...

— Καὶ τὸν ὠμίλησεν εἰς τὸ αὐτίον.

Μετὰ πέντε λεπτά ὁ πλοίαρχος ἦτον εἰς τοῦ Ροβέρτου, ὅπου ὁ Νόννος ἀμέσως τὸν ἐγνώρισεν, διότι εἶχε λάβει πολλὰς συνεντεύξεις μετ' αὐτοῦ, ὅταν ἐπρόσκειτο διὰ προίτουσιν σειρὰς δωροδοκιῶν νὰ κλονήσῃ τῆς ἀρετῆς του τὴν αὐστηρότητα. Ἡ καρδία λοιπὸν τοῦ Νόννου ἠθάμβη σφοδρὸν παλμὸν. εὐτυχῶς προαισθητικῶς, ὅταν εἶδε τὸν ναύτην.

— Λοιπὸν, ἀδελφε, τῷ εἶπε, πλησιάζω εἰς αὐτὸν, ἐπιμένεις πάντοτε νὰ μὴ κερδήσης ἑκατὸν Βενετικά, οὔτε ἂν γίνουσι καὶ ἑκατὸν πενήκοντα; Εἰς οὗς τὸσον πλούσιαι σεῖς ἐδῶ εἰς τὴν Κέρκυραν;

— Μὰ τὸν ἅγιον Σπυρίδωνα, ἀπεκρίθη ὁ βάρβαρος Σπύρος, εἶμαι πτωχὸς ἄνθρωπος, καὶ ἑκατὸν πενήκοντα Βενετικά εἶναι θησαυροὶ δι' ἡμᾶς. Ὅμως...

— Ὡ! πλὴν τοῦς καθιούσ σου! ἀνέκραξεν ὁ Ροβέρτος ὄψων τοὺς ὄμους: τί ἀξίζουν τέλος πάντων οἱ καθιούσ σου; ἀξίζουν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα; Σοὶ τὰ διδω. Ὁ ναύτης περιέφερε περίφοβα βλέμματα εἰς ὅλον τὸ ἐρωμάτιον.

— Δὲν με ἀκούει κανεὶς ἐδῶ; ἠρώτησε.

— Κανεὶς. Τί φοβεῖσαι; εἶπε, τί θέλεις;

— Νὰ ἐρχεται ἡ τύχη εἰς ἐμὲ καὶ νὰ τὴν ἀπωθῶ, εἶναι, μὰ τὸν ἅγιον Σπυρίδωνα, διαβόλου πιράξαις. Δέχομαι νὰ σὰς φέρω εἰς τὸν Μωρέαν.

— Δέχεσαι! ἔκραξε συγγρόνως ὁ Ροβέρτος καὶ ὁ Νόννος, καὶ ὀλίγον ἐλειψε νὰ βίβωσιαν εἰς τὰς ἀγκάλας του.

— Δὲ ὄνομα Θεοῦ, εἶπεν ὁ ναύτης, μὴ τὸσον δυνατὰ μὴ τὸ μᾶθῃ ὁ Διοικητής, διότι Θεοῦ πρόσωπον δὲν θὰ ἰδῶ ποτέ.

— Πῶς! ὁ Διοικητής! εἶπεν ὁ Νόννος. Διατί νὰ μὴ τὸ μᾶθῃ ὁ Διοικητής;

— Ἄν δὲν θέλετε νὰ μὲ ἰδῆτε νὰ κρέμωμαι αὐριοὺς εἰς τὰ ἐξάρτιά μου, σὰς ὀρκίζω εἰς τὸν ἅγιον Σπυρίδωνα νὰ μὴ μὲ προδώτετε. Ἄν ὡς τώρα δὲν ἠθέλησα νὰ σὰς δεχθῶ εἰς τὸ πλοῖόν μου, καὶ ἂν κἀν ἄλλο πλοῖον δὲν σὰς ἐδέχθη, εἶναι διότι ἔχομεν ὄλοι αὐστηρὰν διαταγὴν τοῦ Διοικητοῦ.

— Τοῦ Διοικητοῦ; ὑπέλαβεν ὁ Ροβέρτος. Ἀλλὰ διατί σὰς ἐμποδίζει ὁ Διοικητής; νὰ μὲ δεχθῆτε εἰς τὸ πλοῖόν σας;

— Μὴ γὰρ ἠξέυρω κ' ἐγὼ; Μᾶς παρήγγειλεν ὁ Λαῖος ὅτι, ἂν δι' ὄλα τὰ πλοῖα τοῦ Μωρέως ναυλώσῃ κανεὶς μᾶς τὸ πλοῖόν του εἰς τὴν Ὑψηλότητα σὰς, ἔχει νὰ πᾶθῃ τὰ ἀνήκουστα: ὄλοι ἐτρομάξαμεν, διότι ἠξέυρομεν ὅτι ἡ Ἐξοχότης του, ὅταν φοβερὴζῃ, δὲν φοβερὶζει ματαιῶς. Ἄν ὅμως μὲ ὑπόσχουθε νὰ τὸ φυλάξετε μυστικόν, καθὼς νυκτώσῃ, σὺρω τὴν ἀγκυραν, καὶ ὅτι γίνῃ ἄς γίνῃ.

— Τί λέγετε, Ὑψηλότητε; ἠρώτησεν ὁ Νόννος.

— Ἐρωτᾶς τί λέγω; Καθὼς νυκτώσῃ! εἶπεν ὁ Ροβέρτος.

— Καὶ καθὼς ἀφῆσωμεν ὀπίσωμας τὸν λιμένα, ἐξηκολούθησεν ὁ Νόννος, θὰ σοὶ μετρήσω τὰ ἑκατὸν ὀγδοήκοντα Βενετικά.

— Καὶ ὅταν πατήσω τὴν γῆν τοῦ Μωρέως, ἐπρόσθεσεν ὁ Ροβέρτος, θὰ σοὶ μετρήσω ἄλλα πενήκοντα!

— Ὁ ἅγιος Σπυρίδων νὰ σὰς ἔχῃ καλά, εἶπεν ὁ ναύτης. Καθὼς νυκτώσῃ λοιπὸν. Οἱ δύο σας καὶ τὸ πολὺ μὲ ἓνα ὑπρέτην. Τὸ πλοῖόν μου δὲν ἔχει τόπον διὰ περισσοτέρους.

Καὶ ἐξῆλθεν ὁ ναύτης. Τὴν ἰδίαν στιγμὴν ἤρχισαν αἱ προπαρασκευαὶ τῆς ἀναχωρήσεως. Εἰς πιστὸς ὑπῆρθε, ὅστις ἐμελλε νὰ τοὺς συνοδεύῃ, διατάχθη νὰ συσκευάσῃ ἐν μεγάλῃ μυστικότητι καὶ βίβῃ τὰ ἀναγκαϊότερα, καὶ ἅμα δὴ τὸν ἥλιος νὰ τὰ φέρῃ εἰς τὸ πλοῖον.

Γαύτην τὴν στιγμὴν οἱ ὑπῆρέται ἀνήγγειλαν ἐπισκεψῆν τοῦ Διοικητοῦ.

— Εἰς καλὴν στιγμὴν ἐρχεται, ἀνέκραξεν ὁ Ροβέρτος. Ὅτῃ εἰπῶ κατὰ πρόσωπον ὅτι εἶναι ἄνθρωπος ἀσχίματος, ὅτι εἶναι πρόδοτος κατὰπτυσος. Ὅτῃ κενώσω τοὺς ἀλάχιστον τὴν ὄργην ἥτις βράζει εἰς τὸ στήθος μου.

— Ἡ ὑμετέρα Ὑψηλότης ἐπιθυμεῖ ἴσως νὰ μείνῃ κανένα μῆνα ἀκόμη εἰς Κέρκυραν. Ὁ Διοικητής δὲν ἐνεργεῖ βεβαίως μόνον ἀπὸ ὄρεξιν τοῦ νὰ μᾶς προδίῃ ἢ νὰ μᾶς ποτίσῃ τὸν ἀνούσιον οἶνόν του. Ὑπάρχει ἀναμφιβόλως κεκρυμμένον τι συμφέρον, καταχθόνιός τις βραδουργία. Τὸ μόνον φρόνιμον εἶναι νὰ διαφύγωμεν τὰ δικτυὰ του χωρὶς νὰ τὸ ὑποπτευθῆ. Παρακαλῶ τὴν ὑμετέραν Ὑψηλότητα νὰ κατασταλῇ τὸν θυμὸν τῆς.

Ὁ Διοικητής εἰσελθὼν διέκοψε τὸν διάλογόν των. Ἦλθε δὲ μὲ πολλὴν εὐγένειαν νὰ τοὺς προσκαλέσῃ διὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην εἰς δεῖπνον, ὅπου ἐμελλε νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὸν Ὑψηλότητα αὐθέντην ὄλους τοὺς προύχοντας τῶν ἐγγυρίων.

Ὁ Ροβέρτος ἔλαβεν ἔκφρασιν αἰλοῦ σου, ἐτόιμος νὰ πηδῆσῃ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἀντικαλοῦ του. Ὁ Νόννος ὅμως ἔσπευσε ν' ἀπαντήσῃ, καὶ μὲ ἀκόμη περισσότερο εὐγένειαν νὰ εὐχαριστήσῃ δεχόμενος ἐκ μέρους ἀμφοτέρων. Αἰθανόμενος δὲ καὶ ὁ Ροβέρτος ὅτι ἡ σιωπὴ του ἐδύνατο νὰ παρεξηγηθῆ, ἐπρόσθεσε καὶ αὐτὸς τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι θέλει ἔλθει μετὰ μεγίστης χαρᾶς. Καὶ, ὡς ἂν εἶχε διὰ μὴδ' ἑλπίδ' ἢ ὀμίλησιν ἥτις ἐσκίαζε τὰς ἰδέας του, προτελλῶν πρὸς τὸν Διοικητὴν μετὰ πολλῆς ἀφελείας:

— Μᾶς ἐδαψιλεύσατε, τῷ εἶπε, πᾶν εἶδος φιλοξενίας. Ἀλλὰ σὰς ὁμολογῶ ὅτι μία εἶναι πρὸ πάντων ἡ ἀγαπητὴ μου διασκέδασις, καὶ ὡς χάριν θὰ σὰς ζητήσω νὰ μοὶ τὴν προμηθεύσετε ἐν ὅσῳ ἀκόμη εἶμαι ἠναγκασμένος νὰ μείνω εἰς τὴν νησὸν σας.

— Ποία εἶναι αὕτη; ἠρώτησεν ὁ Διοικητής μετ' ἐκπλήξεως ἥτις δὲν προήρχετο ἀπὸ μόνῃν τὴν ἄγνοιάν του περὶ τοῦ εἶδους τῆς διασκέδασεως.

— Τὸ κυνήγιον, εἶπεν ὁ Ροβέρτος. Εἶμαι βέβαιος

ὅτι τὰ βουνά σας πρέπει νὰ ἔχουν καὶ λαγυῖους, ἴσως καὶ ἐλάφους.

— Ἀναμφιβόλως, εἶπεν ὁ Διοικητής. Καὶ εἶμαι ἐντελὲς εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Ὑψηλότητός σας.

— Εἶναι δυνατόν αὐριοὺς λοιπὸν νὰ ἐξέλθωμεν, νομίζετε, εἰς κυνήγιον;

— Αὐριοὺς; ἠρώτησε μὲ παράδοξον μειδίαμα ὁ Διοικητής. Ὡ! μάλιστα! ὅταν διατάτῃ ἡ ὑμετέρα Ὑψηλότης. Περὶ τούτου δυνάμεθα νὰ ὀμιλήσωμεν ἀπόψε εἰς τὴν τράπεζαν.

— Ἀπόψε λοιπὸν! εἶπεν ὁ Ροβέρτος, καὶ ἔχω ρίσθησαν.

— Τὴν δ' ἐσπέραν, κατὰ τὴν προσδιορισμένην ὥραν τοῦ λαμπροῦ δείπνου, κατ' ἔμελλον νὰ παρουσιασθῶσι εἰς τὸν Ροβέρτον ὄλοι οἱ μεγαίστανες τῆς νήσου, ὑπῆρέτης τοῦ αὐθέντου τῆς Πελοποννήσου ἐξήχησε νὰ ὀμιλήσῃ τὸν Διοικητὴν. Ὅταν εἰσελθὲν ἔμεινε ἐπὶ τινος στιγμᾶς βωδὸς ὑπὸ ἐκπλήξεως: διότι, ἐνῶ ἐνόμιζεν ὅτι θέλει εὑρεῖ αὐτὸν ἐνώπιον πολυτελοῦς τραπέζης, περιστοιχισμένον ὑπὸ ὄλων τῶν Κερκυραίων ἀρχόντων, καὶ περιμένοντα τὸν αὐθέντην του, τὸν εὑρε μόνον, τὸν εὐναῖον ἐνδεδυμένον ἐμπρὸς μικρᾶς στοργυλῆς τραπέζης καθήμενον, καὶ εἰς λόγῳ νυττάζοντος φῶς ἀσχολούμενον περὶ τὰ ἔσχατα λείψανα λιτοῦ δείπνου. Ἀναγασθείς τέλος νὰ ὀμιλήσῃ ὁ ὑπῆρέτης,

— Ὁ αὐθέντης μου, εἶπε, σὰς παρακαλεῖ νὰ μὴ τὸν περιμενετε, διότι τὸν κατέλαβε κεφαλαγία σφοδρὰ, καὶ ἠναγκάσθη ν' ἀνακαυθῆ ἀπόψε, διὰ νὰ ἦναι ὑγιῆς αὐριοὺς διὰ τὸ κυνήγιον.

— Καλὰ ἔκαμεν ὅτι ἀνεπαύθη ἀπεκρίθη ὁ Διοικητής. Εἶπε τὸν νὰ κοιμηθῆ ἡσυχῶς. Προεῖδα τὴν κεφαλαγίαν του καὶ δὲν τὸν περιέμενα.

Ὁ ὑπῆρέτης μὲ τεταμένους τοὺς ὀφθαλμούς καὶ μὲ γάσπον στόμα ἐξῆλθε χωρὶς ν' ἀποκριθῆ.

Μετ' ὀλίγα δὲ λεπτά ὁ Ροβέρτος, ὁ Νόννος καὶ ὁ ὑπῆρέτης, ἐνδεδυμένοι ὡς ναῦται, καὶ ἂν ἐν δέμα ἑκαστος ὑπὸ μάλης ἢ ἐπὶ τῶν ὤμων ἔγοντες, ἐξῆλθον τοῦ καταλύματός των καὶ προπορευομένου τοῦ βάρβα Σπύρου, διευθύνθησαν δι' ὁδῶν μεμωμένων καὶ σκοτεινῶν πρὸς τὸν λιμένα. Φθάσαντες δὲ ἐδῶ, ποῖον τρόμον ἠσθάνθησαν, ὅταν ἤκουσαν ἄνθρωπον προσομιλήσαντα τὸν ναύτην, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦτον ὁ Διοικητής.

— Βάρβα Σπύρο, τῷ εἶπε, σὺ εἶσαι;

— Ἐγὼ, Ἐξοχώτατε! εἶπεν αὐτὸς, ὄλος εἰς τὰς διαταγὰς τῆς.

— Ἐχομεν καλὰ καὶ κωπὰ γωβίδια;

— Νωπὰ, Ἐξοχώτατε, δὲν ἔγω. Μὰ τὸν ἅγιον Σπυρίδωνα ὅμως σοὺ ὑπόσχομαι νὰ ἔγω ἀξίλογο αὐριον.

— Ἄκουσε, φίλε μου, ὑπέλαβεν ὁ Διοικητής. Αὐριοὺς θὰ ἔχω τὴν τιμὴν νὰ συνοδεύσω τὸν Ὑψηλότητα αὐθέντην τῆς Πελοποννήσου εἰς τὸ κυνήγιον. Νὰ μὲ φέρῃς τὰ μεγαλῆτερα ὀποῦ τρέφῃ ἡ θάλασσα. Τὰ θέλω ὅμως πρὶν ἐξημερώσῃ. Νὰ σὲ ἰδῶ! Τρέχε εἰς τὰ κωπιά.

— Αὐτὴν τὴν στιγμὴν, Ἐξοχώτατε, εἰς τὴν σκαφῆν μου, καὶ ἀναχωρῶ.

Καὶ ὡς εἶπεν οὕτω καὶ ἐπραξεν ἐπήδησεν εἰς τὸ πλοῖόν του κατόπιν τῶν τριῶν ὀδοιπόρων οἵτινες χωρὶς νὰ προφέρωσι λέξιν ἔχον εἰσελθεῖ πρῶτοι, καὶ ἀνέκλυσε τὴν ἀγκυραν.

— Ὡρα καλὴ σου, φίλε μου, τῷ ἐφώνησεν ὁ Διοικητής. Αὐριοὺς τὰ γωβίδια!

— Εἰς τὴν εὐχὴν τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος, Ἐξοχώτατε, ἀπεκρίθη ὁ πλοίαρχος, ἀποθῶν μὲ τὴν κώπην τὴν προκυμαίαν.

Καὶ ἀφ' ἐνὸς μὲν τὸ πλοῖον ἐμακρύνετο φέρον τὸν Ροβέρτον καὶ τὸν Νόννον, τρίβοντας τὰς χεῖρας καὶ καγχάζοντας, ἀφ' ἑτέρου δ' ἐμακρύνετο καγχάζων καὶ τρίβων τὰς χεῖρας ὁ Διοικητής. Ἡ ἡμέρα αὕτη ἦτον ἡ εἰκοστὴ ἔκτη τοῦ Φεβρουαρίου.

Τὴν ἐπαύριον τὸ πρωὶ ἐπεδόθη εἰς τὸν Διοικητὴν ἐπιστολὴ τοῦ Ροβέρτου, ζητοῦντος συγγνώμην ὅτι δὲν δύναται νὰ παραρευθῆ εἰς τὸ κυνήγιον, διότι, ἐνῶν ἀφηνιδίως εὐκαιρίαν, ἀνεχώρησε διὰ τὴν Πελοπόννησον, καὶ πορακαλῶντος αὐτὸν νὰ τῷ πέμψῃ κατόπιν τὴν συνοδίαν του.

ΚΕΦ. ΙΓ.

Μετὰ ἕξ ἡμερῶν. εὐτυχιστάτην Θαλασσοπλοῖαν, τὴν τετάρτην Μαρτίου, οἱ φυγάδες τῆς Κερκύρας προσωρμίσθησαν εἰς ἅγιον Ζαχαρίαν. Ὁ Ροβέρτος ἐπήδησε πρῶτος ἀπὸ τὸ πλοῖαριον, καὶ τὴν ἔρημον παραλίαν πατήσας, ἔθηκε θεατρικῶς τὴν μίαν χεῖρα ἐπὶ τῶν βράχων, καὶ ἐξέτεινε τὴν ἄλλην, ὡς λαυθάνων κατοχὴν τῆς κληρονομίας του. Μετ' αὐτὸν ἀπέβη ὁ Νόννος, καὶ ἐκτείνας τὴν δεξιὰν πρὸς τὸν Ροβέρτον τὸν προσεφώνησε: Χαῖρε ὁ αὐθέντης τοῦ Μωρέως. Τελευταίος ἐξέτεινε τὴν χεῖρα ὁ βάρβα Σπύρος καὶ δεχθεὶς τὰ ὑποσχεθέντα πενήκοντα φλοισία, χωρὶς στιγμὴν νὰ χρονοτριβήσῃ ἔστρεψε τὰ ἰστία πρὸς τὸν ἄνεμον, καὶ τὴν πρύμνην πρὸς τὴν Κέρκυραν.

Ἀλλ' ὅτι ὁ Ροβέρτος ἀνεγνώρισεν αὐτὸς ἑαυτὸν κυριάρχην τῆς Πελοποννήσου τοῦτο δὲν ἤρει ἀκόμη, ἔπρεπε νὰ τὸν ἀναγνώρισῃ καὶ τὸ ὑπῆκόον του, εἰς δὲ τὴν ἔρημον τοῦ ἁγίου Ζαχαρίου αὐτὴν ὑπῆκουσεν δὲν ὑπῆρχεν. Ἀνάγκη πᾶσα ἦτον λοιπὸν νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὰ ἐνδότερα.

— Καὶ τῶρα; εἶπε λοιπὸν ὁ Ροβέρτος; ἀφοῦ συνῆλθεν ἀπὸ τὴν ἰσοστασίαν τῆς συναισθησεως τῆς δυνάμεώς του.

— Καὶ τῶρα, ἀπεκρίθη ὁ Νόννος, ἀπὸ ἐδῶ εἰς τὴν Ἀνδραβίδαν εἶναι τριῶν ὡρῶν δρόμος, ἀπλοῦς περίπατος διὰ τὴν ὑμετέραν Ὑψηλότητα.

— Πῶς; θέλεις νὰ παρουσιασθῶ πεζὸς ὡς ἐπαίτης εἰς μίαν τῶν μεγαλοπόλεων τῆς ἐπικρατίας μου; δὲν ἔμενεν ἄλλο παρὰ νὰ μᾶς ἀπαντήσῃ ἡ Ἄννα διατρέχοντας τὸν Μωρέαν ὡς πεζοδρόμος; ὄχι! Ὑπάρχομεν εἰς τὸν ἅγιον Ζαχαρίαν, ἐπειδὴ εἶναι ἐδῶ πλησίον, καὶ ἐκεῖ λαμβάνομεν ἀπὸ τὸν Διοικητὴν συνοδίαν καὶ ἵππους νὰ μεταδῶμεν εἰς Ἀνδραβίδαν.

— Νὰ ὑπάγωμεν εἰς ἅγιον Ζαχαρίαν, εἶπεν ὁ Νόννος, ἐν ᾧ διευθύνοντο ὁμοῦ πρὸς δύο ἀποθήκας ἀγυροσκαπεῖς καὶ μίαν ἐκκλησίαν πεκαλαιωμένην, νὰ

υπάγωμεν εἰς ἅγιον Ζαχαρίαν δὲν εἶναι δύσκολον, διότι ἰδοὺ ἐρθάσαμεν. Διὰ τὰ λοιπὰ ὄλα, νὰ ἰδῶμεν.

— Πῶς ἐρθάσαμεν! Ποῦ εἶναι ὁ ἅγιος Ζαχαρίας; — Ἡ ἐκκλησία ἐκείνη. Καὶ αὐταὶ αἱ καλύβαι ἐδῶ εἶναι τὰ δημόσια καταστήματά του, τὸ τελωνεῖον καὶ τὸ λιμεναρχεῖον· καὶ ὁ ἀγροῖκος ἐκεῖνος ὅστις χάρκει ἐκεῖ εἰς τὸν ἥλιον ἠπλωμένος εἶναι οἱ κατοικοὶ καὶ ὁ δόικητής του.

Τὰ προίμια ταῦτα τῆς ἐγκαθιέρσεώς του δὲν ἰφάνθησαν λαμπρὰ εἰς τὸν Ροβέρτον, ἀλλὰ ἐπρεπε νὰ τὰ δεύχθῃ ὅποια ἦσαν, εἰ ὁ πλησιάζας εἰς τὸν κοιμῶμενον,

— Ἀκουσε, φίλε, τῷ εἶπε, κινῶν αὐτὸν μετὰ τὸν πῆδα, ἡμπαρεῖς νὰ μᾶς προμηθεύσῃ; τρία ἄλογα διὰ τὴν Ἀνδραβίδα;

— Αἱ! τί εἶναι; τί θέλετε; ἠρώτησεν αὐτὸς μετὰ φωνὴν τροχέαν, ἀνασηθῆσας καὶ τρίβων τοὺς ὀφθαλμούς του.

— Τρία ἄλογα νὰ υπάγωμεν εἰς τὴν Ἀνδραβίδα, ἀπεκρίθη ὁ Ροβέρτος.

— Ποιοὶ εἶθε σᾶς; πῶς ἤθατε ἐδῶ; ἠρώτησεν ὁ τελωνὴς ὀργίλος.

— Εἰμεθα ξένοι, ἀπεκρίθη πάλιν ὁ Ροβέρτος ἠλθόμενος ἀπὸ τὴν Κέρκυραν μετὰ τὸ πλοίαριον ἐκεῖν' ὅπου βλέπετε ἐκεῖ κ' ἐπιστρέφει.

— Πῶς; ἐτόλμητε καὶ σᾶς ἀπεβίβατε χωρὶς τῆς ἀδείας μου; Ποῦ εἶναι τὰ διαβατήριά σας; ποῦ εἶναι τὰ ἔγγραφα τοῦ Πλοίαρχου; ἀνέκραξε χειρονομῶν ὁ τελωνὴς.

— Μὴ μᾶς πονοκεφαλῆς μετὰ τὰ ἔγγραφα σου, μὴ τὸ μετανοήσῃς. Βίπέ μας ἂν θὰ μᾶς εὕρῃς τρία ἄλογα διὰ τὴν Ἀνδραβίδα, ἐπανέλαβεν ὁ Ροβέρτος, ὀργιζόμενος ἤδη διὰ τὴν ἀθάβειαν τοῦ ἀνθρώπου.

— Αἱ! σᾶς ἀπεβίβασεν ἰδῶ χωρὶς τῆς ἀδείας μου, ἐξηκολούθει φωνάζων αὐτὸς μετὰ ὅλον τὸν ἔξῃον τῆς προτέληθεις ἀξιοπρεπειας του. Βίθε κλέπται. Δὲν ἔχετε ἔγγραφα, εἶπε λαθρέμποροι.

— Ὁ Ροβέρτος ἀνέλαβε τότε τὸ ἡγεμονικώτερον ὄφος του, τὸ ὕψος τῶν μεγάλων περιστάσεων.

— Ἄφρον! εἶπεν, ἠξέυεις τίς εἶμαι; Εἴμαι ὁ Ροβέρτος Σαμπλίτης, ὁ αὐθέντης τῆς Πελοποννήσου, καὶ σὲ προστάζω νὰ μοὶ φέρῃς τρεῖς ἵππους νὰ υπάγω εἰς Ἀνδραβίδα.

— Ὡς ὑπάγῃς καὶ σὺ καὶ οἱ σύντροφοί σου εἰς τῆς Ἀνδραβίδας τὴν φυλακὴν. Ἐκεῖ θὰ ἐξηγήσῃς ἂν εἶσαι παράφρων ἢ ἂν εἶσαι κακοῦργος.

— Ὁ Νόννος ἔθεσε τὴν χεῖρά του ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ Ροβέρτου, ὅστις ὑψούτο ἤδη νὰ τιμωρήσῃ τὸν ἀθάβη.

— Ὑψηλότατε, τῷ εἶπε, συγχωρήσατε τὸν ἀνόητον τοῦτον. Ἐτάχθη ἰδῶ νὰ φυλάττῃ τὴν ἐρημον ταύτην, καὶ εἶναι ἐκτὸς τοῦ κόσμου· δὲν ἠξέυρει τί τῷ λέγομεν.

Καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν τελωνὴν,

— Ἀκουσε, ἀδελφε, τῷ εἶπε, οὔτε κλέπται εἰμεθα οὔτε λαθρέμποροι· ὅτι δὲν ἔχεις τρεῖς ἵππους νὰ μᾶς δώσῃς εἶναι περὶ τὸν νὰ μᾶς τὸ εἶπῃς, τὸ ἐνοῶ. Βλέπω ὅμως μίαν φθισικὴν ἡμίονον, ἣτις βόσκει ἐκεῖ

εἰς τὴν βάλτον. Αὐτὴν θὰ δώσῃς εἰς τὸν ὑπηρετήν μας νὰ φέρῃ εἰς Ἀνδραβίδα τὴν εἰδησὶν ὅτι ἤλαθμεν, ἐν ᾧ ἡμεῖς θὰ μένωμεν ἐδῶ νὰ τὸν περιμένωμεν. Καὶ ἐπειδὴ θὰ τῷ δώσῃς τὸ ζῶν σου, λάβε τοῦτο. — Καὶ τῷ ἔδωκεν ἕν φλωρίον. — Ἄν ὅμως εἶχες ὄρεξιν νὰ μὴ τὸ δώσῃς, τότε ἔχομεν τοῦτο, — καὶ τῷ ἰδείξε τὴν ἀξιοσεβάστων ράβδον του.

Εἰς τὸσον ἰσχυροῦς λόγους ὁ τελωνὴς δὲν εὗρε τί ν' ἀντιτάξῃ· ἔλαβεν ἐπομένως τὸ φλωρίον καὶ ἔδωκε τὴν ἡμίονον.

Τέσσαρας ὥρας περιέμεινεν ἀκούῃς ὁ Ροβέρτος εἰς τὴν παραλίαν τῆς ἡγεμονίας του, ὅτε τέλος εἶδε νέφος κομποροῦ εἰς τὸ βάθος τῆς πεδιάδος ἐγειρόμενον, καὶ ταχέως προχωροῦν ὡς ἂν ἐδιώκετο ὑπὸ τοῦ ἀνέμου.

— Ὅταν δ' ἔφθασε πλησίον, προέκυψεν ἐξ αὐτοῦ ἀπὸ βυτῆρος τρέχων ἐρικπὸς ὁ Ραιμόνδος, καὶ πηδήσας ἀπὸ τὸν ἵππον του, ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκυλάς τοῦ Ροβέρτου. Ὁ Σαμπλίτης τὸν ἐδέχθη μετὰ φιλορροσύνης ὀλίγον βεβυσισμένης. Ἄλλ' αὐτὰς, πρὶν ἀφήσῃ τὸν κύριόν του νὰ ἐκφράσῃ διὰ λέξεων τὴν δυσἀρεσκείαν του, τῷ διηγήθη πᾶς ὁ ἐπάρατος ἐκεῖνος πλοίαρχος τῆς Κερκύρας, ἔχων διαταγὴν τοῦ διοικητοῦ νὰ διώξῃ τὸν λέοντα, χωρὶς οὐδὲ στιγμῆν ν' ἀπολέσῃ, εἰς καμμίαν παράκλησίν του δὲν ἤθελε νὰ ἐνδῶσῃ, καὶ νὰ τὸν ἀποβιάσῃ εἰς Κέρκυραν· ἐν τούτοις δ' ὅτι τὸν ἄεοντα τὸν ἔβλεπον μὲν πάντοτε ὡς δέκα μίλια μακρὰν, ἀλλὰ νὰ ἐλαττώσῃσι τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπόστασιν δὲν κατώρθουν. Τέλος δ' ὅταν ἔφθασαν ἀντικρυ τῆς Πελοποννήσου, καὶ εἶδεν ὁ Ραιμόνδος ὅτι ἐπρόκειτο νὰ ἐξακολουθήσῃσι μέχρι τῆς Κρήτης, εἰς μίαν λοξοδρομίαν ἣτις ἐπλησίασεν ὡς λίθου βολῆν εἰς τὴν παραλίαν, ὅτι ἠτοιμάσθη νὰ βιωθῇ εἰς τὴν θάλασσαν, ὅπου ἰδὼν ὁ πλοίαρχος συγκατένευσε νὰ τὸν ἀποβιάσῃ.

Αἱ ἀφελεῖς ἐξηγήσεις αὐταὶ διέλυσαν τὸ τελευταῖον νέφος ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ Ροβέρτου, καὶ ἡ λοιπὴ των συνέντευξις ὄπρξε περιπαθεστάτη. Μετ' ὀλίγας δὲ στιγμᾶς, νέον νέφος ἀνεθορεν εἰς τὴν ὀρίζοντα, ἀλλὰ τοῦτο προέβαινε βραδύτερον καὶ ἐπιστημότερον. Ἐρῆθασεν ὅμως καὶ αὐτὸ τελευταῖον, καὶ ἔφανε περιέχον τὸν σεβάσιμον κιβιτάνον, ἢ δήμαρχον Ἀνδραβίδας, μετ' ὅλης τῆς συνοδίας τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν προϋχόντων τῆς πόλεως, ἐρχομένων ἐν πομπῇ νὰ δεχθῶσι τὸν νέον τῶν ἡγεμόνα. Προήρχετο δ' ἡ βραδύτης τῆς πορείας αὐτῶν πρῶτον ἐξ ἀναγκαίας εἰς τῶν αὐτῶν πομπῆν εὐπρεπειας καὶ κοσμιότητος, καὶ δεύτερον ἐκ τοῦ ὅτι, ἐκτὸς τοῦ δήμαρχου καὶ τοῦ γραμματέως αὐτοῦ, οἱ λοιποὶ πάντες ἐπόμπευον ἐκὶ πάλων ὄνων, τῶσον σπάνιος εἶχε καταστήσῃ τότε εἰς τὴν Πελοπόννησον ὁ εὐγενέστερος ἴππος, καὶ τοὺς ὑπάργοντας συνεινωσάντο οἱ ἱππῶται διὰ τὴν ὑπηρεσίαν των. Εὐύροντο δὲ καὶ ἐκ τοῦ γαλινοῦ δύο ἕτεροι ἴπποι· πλουσιῶς κεκοσμημένοι διὰ φαλάρων ὀλίγων αὐτοσχεδίων, δανεισθέντες παρὰ δύο τῶν πλουσιωτέρων μυλωθρῶν τῆς πόλεως.

Ὁ Ροβέρτος προσεφέρθη εἰς τὴν πρῶτην ταύτην ὑποδοχὴν τῶν ὑπηκόων του ἡγεμονικώτατα. Ἦτον χαρὰ νὰ τὸν ἰδῇ τις μετὰ τὴν εὐμένειαν ἠγγισσε μετὰ ἀκροῦς τοὺς δακτύλους ὑπὸ μάλης τὸν κιβιτάνον ὅπως

τὸν ἀνεγειρῇ προσπεσόντα καὶ προσκυνήσαντα, μετὰ πόνον συγκαταβάσειν ἐχαιρέτα δεχόμενος τῶν λοιπῶν τὰς ζητωκραυγίας. Ἐπειτα δὲ, καθ' ὅλην τὴν ὁδὸν ποροεῦμενος, ὡς ἀνῆκεν εἰς τὸν μέγαν βαθμὸν του, ἀπέτεινεν ἀνά πᾶν τέταρτον εἰς τὸν παρακολουθούντα δήμαρχον μίαν λέξιν ἠντλημένην εἰς τὸ λεξικὸν τῶν κοινῶν τόπων, καὶ οὐδὲν προεικάζουσαν τῶν μεγάλων ζητημάτων τῆς μελλούσης διοικήσεως.

Ὅταν ἔφθασεν εἰς Ἀνδραβίδα, ὁ Ροβέρτος εἰσήθη εἰς τὴν μεγαλοπρεπεστάτην τῶν ὀκτιῶν, αὐτὴν ἐκείνην ἢν πρὸ τίνος κρατούει ὁ Βιλλαρδουῖνος, καὶ ἐξεπλάγη μὲν ἰδὼν ὅτι ἀντὶ τοῦ τοποτηρητοῦ τὸν ὑπεδέχθη εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς κλίμακος ὁ Πετραλεῖφας, ἐξετίμησεν ὅμως ἐπιεικέστατα τοὺς λόγους τῆς τοιζότης διαγωγῆς, ὅταν ἔμαθε μὲν ὅτι ὁ Βιλλαρδουῖνος ἀπῆλθεν εἰς Βλιζίρι ὅπως τὸν περιμένῃ ὡς ἀπὸ σκοπιάς, καὶ τὸν ὑποδεχθῇ ἐπιτῆς ἀξιοπρεπῶς, ἂν ἤρχετο διὰ τοῦ Ποντικοῦ, εἶδε δὲ πλησίον τοῦ πάππου τὴν θάλλουσαν ἐκγονοί, ἣς τὸ μείδιγμα τῷ ἐράνη εὐφραδέστερον ἂν ἴδουσι τὸς πανηγυρικοῦς λόγους ἐκεῖνον.

Μετὰ τὴν ἐπίσημον δὲ ὑποδοχὴν, ἀπὸ παρουσίας τοῦ μὲν Πετραλεῖφας εἰς τὸν νέον ἡγεμόνα τοὺς ἐπιστημότερους τῶν ὀπαδῶν του, ὁ δὲ Ροβέρτος τὸν Νόννον εἰς τὸν Πετραλεῖφον, ἐπρότεινε αὐτὸς νὰ πέμψῃ πεζοδρομῶν πρὸς τὸν Βιλλαρδουῖνον εἰς Βλιζίρι.

— Μὴ, πρὸς χάριν μου, εἶπεν ὁ Ροβέρτος, Ἄφετέ με ν' ἀναπνεύσω μίαν ἡμέραν. Μετὰ καὶ στιγμῆν μεταξὺ φίλων καὶ μακρῶν τῶν ὑποθέσεων μοὶ εἶναι ἀναγκαῖα μετὰ τὴν ὀχληρὰν ὀδοπορίαν. Προτίθει δὲ καθῆκον φιλορροσύνης καὶ ἐπιθυμία μου εἶναι νὰ ἀπέλθω ἐγὼ πρὸς τὸν γέροντα Βιλλαρδουῖνον, ὅχι νὰ τὸν φέρω ποτὲ πρὸς ἐμέ. Ἄφετε νὰ τῷ φέρω ἐγὼ τὴν εἰδησὴν τῆς ἀρίξεώς μου.

Εἰς τὴν εὐχὴν ταύτην τοῦ Ροβέρτου δὲν εἶεν οὐτ' ἐπιθύμει ν' ἀντιτάξῃ τι ὁ Πετραλεῖφας, διότι τῷ ἐσύμφερε μάλιστα νὰ ἔχῃ ἐπὶ τινὰς στιγμᾶς, ὅσον ὀλίγαι καὶ ἂν ἦσαν, τὸν νέον ἡγεμόνα μόνον καὶ ἀπερίσπαστον εἰς τὴν κατοχὴν του.

Καὶ τινες μὲν τῶν κατοίκων Ἀνδραβίδας ὑπέλαβον ὅτι ἐπάλλη ἀγγελιοφόρος πρὸς τὸν Βυζάντιον, διότι εἶδαν εἰς τὸ λυκαυγὲς τῆς νυκτὸς τὸν Ραιμόνδον σὺν ομιλοῦντα εἰς τὰς ἐσχατίας τῆς πόλεως κρυφίως μετ' ἱππέως, ὅστις ἐν τῷ ἔμα ἀνεχώρησεν ὡς ἄστραπὴ πρὸς μεσημβρίαν. Ἄλλ' οἱ τοιαῦτοι δὲν εἶχον ἀκούσει τὸν λόγον τοῦ ἡγεμόνος· οἱ δὲ μεμνημένοι ἐθεώρησαν τὴν ἀποστολὴν ταύτην ὡς ἀφορᾶσαν τὴν τελευτὴν τῆς ἐσπέρας ἐκείνης. Διότι τῆς πόλεως τὰ δημόσια καταστήματα ἐσοπαγογῆθησαν, εἰς τὰς πλατείας ἔκειον πυρκαῖαι, ἃς ἐπῆδων ἀλαλάζοντες παιδες, εἰς τοῦ Πετραλεῖφου δὲ ὁ Ροβέρτος ἐπροκάθητο λαμπρὸν δείπνον, ἔχων ἐκ δεξιῶν τὸν σεβάσιμον πενθέρου. Ἐξ ἐωνύμων τὴν εὐχαρίαν θυγατέρα τοῦ αὐθέντου τῆς Ἑλλάδος, τὴν δ' ἐπίλοιπον ἔλην νύκτα, τύμπανα κροτούντα καὶ σειραῦλια τερετίζοντα ἐμπρὸς τῶν παραθύρων τοῦ ἡγεμόνος, ἐξεκώφεον αὐτὸν μετὰ μεγίστης τιμῆς, καὶ τὸν ἀπέσπων ἀπὸ τὴν ζάλην τῆς μεθῆς, μέθης ὅμως, ῥηθῆται πρὸς ἐπαινόν του, ὅχι ἐπικουρίου, καὶ τὸν ῥητινωτὸν τῆς Ἀνδραβίδας

ἀποπνεούσης, ἀλλ' ὄνης ἀδλου, καὶ ἐξαφθείσης ἐκ τῆς γλυκαίας φλογὸς τῶν βλεμμάτων τῆς Ἄννης.

Τὴν ἐπαύριον περὶ ἀναχωρήσεως οὐδεὶς ἔγεινε λόγος, ἀλλ' ὁ Ροβέρτος ἀκούσας τὴν προτεραίαν παρὰ τῆς Ἄννης πόσον εὐηρεστεῖτο εἰς τὰς ἐπίπλους περιδιαβάσεις παρήγγειλε τοιαύτην εἰς τὸ μέσον τῆς ἡμέρας, διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν πόλιν καὶ τὰ περιχώρα, καὶ καθ' ὅλην τὴν ἐκδρομὴν, ἱππέων κληρίων τῆς νέας κῆρας, ἐδείχθη φιλοφρονέστατα ὁ πιστὸς ἱππότης αὐτῆς, τὴν δ' ἐσπέραν ἀπέδιδεν αὐτὸς τὸ δείπνον εἰς τοὺς εὐγενεῖς ξενοδόχους του.

Ἐπ' αὐτοῦ ἤρχισε νὰ ὀμιλῇ, ἂν καὶ μετὰ τιναν διαταγῶν, καὶ ὡς ἱππομῶν νὰ εὕρῃ κωλύματα περὶ τῆς ἀναχωρήσεώς του διὰ τὴν ἐπαύριον. Καὶ τῆς μὲν Ἄννης οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν ἀληθῆς κώλυμα πάντοτε, ἀλλ' ὅχι καὶ ὁμολογούμενον, τὸ δὲ στόμα αὐτῆς ἔμενε βωθὸν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο· ὁ δὲ Πετραλεῖφας, δὲν παρεκίβει μὲν τὴν ἀναχώρησιν, ἀλλ' οὔτε καὶ νὰ τὴν ἀναβάη ἐτόλμα, ὥστε ἤθελεν ἀποφασισθῆ, ἂν ἀμείψως μετὰ τὸ εἶπνον ἐρχόμενος ὁ κιβιτάνος δὲν ἀνήγγελλεν εἰς τὸν Ροβέρτον ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν περὶ γωρίων ἐζήτουν τὴν ἀδειαν νὰ ἔλθωσι τὴν ἐπαύριον εἰς προσκύνειν τοῦ νέου αὐθέντου του. Τοῦτο ἔλυε τὸ ζήτημα, καὶ ἡ ἀπόφασις ἔγινεν ὅτι θέλει μείνει ἀκόμη μίαν ἡμέραν.

Τὴν ἐπιούσαν, μίαν ἢ δύο ὥρας μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, οἱ χωρικοὶ κατὰ συστήματα εἰσῆρχοντο εἰς τὴν πόλιν, προηγούμενοι ἀπὸ τὰ τύμπανα, τοὺς αὐλοὺς ἢ τὰς λύρας των, ἂνθη ἰστεμμένοι καὶ ἄνη φέροντες εἰς τὰς χεῖρας, καὶ μετ' ὀλίγον ἐπιήρωςαν τὴν αὐλὴν τοῦ Ροβέρτου, ὅστις ἐκάθητο εἰς ὑψηλὸν ἐξώστην μεταξὺ τοῦ Πετραλεῖφου καὶ τῆς Ἄννης, καὶ ὅλων τῶν ἐπιστημότερων κατοίκων τῆς πόλεως. Ἡ ὄρα τῆς ζωγραφικῆς ἡλιθιτικῆς ἐνδομασίας, ἣτις ἦτον καὶ τότε ὡς διαμένειν ἔκτοτε ἐν ἀφορμῇ πάντοτε πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν φύσιν, τῶν ζωηρῶν, μεσημβρινῶν ὄψεων, τῶν γοῶν εἴτινες ἀνεπλόουν ἄλλοτε τὸν κύκλιον καὶ ἄλλοτε τὸν πυθῆγιον τῶν ἀρχαίων, ἔθελε τὴν ἐκπεληγμένην του δρασίαν, ὁ ἦχος τῆς εὐρύθμου γλώσσης, ἢ ἀφελεία τῶν μελωδιῶν καὶ πρὸ πάντων αἱ ζητωκραυγαὶ ἕτερον τὴν κολακισμένην του ἀκοῆν. Ὁ Ροβέρτος οἰεταξὲ μεγάλην διανομήν οἴνου καὶ τραγημάτων, καὶ ἡ εὐωχία διήρχετο μέχρι τῆς ἐσπέρας.

Ἐν ᾧ ὅμως οἱ χωρικοὶ ἐκένουν τὸ τελευταῖον ποτήριον καὶ ἐχώρευον τὸν χορὸν τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ, ἢ δὲ Ροβέρτος ἦτον βεβυσισμένος εἰς τρυφερὰν συνδιάλεξιν μετὰ τῆς Ἄννης, αἰφνης εἰσῆλθεν ὁ Νόννος ἀναγώνιος, καὶ διευθυνθεὶς πρὸς τὸν Πετραλεῖφον ὀμίλητε πολλὴν ὥραν ζωηρῶς μετ' αὐτοῦ. Φαίνεται δὲ ὅτι τῷ μετέδωκε τὴν ταραχὴν του, διότι καὶ αὐτὸς ἤρχισε βιαίως νὰ χειρονομή, καὶ ἐπειτα ἐγερθεὶς ἦλθε πρὸς τὸν Ροβέρτον, καὶ λαβὼν αὐτὸν κατὰ μέρος, — Γνωρίζει, τὸν ἠρώτησεν, ἢ ὑμετέρα Ὑψηλότης περὶ τίνος συμβάσεως μεταξὺ Βιλλαρδουῖνου καὶ τοῦ κόμητος Σαμπλίτου ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν τῆς ἀπουσίας αὐτοῦ; — Περὶ τίνος συμβάσεως; ἀπεκρίθη ὁ Ροβέρτος,

ἀποπνεούσης, ἀλλ' ὄνης ἀδλου, καὶ ἐξαφθείσης ἐκ τῆς γλυκαίας φλογὸς τῶν βλεμμάτων τῆς Ἄννης.

Τὴν ἐπαύριον περὶ ἀναχωρήσεως οὐδεὶς ἔγεινε λόγος, ἀλλ' ὁ Ροβέρτος ἀκούσας τὴν προτεραίαν παρὰ τῆς Ἄννης πόσον εὐηρεστεῖτο εἰς τὰς ἐπίπλους περιδιαβάσεις παρήγγειλε τοιαύτην εἰς τὸ μέσον τῆς ἡμέρας, διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν πόλιν καὶ τὰ περιχώρα, καὶ καθ' ὅλην τὴν ἐκδρομὴν, ἱππέων κληρίων τῆς νέας κῆρας, ἐδείχθη φιλοφρονέστατα ὁ πιστὸς ἱππότης αὐτῆς, τὴν δ' ἐσπέραν ἀπέδιδεν αὐτὸς τὸ δείπνον εἰς τοὺς εὐγενεῖς ξενοδόχους του.

Ἐπ' αὐτοῦ ἤρχισε νὰ ὀμιλῇ, ἂν καὶ μετὰ τιναν διαταγῶν, καὶ ὡς ἱππομῶν νὰ εὕρῃ κωλύματα περὶ τῆς ἀναχωρήσεώς του διὰ τὴν ἐπαύριον. Καὶ τῆς μὲν Ἄννης οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν ἀληθῆς κώλυμα πάντοτε, ἀλλ' ὅχι καὶ ὁμολογούμενον, τὸ δὲ στόμα αὐτῆς ἔμενε βωθὸν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο· ὁ δὲ Πετραλεῖφας, δὲν παρεκίβει μὲν τὴν ἀναχώρησιν, ἀλλ' οὔτε καὶ νὰ τὴν ἀναβάη ἐτόλμα, ὥστε ἤθελεν ἀποφασισθῆ, ἂν ἀμείψως μετὰ τὸ εἶπνον ἐρχόμενος ὁ κιβιτάνος δὲν ἀνήγγελλεν εἰς τὸν Ροβέρτον ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν περὶ γωρίων ἐζήτουν τὴν ἀδειαν νὰ ἔλθωσι τὴν ἐπαύριον εἰς προσκύνειν τοῦ νέου αὐθέντου του. Τοῦτο ἔλυε τὸ ζήτημα, καὶ ἡ ἀπόφασις ἔγινεν ὅτι θέλει μείνει ἀκόμη μίαν ἡμέραν.

Τὴν ἐπιούσαν, μίαν ἢ δύο ὥρας μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, οἱ χωρικοὶ κατὰ συστήματα εἰσῆρχοντο εἰς τὴν πόλιν, προηγούμενοι ἀπὸ τὰ τύμπανα, τοὺς αὐλοὺς ἢ τὰς λύρας των, ἂνθη ἰστεμμένοι καὶ ἄνη φέροντες εἰς τὰς χεῖρας, καὶ μετ' ὀλίγον ἐπιήρωςαν τὴν αὐλὴν τοῦ Ροβέρτου, ὅστις ἐκάθητο εἰς ὑψηλὸν ἐξώστην μεταξὺ τοῦ Πετραλεῖφου καὶ τῆς Ἄννης, καὶ ὅλων τῶν ἐπιστημότερων κατοίκων τῆς πόλεως. Ἡ ὄρα τῆς ζωγραφικῆς ἡλιθιτικῆς ἐνδομασίας, ἣτις ἦτον καὶ τότε ὡς διαμένειν ἔκτοτε ἐν ἀφορμῇ πάντοτε πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν φύσιν, τῶν ζωηρῶν, μεσημβρινῶν ὄψεων, τῶν γοῶν εἴτινες ἀνεπλόουν ἄλλοτε τὸν κύκλιον καὶ ἄλλοτε τὸν πυθῆγιον τῶν ἀρχαίων, ἔθελε τὴν ἐκπεληγμένην του δρασίαν, ὁ ἦχος τῆς εὐρύθμου γλώσσης, ἢ ἀφελεία τῶν μελωδιῶν καὶ πρὸ πάντων αἱ ζητωκραυγαὶ ἕτερον τὴν κολακισμένην του ἀκοῆν. Ὁ Ροβέρτος οἰεταξὲ μεγάλην διανομήν οἴνου καὶ τραγημάτων, καὶ ἡ εὐωχία διήρχετο μέχρι τῆς ἐσπέρας.

Ἐν ᾧ ὅμως οἱ χωρικοὶ ἐκένουν τὸ τελευταῖον ποτήριον καὶ ἐχώρευον τὸν χορὸν τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ, ἢ δὲ Ροβέρτος ἦτον βεβυσισμένος εἰς τρυφερὰν συνδιάλεξιν μετὰ τῆς Ἄννης, αἰφνης εἰσῆλθεν ὁ Νόννος ἀναγώνιος, καὶ διευθυνθεὶς πρὸς τὸν Πετραλεῖφον ὀμίλητε πολλὴν ὥραν ζωηρῶς μετ' αὐτοῦ. Φαίνεται δὲ ὅτι τῷ μετέδωκε τὴν ταραχὴν του, διότι καὶ αὐτὸς ἤρχισε βιαίως νὰ χειρονομή, καὶ ἐπειτα ἐγερθεὶς ἦλθε πρὸς τὸν Ροβέρτον, καὶ λαβὼν αὐτὸν κατὰ μέρος, — Γνωρίζει, τὸν ἠρώτησεν, ἢ ὑμετέρα Ὑψηλότης περὶ τίνος συμβάσεως μεταξὺ Βιλλαρδουῖνου καὶ τοῦ κόμητος Σαμπλίτου ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν τῆς ἀπουσίας αὐτοῦ; — Περὶ τίνος συμβάσεως; ἀπεκρίθη ὁ Ροβέρτος,

ἀποπνεούσης, ἀλλ' ὄνης ἀδλου, καὶ ἐξαφθείσης ἐκ τῆς γλυκαίας φλογὸς τῶν βλεμμάτων τῆς Ἄννης.

Τὴν ἐπαύριον περὶ ἀναχωρήσεως οὐδεὶς ἔγεινε λόγος, ἀλλ' ὁ Ροβέρτος ἀκούσας τὴν προτεραίαν παρὰ τῆς Ἄννης πόσον εὐηρεστεῖτο εἰς τὰς ἐπίπλους περιδιαβάσεις παρήγγειλε τοιαύτην εἰς τὸ μέσον τῆς ἡμέρας, διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν πόλιν καὶ τὰ περιχώρα, καὶ καθ' ὅλην τὴν ἐκδρομὴν, ἱππέων κληρίων τῆς νέας κῆρας, ἐδείχθη φιλοφρονέστατα ὁ πιστὸς ἱππότης αὐτῆς, τὴν δ' ἐσπέραν ἀπέδιδεν αὐτὸς τὸ δείπνον εἰς τοὺς εὐγενεῖς ξενοδόχους του.

Ἐπ' αὐτοῦ ἤρχισε νὰ ὀμιλῇ, ἂν καὶ μετὰ τιναν διαταγῶν, καὶ ὡς ἱππομῶν νὰ εὕρῃ κωλύματα περὶ τῆς ἀναχωρήσεώς του διὰ τὴν ἐπαύριον. Καὶ τῆς μὲν Ἄννης οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν ἀληθῆς κώλυμα πάντοτε, ἀλλ' ὅχι καὶ ὁμολογούμενον, τὸ δὲ στόμα αὐτῆς ἔμενε βωθὸν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο· ὁ δὲ Πετραλεῖφας, δὲν παρεκίβει μὲν τὴν ἀναχώρησιν, ἀλλ' οὔτε καὶ νὰ τὴν ἀναβάη ἐτόλμα, ὥστε ἤθελεν ἀποφασισθῆ, ἂν ἀμείψως μετὰ τὸ εἶπνον ἐρχόμενος ὁ κιβιτάνος δὲν ἀνήγγελλεν εἰς τὸν Ροβέρτον ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν περὶ γωρίων ἐζήτουν τὴν ἀδειαν νὰ ἔλθωσι τὴν ἐπαύριον εἰς προσκύνειν τοῦ νέου αὐθέντου του. Τοῦτο ἔλυε τὸ ζήτημα, καὶ ἡ ἀπόφασις ἔγινεν ὅτι θέλει μείνει ἀκόμη μίαν ἡμέραν.

Τὴν ἐπιούσαν, μίαν ἢ δύο ὥρας μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, οἱ χωρικοὶ κατὰ συστήματα εἰσῆρχοντο εἰς τὴν πόλιν, προηγούμενοι ἀπὸ τὰ τύμπανα, τοὺς αὐλοὺς ἢ τὰς λύρας των, ἂνθη ἰστεμμένοι καὶ ἄνη φέροντες εἰς τὰς χεῖρας, καὶ μετ' ὀλίγον ἐπιήρωςαν τὴν αὐλὴν τοῦ Ροβέρτου, ὅστις ἐκάθητο εἰς ὑψηλὸν ἐξώστην μεταξὺ τοῦ Πετραλεῖφου καὶ τῆς Ἄννης, καὶ ὅλων τῶν ἐπιστημότερων κατοίκων τῆς πόλεως. Ἡ

ώγων και αυτός. Είχον ακούσει τι εις Γαλλίαν, αλλά τὸ ἐνόμιζον μῦθον. Ἐἶναι λοιπὸν ἀληθές;

— Ἴδού ὁ Νόννος; ἄς σὰς τὸ εἶπῃ.

— Ναί. ὑπέλαβεν αὐτὸς μετὰ ζήσεως αὐτὴν τὴν στιγμήν τὸ πικρα βεβαιούμενον. Ὅτι ὑπάρχει συμφωνία μεταξὺ τοῦ κόμητος καὶ τοῦ Βιλλαρδουίνου νὰ μείνῃ αὐτὸς ὀριστικὸς Ἀθέντης; τῆς Πελοποννήσου, ἂν ὁ κόμης ἐντὸς ἐνός ἔτους ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του δὲν ἐπιτρέψῃ, ἢ δὲν στείλῃ κανένα νὰ τὸν διαδεχθῇ.

— Ὁ! ἀληθές; εἶπε ταραττόμενος ὁ Ροβέρτος.

— Φαίνεται ὅτι εἶναι ἀληθές, ἀπεκρίθη ὁ Νόννος.

— Καὶ ἂν ἀμφίβολον ᾖναι, ὑπέλαβεν ὁ Πετραλεΐφας, ἀποφασίζον πάντοτε φαίνεται νὰ τὸ ἐκλάβῃ ἡ ὑμετέρα Ὑψηλότης ὡς ἀληθές.

— Καὶ ποτε ἀνεχώρησεν ὁ θεός μου; ἠρώτησεν ὁ Ροβέρτος, γινόμενος ὅλος ἔμφροντις.

— Ὁ εἰδοποιήσας με δὲν ἤξευρεν ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν. Διμυρίζετο ὅμως ὅτι πρέπει νὰ ᾖτον τὸν Μάρτιον.

— Τὸν Μάρτιον περίπου πρέπει νὰ ᾖτον τὸ δὲν; εἶπεν ὁ Ροβέρτος. Ἀλλὰ πολὺ μᾶς ἐνδιαφέρει ἡ ἡμέρα τῆς ἡμέρας ἢ τῆς ἡμέρας. Ἴσως μᾶς φωτίσῃ ὁ κιβιτάνος.

Τὴν στιγμήν ταύτην οἱ χωρικοὶ ἀπῆγοντο ζητωκραυγόντες καὶ τυμπανίζοντες. Ὁ δὲ Ροβέρτος, προελθὼν εἰς τοῦ ἐξώστου τὴν ἀκρὰν, τοὺς εὐχαρίστησε μεγαλοπρεπῶς, μετὰ ταῦτα δὲ ἀποσυρθεὶς εἰς παρακείμενον δωμάτιον μετὰ τοῦ Πετραλεΐφου, τοῦ Νόννου, τοῦ Ραιμόνδου, τοῦ δημάρχου καὶ τινων ἄλλων προϋχόντων, τοῖς καθυπέβαλε χωρὶς ἄλλης ἐξηγήσεως τὴν ἐρώτησιν ποτε ἀνεχώρησεν ὁ κόμης Σαμπλίτης.

Ὅλοι ἐσυμφώνουν περὶ τοῦ μηνὸς Μαρτίου, περὶ τῆς ἡμέρας ὅμως ἕκαστος ἄλλῃ ἔλεγεν. Εἰς ἐνθυμῆτο ὅτι ᾖτον ὀλίγον μετὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Τεσσαράκοντα μαρτύρων ὑπερέφερε φρικίαισιν εἰς τοὺς ἔχοντας συμφέρον ἐκ τῶν ἀκρασιῶν, διότι ἡ ἑορτὴ τῶν ἁγ. Τεσσαράκοντα εἶναι τὴν ἐνάτην Μαρτίου, καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη ᾖτον ἡ ἐβδόμη. Ὁ Κιβιτάνος ἐγνωμοδότησε περὶ τῆς εἰκοστῆς ἢ εἰκοστῆς πρώτης, διότι ᾖτον βέβαιος ὅτι σχεδὸν ἀμέσως μετὰ ταῦτα ᾖτον ἡ ἑορτὴ τοῦ Βυαγγελισμοῦ, καὶ διάφοροι ἄλλοι ἐβρέβησαν γινώμαι, ἐξ ὧν ἐξήγετο δι' ὅλους ὅτι οὐδεὶς ἐγνώριζε τὴν ἡμέραν, διὰ δὲ τὸν Ροβέρτον καὶ τοὺς ἔχοντας γνώσιν τοῦ μυστικοῦ του, ὅτι ᾖτον ἀνάγκη νὰ ἐπιπέψῃ τὴν συνάντησίν του μετὰ τοῦ Τοποτηρητοῦ.

Ἐπομένως ὁ Ροβέρτος ἐζήτησε παρὰ τοῦ διοικητοῦ νὰ τῷ ἔχῃ ἐτοιμὸς δι' αἴριον πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου τοὺς ἵππους καὶ μετ' ὀλίγον διελύθη ἡ συναστροφή. Ὁ Ροβέρτος ἔφερε τὴν Ἄνναν μέχρι κάτω τῆς κλίμακος, καὶ ἐκεῖ φιλήσας τὴν χεῖρά της, ὑπεσχέθη ὅτι δὲν θέλει ἀναχωρῆσαι τὴν ἐπαύριον χωρὶς νὰ ἔλθῃ νὰ τὴν ἀποχαιρετίσῃ, ὅτι δὲ ἔλαι τοῦ κόσμου αἱ Αἰθενταὶ δὲν ᾖθελον τὸν πείσει νὰ παρατείνῃ εἰς μακρὸν χρόνον τὴν ἀπουσίαν του.

Ἀφ' οὗ δ' ἐφθασεν ὁ Πετραλεΐφας εἰς τὴν οἰκίαν του, πρὶν ἢ ἀπέλθῃ εἰς τὴν κλίνην, εἰσήλθεν εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς ἐσχότου του.

— Θύγατερ, τῆ εἶπε, κρίνω ἀναγκαῖον νὰ συνοδευθῶμεν αἴριον τὸν Αἰθεντήν. Εἰς τὰς λέξεις ταύτας ἡ χαρὰ ἐπέλαμψεν εἰς τῆς νέας τὸ πρόσωπον.

— Εἶναι δὲ πρὸ πάντων χρήσιμον, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρον, νὰ γνωρίζῃς ἡδὴ πλέον τὸν σκοπὸν τῆς ἐλευθεσίας μας εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὅπως δρᾷς εἰς τὴν ἐπιτυχίαν του. Ἡ μὲν πρόφρασις ᾖτον τὰ κτήματά μου καὶ ἡ διατεκμασίς σου, ἡ δὲ ἀλήθεια τὰ σχέδια τοῦ πατρός σου. Οἱ ἡγεμόνες, φιλάτη θύγατερ, εἶναι τὰ ὑπέρτατα ὄργανα τῶν θεῶν βουλῶν εἰς τὴν γῆν. Αἱ κλίσεις των δὲν εἶναι ἀδιάφοροι, αἱ πράξεις των κανονίζονται ἀνωθεν. Ζῶσι διὰ τοὺς ἄλλους, οὐ γὰρ δι' ἑαυτοὺς, καὶ πρέπει νὰ ἐκπληρώσῃ τὰ εἰς ὃ ἐκλήθησαν. Ἡ εὐχὴ, ἡ πολιτικὴ ἀνάγκη τοῦ πατρός σου, ᾖτον νὰ ἐνωθῇ μετὰ τῆς ἡγεμονικῆς οἰκογενείας τῆς Πελοποννήσου. Ὁ Γοδεφρείδος Βιλλαρδουίνος εἶναι εἰς τῶν ἐντελεστέρων ἱπποτῶν τῆς χριστιανιστοσύνης, ἀνδρείος, εὐγενής, ὠραῖος, πλούσιος. Ἴδῃ εἶδες, συνέζησας μετ' αὐτοῦ, καὶ τὸν κρίνεις καὶ σὺ ὁμοίως.

(Εἰς ἕκαστον τῶν ἐκείνων τούτων ἀνὰ ἐν νέφος ἠγείρετο εἰς τῆς Ἄννης τὸ μέτωπον).

— Ἀφ' ἑτέρου, ἐξηκολούθησεν ὁ Πετραλεΐφας, ἐπεμψεν ὁ Γούης Δελαρόσης, καὶ σὲ ζητεῖ ἐπιμόνας εἰς γάμον. Ὁ νέος Γούης εἶναι τοῦ ἐνδόξου Ὀθωνος κληρονόμος, καὶ τὸν περιμένει ἡ ἡγεμονία τῶν Ἀθηνῶν. Ἄν ᾖσο ἰδιώτου κόρη, ὁ δ' ἔλεγον. Ἐκλεξόν! Ἀλλ' ἡδὴ σοὶ λέγω ὁ Μωρέας βαρύνει εἰς τὴν πλάστιγγα περισσότερο ἀπὸ τὰς Ἀθήνας. Ὁ Βιλλαρδουίνος, εἶμαι βέβαιος, περιμένει τὸ νεῦμά σου. Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ἔπρεπε νὰ περιμεινωμεν τὸ νεῦμα τῶν περιστάσεων, καὶ αὐταὶ ἐκηρύχθησαν κατὰ τοῦ Βιλλαρδουίνου. Ὁ πατὴρ του δὲν εἶναι πλέον τοποτηρητῆς τῆς Πελοποννήσου, δὲν εἶναι πλέον οὐδὲν, καὶ οὐα προτερήματα καὶ ἂν ἔχῃ ὁ νέος ἱπότης, ἡ περίστασις αὐτὴ μᾶς ἐπιβάλλει τὸ καθῆκον νὰ κλείσωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς αὐτά. Ἡ χεῖρ σου δὲν εἶναι πλέον διὰ τὸν Γοδεφρείδον.

(Αἰθρία ἐπέλαμψεν ἐκ νέου εἰς τὸ μέτωπον τῆς νεανίδος)

— Ἀλλὰ, ἐν ᾧ δὲ αὐτοῦ ὁ ἀστὴρ, ἐξηκολούθησεν ὁ προνοητικὸς γέρον, εἰς τὸν δρίζοντα τῆς Πελοποννήσου, ἀνταλλάξῃ ἄλλος πολὺ λαμπρότερος. Ὁ νέος Σαμπλίτης, οἴκου ἐπισημοτάτου βλαστῶς, αἰθεντής ᾖδη ὅταν ἄλλοι δὲν ἐκέρδησαν ἀκόμη τοὺς πτερινιστήρας των, περιανγαζόμενος ἀπὸ νεότητα, πλούτον, εὐγένειαν, οὗτος εἶναι ὁ ἀνὴρ δν, ἀσκήν πατρός δικαίωμα, καὶ καθῆκον πατρός ἐκτελῶν, σοὶ προσρίζω, ὦ θύγατερ! Κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν προσφέρου πρὸς αὐτὸν κατὰ τοῦτο, καὶ ἐν ᾧ τὸν περιδέω διὰ τῶν δεσμῶν τῆς πολιτικῆς, ἐμπλεκέ τον σὺ εἰς χρυσᾶ δίκτυα.

— Πάτερ, εἶπεν ἡ Ἄννα ἐρυθριῶσα, καὶ κλίνουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν γῆν, τὰς δυνάμεις μου ἐκτιμᾶτε τῷ ὄντι ὑπὲρ τὴν ἀξίαν των. Εἰς τὸ μέγα ὕψοςμα τῶν σχεδίων σας μὴ μοὶ ζητεῖτε ν' ἀπλώσω τὴν ἀνεπιδέξιον χεῖρά μου νὰ συνδιαβῶ ὅλα τὰ σφραγίσματα σας. Ἐπειτα, πάππ, νομίζω ἀνάξιον τοῦ

πατρός μου, ὅταν ἔχῃ ἀνάγκη συμμάχων, νὰ τοὺς ζητῇ ἄλλως παρὰ ἐν ὄνοματι τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐπιβροῆς του.

— Ὅχι, Ἄννα, εἶπεν ὁ γέρον. Ταύτην τὴν ὑπερτάτην ὑπηρεσίαν ὀφείλεις εἰς τὸν πατέρα σου καὶ βίας ἂν ἔχῃ ἀνάγκη ἡ καρδιά σου πρέπει νὰ τὴν βιάσῃ.

— Φίλιππε πάππε, εἶπεν ἡ Ἄννα, καὶ δάκρυ ἀνέβρυν ἡδὴ εἰς τὸν κανθὸν τοῦ ὀφθαλμοῦ της, ὅταν βιάσῃ τοῦ βέδου τὸν κάλυκα, τὸν μαραινέει, δὲν τὸν ἀνοίγει.

— Ἔστω, δὲν τὸν βιάζω, εἶπεν ὁ Πετραλεΐφας. Ἀκαίτῳ μόνον νὰ προσέχῃς εἰς τὴν συμπεριφορὰν σου, νὰ δεικνύσῃς φιλόφρων καὶ οὐ γὰρ ψυχρὰ ἢ ἀγρία, καὶ πέποιθα ὅτι ἱκανὰ ἔχει πλεονεκτήματα ὁ Ροβέρτος, ὥστε ν' ἀναπτύχῃ αὐτομάτως ὁ κάλυξ τῶν ἀσθημάτων σου.

Ἀφ' οὗ δὲ ὁ γέρον συγκατέβη εἰς τὸν συμβιβασμὸν τούτου, ἡ Ἄννα ὑπεσχέθη τῷ πατρὶ ὑπερβότατον τὸ ἀπαυτούμενον, ὅσω ἐφοβέτο ἕως μὴ δι' ἐπιμόνου ἀρνήσεως τοῦ νὰ δευθῇ καὶ φιλόφρων κῆρ, ὡς τῷ ὄντι ὀφείλε, πρὸς τὸν ξένον ἡγεμόνα, ἀπέτριπεν ἐντελῶς τὸν πάππον τῆς τῆς ὁδοιπορίας, ἢν αὐτὴ ἐφαινετο ζωηρῶς ἐπιθυμοῦσα.

Τὴν ἐπιούσαν ὁ Ροβέρτος ἐγάρῃ μεγάλως, ὅταν ὁ γέρον Πετραλεΐφας τῷ εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴ εἶχε τὴν τιμὴν νὰ τὸν δευθῇ πρῶτος ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Τοποτηρητοῦ εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐνόμιζε καὶ καθῆκόν του νὰ τὸν συνοδεύσῃ καὶ νὰ τὸν παρουσιάσῃ αὐτὸς εἰς τὸν Βιλλαρδουίνον. Ἡ προσθήκη αὐτῆ εἰς τὴν συνοδίαν τοῦ νέου ἡγεμόνος, κατέστησε τὸν ἀπαρτισμὸν αὐτῆς χρονιότερον, δι' ὃ καὶ ἀνεχώρησαν μὲν περὶ τὴν μεσημβρίαν. Ἡμισίαν δ' ὄραν περίπου μακρὰν τῆς πόλεως, ὁ Πετραλεΐφας παρετήρησε κυνηγὸν ἀναβαίνοντα λόφον παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἀφῆσας νὰ παρέλθῃ ἔλθῃ ἡ συνοδία ἐμπρός του, ὅταν ἔμεινε μόνος ὀπίσω μετὰ τῆς ἐγγονῆς του, ἥτις μεταξὺ ὄλων τῶν ξένων ἐκείνων παρηκολούθει πάντοτε τὸν πάππον της, διευθύνθη πρὸς αὐτὸν ὁ δὲ κυνηγός, ἰδὼν τοῦτο ἐστάθη.

— Ὁ κύριος Χαμάρετος, εἶπεν ἡ Ἄννα. Τί εὐτυχὴς συνάντησις!

— Εὐτυχὴς! ἀνέκραξεν ὁ Χαμάρετος. Ὅταν διὰ γω τῶν λύκων τὸν βίον φεύγων τοὺς ἀνθρώπους καὶ συζῶν μὲ τὰ θηρία εἰς τὰ βουνά, μία τοιαύτη λέξις ὅσον κακῆς σημασίας καὶ ἂν ᾖναι, μὲ βοηθεῖ νὰ τὸν ἐπομένως καρτερικῶς.

— Λύκε τῶν βουνῶν, μετ' ὀλίγον ἢ ἀνεμοζάλη. Ἴδὲ, φέρω τὰ νέφη εἰς σύγκρουσιν, εἶπεν ὁ Πετραλεΐφας καὶ κεντήσας τὸν ἵππον τοῦ ἠκολούθησε τὸν Ροβέρτον.

ΚΕΦ. ΙΔ.

ὑπερβάντες δὲ τὸν Πηνειὸν, ἐφθασαν πρὸς τὸ ἐσπέρας εἰς Βλιζίρι, χωρὶον κείμενον εἰς τὰς ὑπορείας πρὸς τὸ Κατάκολον, καὶ συνιστάμενον τὴν σήμερον μὲν μὲν ἐκ τινων ἀσθμῶν καλυβῶν, ἀλλὰ

κατὰ τὴν ἐποχὴν περὶ τῆς πραγματευόμεθα, πρωτεῶν τοῦ πέραν τοῦ Πηνειοῦ τμήματος τῆς Ἠλείας. Ἡ συνοδία διευθύνθη ἀμέσως πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ κιβιτάνου, ὅστις ἐξεπλάγη μεγάλως διὰ τὸ πλῆθος τῶν ξένων, καὶ ἐτι μᾶλλον ὅταν ἔμαθε τίνες ᾖσαν καὶ ὅτι ζητοῦσι τὸν Τοποτηρητήν.

— Τὸν Τοποτηρητήν! ἀνέκραξεν, ἐν ᾧ μὲ μέγιστον αἶδμα εἰσήγε τὸν Ροβέρτον καὶ τοὺς ὀπαδοὺς του εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἀλλ' ὁ Τοποτηρητῆς δὲν εἶναι ἐδῶ.

— Πῶς δὲν εἶναι ἐδῶ! ἐρώτησε μετ' ὀργῆς ὁ Ροβέρτος. Πῶς εἶναι λοιπὸν;

— Ἀλλ' ἀπῆλθε πρὸ δύο ἡμερῶν εἰς ἀπάντησιν τῆς ὑμετέρας Ὑψηλότητος.

— Εἰς ἀπάντησίν μου! τί δηλοῖ τοῦτο;

— Πρὸ τινων ἡμερῶν ᾖδη ὁ Βαύλλης περιέμενε ἐνταῦθα τὴν ὑμετέραν Ὑψηλότητα, καὶ παντοῖα προπαρασκευαί εἶχον γίνεαι διὰ τὴν ἐπίσημον ὑποδοχὴν της. Καθ' ἡμέραν ἀπὸ πρῶτας σκοποὶ ἐτάτταντο εἰς ὄλους τοὺς λόφους, διὰ νὰ ἰδῶσι καταπλαεῦσας τὰς ὑμετέρας τρεῖρας, καὶ νὰ τὸ ἀναγγεῖλωσι, καὶ ὁ Τοποτηρητῆς δὲν ᾖδύνατο νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ἀρρογορίαν. Ἐἶλος προχθὲς ἦλθεν ἡ εἰδήσις ὅτι πρὸς τὸν Κόλον τῆς Κορώνης ἐφάνησαν πλέοντα τρεῖα μεγάλα πλοῖα. Τότε πεισθεὶς ὁ Βαύλλης ὅτι ἔφερον αὐτὰ τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Αἰθεντοῦ, τὴν ὑμετέραν Ὑψηλότητα, ἀμέσως, χωρὶς οὐδὲ λεπτόν νὰ προσμείνῃ, ἂν καὶ ἐλαφρῶς ἐπύρεσσε μάλιστα, ἀνεχώρησε διὰ τὴν Καλαμάταν.

— Καὶ τῶρα εἶναι εἰς τὴν Καλαμάταν.

— Εἰς τὴν Καλαμάταν ἀναμφιβόλως, καὶ ὁ αἰσθανθῆ μέγιστην λύπην ἂν μάθῃ ὅτι ἡ ὑμετέρα Ὑψηλότης ἐφθασεν ἐνταῦθα δύο ἡμέρας μετὰ τὴν ἀναχωρήσιν του.

Πολὺ μεγαλητέρα ἀκόμη ἠσθάνθη λύπην ὁ Ροβέρτος, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ἄλλῃν διόρθωσιν δὲν ἐπέδεχετο παρὰ ἢ νὰ μνησθῇ τὸν Βιλλαρδουίνον νὰ ἐπιστρέψῃ πρὸς αὐτὸν, ἢ νὰ ἀπέλθῃ αὐτὸς πρὸς ἐκεῖνον. Τὸ δεύτερον τοῦτο ᾖτον καὶ εὐγενέστερον καὶ διπλάσιως ταχύτερον, δι' ὃ καὶ αὐτὸ ἀπεφάσισεν ἀλλὰ δὲν ἐδύνατο νὰ τὸ ἐκτελέσῃ πλέον, εἰμὴ τὴν ἐπαύριον ἐν τούτοις δὲ παρηγορήθη κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα διὰ τῶν λειψάνων τῶν ἀληθῶς βασιλικῶν προπαρασκευῶν, αἵτινες εἶχον γίνεαι πρὸς ὑποδοχὴν του.

Τὴν ἐπαύριον ἐξηκολούθησε λοιπὸν ἡ ὁδοιπορία ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἵππων, ἂν καὶ ὑπῆρχε τις δυσκολία ὡς πρὸς τοῦτο, διότι ἴσθι πλείστοι αὐτῶν ᾖσαν οἱ τοῦ μυλιθροῦ τῆς Ἀνδραβίδας, καὶ ᾖσαν φόβος, ἂν παρετίνετο ἡ ὁδοιπορία, μὴ ἀποθάνῃ ἡ Ἀνδραβίδα τῆς κείνης, ὡς ἐν μέσῃ πολιορκία. Ἡ ὁδοιπορία δὲ αὐτὴ παρείχε πολλὰς τέρψεις εἰς τὸν Ροβέρτον. Αἱ ὠραῖαι σκηνογραφίαι τῆς Πελοποννήσου ἀπετέλων ζωηροτάτην ἐντύπωσιν εἰς τὴν ἐκίνητὸν του ψυχῆν αἱ ἀποδιδόμεναι εἰς αὐτὸν κατὰ πρῶτον ἡγεμονικαὶ τιμαὶ, ἔγαργάλισον τὴν εὐερέθιστον φιλαυτίαν του, καὶ ἡ διηνηκῆς ἀφορμὴ τοῦ νὰ ἱππεύῃ πλησίον τῆς Ἄννης, νὰ βλέπῃ τὴν χαρῆσάν της μορφήν ἐτι ἀραιότεραν ἀναδεικνυμένην ἐπὶ τοῦ ἵππου, καὶ νὰ συνδιαλέγε-

ται μετ' αὐτῆς εἰς πᾶσαν ὥραν, ἐξήπτε πυρκαϊάν εἰς τὴν εὐφλόγιτόν του καρδίαν. Οὐχ ἦντον ὅμως ἤθελε μὲν ὁ Ροβέρτος νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν ἀφίξιν του, ἀλλὰ δὲν τῷ ἦτον δυνατόν νὰ τὴν βραχύνη εἰς οὐτωτέρας τῶν ὀκτώ ἡμερῶν, διότι, χωρὶς ν' ἀθετήσῃ τοὺς πρώτους κανόνες τῆς εὐπρεπείας καὶ τῆς ἐγνωμοσύνης, δὲν ἔδύνατο ν' ἀποφύγῃ ν' ἀκούσῃ εἰς ἕκαστον χωρίον τὰς ἀγορεύσεις τῶν δημογερόντων, νὰ παραυρεθῇ εἰς τοὺς χοροὺς τῶν ποιμένων καὶ ποιμενίδων, νὰ δεχθῇ τούτων τὸ γέυμα, τῶν ἄλλων τὸ δείπνον.

Ἐν τὴν Ἀρτίτζαν τὴν μετὰ ταῦτα κληθεῖσαν Φανόρι, ἠναγκάσθη νὰ δαπανήσῃ ἡμέραν δολιχέρην, μέρος μὲν εἰς παρουσιάσεις καὶ ὑποδοχάς, μέρος δὲ εἰς ἐστίασιν ἐπὶ τῶν ἐπιστεφόντων αὐτὴν ἀνθρώπων λόφων. Τὴν ἐπαύριον οἱ πεπαιδευμένοι τοῦ τόπου τὸν ἐπεισαν νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν ναὸν τοῦ ἐν Βάταις Ἀπόλλωνος, ἀρχαῖον τότε ἀκόμη παραστάτην λησμονηθείσης ἀρχαιότητος, εἰς τοῦ Αὐκαίου τὰς τραχείας καὶ ἠρέμους πλευράς κρεμάμενον. Εἰς τὴν Παύλιαν, τὴν ἀρχαίαν Φιγάλιαν, ὁ φρούραρχος τὸν περιέφερον εἰς τὰ τείχη, ὧν ἐθαύμασε τοὺς κυκλωπέους ὄγκους, μετ' εὐπιστίας δεχόμενος τὴν παράδοσιν ὅτι γίγαντες τοὺς ἐσώρευσαν. Ἡ κοιλὰς τῆς Νέδας ἦτον δὲ αὐτὸν τὸ εὐαρεστότερον μέρος τῆς ὁδοποιίας, διότι εἰς τὰς δυσβάτους αὐτῆς παρόδους εἶχε πρόφασιν νὰ βοηθῇ τὴν τρυφερὰν ὁδοπόρον, καὶ ἡ χεὶρ του νὰ στηρίξῃ τὴν χεῖρά της. Εἰς Ἰθάμην περιήλθεν ὡς μέλλων κυριάρχης τὰ ὠραία τείχη τοῦ Ἐπαμεινώνδου ὄντα τότε ἐν γρήσει ἀκόμη χωρὶς νὰ ὑποπτεύῃ τὸν ἀνεγείραντα. Εἰς δὲ τὸ μοναστήριον τοῦ Βουλκάνου, τὸ διαδεχθὲν τὸν Ναὸν τοῦ Ἰωακίμου αἰδῶς, ἐφιλοξενήθη μεγαλοπρεπέστατα ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου, ὅστις ἐλλθὼν πρὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ Καλαμάτας, τῷ ἔδωκε τὴν χαρμύσινον ἀγγελίαν ὅτι ἀφῆκεν εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην τὸν Βιλλαρδουῖνον, περιμένοντα τὴν ἀφίξιν τοῦ ἀναψιῦ τοῦ Αὐθέντου τοῦ Μωρέως.

Τὸ τελευταῖον μέρος τῆς ὁδοποιίας ἦτον ἀληθῆς ἔορτῃ διὰ τὸν Ροβέρτον, διότι τῆς Μεσσηνίας τὰς τερασινοτάτας τοποθεσίας ἐκαλλώπιζεν ἀκόμη ἡ χροιά τῆς ἐλπίδος. Διερχόμενος τὸ εὐρὸν Στενωκλάριον πεδίον, καὶ μετὰ ταῦτα τοῦ Παμίσσου ἀκολουθῶν τὰς συμφύτους ὄχθας, ἀνεκάλυπτε μακρόθεν ἐπὶ τοῦ βράχου καθήμενον τῆς Καλαμάτας τὸ φρούριον, καὶ ἔψαιεν ἤδη μὲ ἄκρον τὸν πόδα τὸ τέρμα τῶν ἐναγωνίων του πόθων. Διὰ τοῦτο καὶ ἠσθάνετο τὸ στήθος του πλατυνόμενον, καὶ τὰ πάντα τῷ ἐφαίνοντο ῥόδινα. Τὸ αἶσθημα δὲ τούτου τοσοῦτον ἐπέλαμπεν εἰς τὰ χεῖλη του ὡς ἰδιωρεσκείας μεδίαιμα, ὥστε ὁ δευδαρκῆς Πετραλεῖφας παρατηρήσας αὐτό,

— Ἰδοῦ, τῷ εἶπε, δεικνύων αὐτῷ τὰς ἐπάλξεις τῶν Καλαμῶν, ἰδοῦ ποῦ περιμένει ὁ Τοποτηρητῆς νὰ παραδώσῃ εἰς χεῖράς σας τὸ σκήπτρον τῆς ἡγεμονίας, ἰδοῦ ποῦ περιμένει ἡ Πελοπόννησος νὰ κλίνῃ γόνυ ἐμπρὸς τοῦ Αὐθέντου της.

— Θέλει εἶσθαι μεγάλη ἡ εὐτυχία μου, ἀπεκρίθη ὁ Ροβέρτος, ὅταν λάθω τὴν ἀρχὴν τοῦ ὠραίου

τούτου τόπου, ἀλλὰ τὸ πλεῖστον καὶ φθονηρότερον μέρος αὐτῆς μένει εἰς χεῖρας τῆς ἐνδοξότητός σας.

— Ἄν εἰς τὰς ἐδικὰς μου χεῖρας μένη, κεῖται ἀσφαλῆστατα διὰ τὴν Ὑψηλότητά σας, εἶπεν ὁ γέρον μετ' αὐλικῆς εὐγενείας.

— Ἡ εὐτυχία μου, ἀπεκρίθη ὁ ἐπίδοξος αὐθέντης ταπεινῶν τὴν φωνὴν, δὲν θέλει εἶσθαι ἐντελής παρ' ἀνδυνηθῶ νὰ τὴν συμμερίζωμαι μετὰ τῶν ἀγαπητῶν εἰς ἐμέ. Ὁ Νόννος μοὶ εἶχεν ἐμπνεῦσαι τὴν ἐλπίδα ὅτι θέλω δυνηθῆ νὰ προσφέρω τὸ στέμμα τῆς Πελοποννήσου εἰς τὴν ἐγγονὴν σας.

Ὁ Πετραλεῖφας κατέστειλεν ἐν σκίρτημα τῶν μυόνων τοῦ προτύπου του.

— Ὑψηλότατε, εἶπεν νὰ ἀποκριθῇ, ὄχι στέμμα, ἀλλὰ καλύβην ἂν εἶχετε νὰ προσφέρεται εἰς τὴν ἐγγονὴν μου, ἡ εὐτυχία της ἤθελεν εἶσθαι οὐχ ἦτον βεβαία, καὶ ἡ συγκατάθεσις καὶ ἐμοῦ καὶ τοῦ πατρός της οὐχὶ ἀμφίβηλος. Πείπειμαι ὅτι τὰ αἰσθήματα καὶ ἐκείνης ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰ ἐδικὰ μου· ἀλλ' ἂν μ' ἐπιτρέπητε, θέλω τὴν συμβουλευθῆ ἅμα ἡσυχάσωμαι ἐκ τῆς ὁδοποιίας.

— Σὰς τὸ ζήτη ὡς χάριν ὑπερτάτην.

Μετὰ μίαν δὲ ὥραν εἰσῆρχοντο εἰς Καλαμάτα. Ἀπὸ τὸν πρώτον διαβάτην ἐξήτησαν νὰ τοὺς δηγῆται εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Βαυλῆ, καὶ αὐτὸς τοῖς ἔδειξε τὴν πόλιν τῆς μεγαλοπρεπέστερας οἰκίας τῆς πόλεως. Βισελθόντες δὲ, ἐγνωστοποίησαν τίνες ἦσαν, καὶ ὠδηγήθησαν ἀμέσως εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς, ὅπου ὁ ὑπέρτατος τοῦ ἀφῆκε μόνους διὰ ν' ἀναγγεῖλῃ τὴν ἔλευσιν των. Μετὰ τινα λεπτὰ εἰσῆλθε μικρὸν πεδίον ζωρὸν καὶ χαρῖεν. Ἐανθοὶ βότρυχοι περιελάμβανον τὸ νοσημόν του πρόσωπον, μόνος δὲ κατέστρεψε τὴν εὐρυθμίαν τοῦ κάλλους του, καὶ ἔδιδε ἰδιαιτέρην ἔκφρασιν σταθερότητος εἰς τοὺς παιδικούς χαρακτήρας του, ὁ εἰς τῶν ὀδόντων του, προσέγων δλίγον ἐκτός τῶν χειλέων, ὅπερ μετὰ ταῦτα τῷ ἔδωκε τὴν ἐπωνυμίαν Μακροδόντου (1). Μὲ πολὺ θάρρος ἦλθε τὸ παιδίον πρὸς τὸν Ροβέρτον, καὶ δίδων εἰς αὐτὸν τὴν μικρὰν του χεῖρα, τῷ εἶπε

— Καλῶς ὤρισας εἰς τὴν πόλιν μου.

Ὁ Ροβέρτος ἔλαβε τὸ παιδίον εἰς τὰ γόνατά του καὶ τὸ ἐφίλησε.

— Καὶ τίς εἶσαι σὺ, μικρὲ μου φίλε, τὸν ἠρώτησεν, ὅστις ἔχεις καὶ πόλιν;

— Εἶμαι ὁ Γουλιέλμος, ἀπεκρίθη κομψευόμενον τὸ παιδίον, ὁ Αὐθέντης τῆς Καλαμάτας.

— Ἄ! εἶσαι αὐθέντης; πῶς τοῦτο; εἶπεν ἀνακαγγάζων ὁ Ροβέρτος.

— Καθῶς, εἶπε τὸ παιδίον, ὁ πατὴρ μου εἶναι αὐθέντης τοῦ Μωρέως. Εἰς ἐκείνον ἔδωκε τὸν Μωρέαν ὁ Βασιλεὺς, εἰς ἐμὲ ἔδωκε τὴν Καλαμάταν ὁ Αὐθέντης.

— Ἄ! εἶσαι παιδίον τοῦ Βιλλαρδουῖνου; Καὶ ποῦ εἶναι ὁ πατὴρ σου;

— Ὁ πατὴρ μου δὲν εἶν' ἐδῶ.

— Πῶς δὲν εἶν' ἐδῶ! ἀνέκραξεν ὁ Ροβέρτος,

(1) Guillaume le Grand-Donat.

καὶ ὀλίγον ἐλείψε ν' ἀφήσῃ τὸν μικρὸν Γουλιέλμον νὰ πέσῃ κατὰ γῆς. Ποῦ εἶναι λοιπὸν;

— Δὲν ἤξεύρω ποῦ εἶναι· δὲν συνειθίζει, ὅταν ἀναχωρῇ νὰ μᾶς λέγῃ ποῦ ὑπάγει. Εἶναι ὅμως ἡ μήτηρ μου ἐδῶ νὰ εἶς δεχθῆ.

Ὁ Ροβέρτος, μὴ ἤξεύρων ἀκόμη ἂν πρέπη ἐντελῶς νὰ πιστεύσῃ τοῦ παιδίου τοὺς λόγους, ἠγέρθη καὶ ἤρχισε νὰ βαδίξῃ ἐναγωνίως εἰς τὸ δωματίον· ὅτε ὁ μικρὸς Γουλιέλμος, ἀφ' οὗ ἔμεινεν ἐπὶ τῆς σιγῆς καὶ τὸν ἐθεώρησε μετ' ἐκπλήξεως, ἀνεχώρησε τέλος ὡς διαρισθηθεῖς.

Δὲν ἔμεινεν ὅμως ἐπὶ πολὺ ὁ Ροβέρτος μετὰ τῶν φίλων του παραδεδομένος εἰς τὴν ἀμηχανίαν του, διότι ἀμέσως σχεδὸν ἠνεώχθη ἡ θύρα, καὶ εἰσῆλθεν Ἰσαβέλλα, ἡ γυνὴ τοῦ Βιλλαρδουῖνου, ἥτις ἐνηγκαλίσθη περιπαθῶς τὴν Ἄνναν, καὶ ὑπεδέχθη τοὺς ξένους της μετὰ τῆς ἀδιάστου μεγαλοπρεπούς καὶ εὐγενούς συγγενῶς δεξιόσεως ἐκείνης. ἦτις εἶναι τῆς ἀριστοκρατίας τὸ ὑπέρτατον κόσμημα. Ἄλλ' ἀπὸ τὸ στόμα τῆς Ἰσαβέλλας ἔλαβον οἱ ὁδοῖκοι τὴν ἐπικύρωσιν τῆς δευτέρας εἰδήσεως τοῦ παιδός. Ὁ Βιλλαρδουῖνος, πληροπορηθεὶς ὅτι τὰ τρία πλοῖα δὲν ἔφερον τὸν ἀνεψιὸν τοῦ αὐθέντου, καὶ ὅτι διευθύνοντο εἰς ἀνατολῶν πρὸς δυσμάς, καὶ οὐχὶ ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς, ἀφ' οὗ περιέμεινε δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας ἀκόμη εἰς Καλαμάταν, ἀνεχώρησε διὰ Βελιγύστιον, ὅπου τὸν ἐκάλεον καταπέιγουσαι ὑποθέσεις τῆς ἡγεμονίας, καὶ ὅπου τῷ ἦτον εὐκολώτερον νὰ λάθῃ εἰδήσεις ἐκ τῆς βορειοδυτικῆς παραλίας.

Νέα ἀργοπορία λοιπὸν, ἰκανὴ νὰ παροξύνῃ τὰ ἀδρανέστερα νεῦρα, καὶ ἂν δὲν ἐπρόκειτο ἀκόμη περὶ τῆς ἡγεμονίας τῆς Πελοποννήσου. Ἄλλ' ἡ χρηστὴ ἀγωγή, καὶ αὐτὴ ἡ δικαιοσύνη ἀκόμη ἐπέβαλλον εἰς τὸν Ροβέρτον τὸ καθῆκον τοῦ νὰ καλέσῃ ἑαυτὸν καὶ νὰ καταστείλῃ τὴν ἀγανάκτησίν του· διότι δὲν ἔδύνατο νὰ μὴν ἀναγνωρίσῃ ὅτι ἂν αὐτὸς ἔτρεχε τὴν Πελοπόννησον εἰς ἀναζήτησιν τοῦ Βιλλαρδουῖνου, οὐχ ἦντον ἔτρεχε καὶ ὁ Βιλλαρδουῖνος εἰς ἀναζήτησιν αὐτοῦ, καὶ μάλιστα μετὰ πολὺ περισσοτέρας ἀφιλοκερδίας ἐκείνος· καὶ ἂν δὲν τὸν εἶρεν οὔτε εἰς Βλιζίρι, οὔτε εἰς Καλαμάτα, τοῦτο δὲν ἦτον πταίσμα τοῦ Βαυλλου, ἀλλὰ τῆς τύχης, ἡ τοῦλάχιστον τοῦ ἐπαράτου διοικητοῦ τῆς Κερκύρας. Καὶ τὸ δεινότερον ἐνέει ὅτι δὲν ἔδύνατο, χωρὶς νὰ προσβάλῃ πᾶν καθῆκον καὶ πᾶσαν εὐσημοσύνην, ν' ἀρνηθῇ ἐπὶ μίαν ἡμέραν τὴν φιλοξενίαν τῆς Ἰσαβέλλας. Ἡ ἡμέρα ὅμως αὕτη ἐδαπανήθη τοῦλάχιστον ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς πόλεως εἰς τὸ νὰ προμηθεύσῃ νέους ἵππους, διότι οἱ τῆς Ἀνδραβίδας ἦτον ἀνάγκη νὰ ἐπιστρέψωσι.

Τὴν τρίτην λοιπὸν ἡμέραν ἡ ὁδοποιία ἐπανελήφθη πρὸς Βελιγύστιον. Πέντε ὥρας μακρὰν τῆς Καλαμάτας, εἰς τὰς ἀφθόνας πηγὰς τοῦ Παμίσσου, φραγκικὸν φρούριον, οὗ τὰ εἰρήπια φαίνονται ἀκόμη εἰς τὴν θέσιν Πήδημα, ἠγέωξεν εἰς τὴν συνοδίαν τοῦ Ροβέρτου τὰς φιλοξένους τοῦ πόλεως, ἂν καὶ ὁ κύριος αὐτοῦ ἦτον ἀπών, παρακολουθήσας τὸν Βαυλλὸν εἰς Βελιγύστιον. Τὴν δ' ἐπαύριον διαβάτες αὐτῆς τὸ Στενωκλάριον πεδίον πρὸς ἀνατολὰς, ὡς τὸ εἶχον διαβῆ

πρὸς τινῶν ἡμερῶν πρὸς δυσμάς, καὶ υπερβάντες τὰς τραχείας φάραγκας εἰς Μακροπλάγιον, ἐφθάσαν τέλος μετὰ μακρὰν καὶ ἐπιπονον ἵππασίαν, μίαν ὥραν μάλιστα μετὰ τοῦ ἡλίου τὴν δύσιν, εἰς Βελιγύστιον, φρούριον ζωγραφικῶς κρεμάμενον εἰς τὰ τραχέα τοῦ Ταυγέτου πλευρᾶ, καὶ κλειὸν τὴν βόρειον αὐτοῦ πόρον, μετονομασθὲν δὲ, ὡς φαίνεται, ἀπὸ τῶν ἀρχαίων Λεύκτρων, καθὼς τὸ ὄνομα Λεοντάριον διεδέχθη μεταγενεστέρως τὸ τοῦ Βελιγύστιου.

Κερμηκότες καὶ καταπεπονημένοι ἀνέβησαν οἱ ὁδοῖκοι ἐν μέσῳ τοῦ σκοτούς τὴν πετρώδη ὁδὸν πρὸς τοῦ φρουρίου τὴν εἴσοδον. Ἄλλ' ἡ πύλη ἦτον ἔδη πρὸ πολλοῦ κεκλεισμένη. Ὅταν δ' ἔφρουσαν, ὁ σκοπὸς τοῖς ἐφώνασε νὰ μακρυνθῶσι, διότι δὲν ἀνοίγεται ἡ πύλη μετὰ τοῦ ἡλίου τὴν δύσιν. Ὁ Ροβέρτος θυμωθεὶς εἶπε τὸ ὄνομά του, ἀλλ' ὁ σκοπὸς ἀπεκρίθη ὅτι δὲν γνωρίζει εἰμὴ τὴν διαταγὴν τοῦ φρουράρχου. Ἐζήτησε τότε ὁ Ροβέρτος τὸν φρουράρχον, ἀλλ' ἀπήτησεν ὁ σκοπὸς ὅτι ὁ φρουράρχος ἦτον ἀπών· τὸν δεικνύοντα ἀξιωματικὸν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς, εἶπεν ὅτι λυπεῖται, ἔχει ὅμως διαταγὴν τοῦ φρουράρχου νὰ μὴν ἀνοίξῃ τὴν πύλην ἐν ἀπουσίᾳ του εἰς ὥραν μὴ δέουσαν.

Πᾶσα ἀντιπαρατήρησις ἀπέβαινε ματαία· ἠναγκάσθη λοιπὸν ἡ συνοδία νὰ καταβῇ πάλιν μέχρι τοῦ παραβρέοντος χειμάρρου, τοῦ Ξερύλλου, ὅστις εἶναι ὁ ἀρχαῖος Κερνίων, καὶ ἐκεῖθεν ἀνέβη νὰ διαυκτερέσῃ εἰς μικρὸν μετόχιον καθήμενον ἐπὶ βράχου τῆς ἀντικειμένης πλευρᾶς.

Πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, ἐπιστεφόντων τῶν ὑποζυγίων εἰς Καλαμάταν, ἐνόμισεν ὁ Ροβέρτος καθῆκόν του νὰ γράψῃ εἰς τὴν Ἰσαβέλλα, ὅπως τῇ ἐπαναλάβῃ τὴν ἔκφρασιν τῆς εὐγνωμοσύνης του διὰ τὴν εὐμενῆ τῆς ὑποδοχῆς, νὰ τῇ ἀναγγεῖλῃ δὲ ὅτι, καθ' ὄφθαλμὸν εἰς ἀκατάλληλον ὥραν, δὲν ἐδυνήθη νὰ ἰδῇ τὸν Τοποτηρητῆν, καὶ νὰ τῷ ἐπιδώσῃ τὰς ἐπιστολάς της, ὅτι ὅμως ἐμελλεν ἐντός τῆς πρωίας ἐκείνης νὰ εἶχῃ τὴν εὐτυχίαν ταύτην.

Μίαν ἢ δύο ὥρας μετὰ ταῦτα, ἀφ' οὗ δηλαδὴ ὁ ἥλιος ἀνέτειλεν, ἦλθεν ἀσθμαίνων ὁ φρουράρχος τοῦ Βελιγύστιου, ἐκφραζων τὴν βαθεῖαν λύπην του διὰ τὸ συμβᾶν τῆς προτεραιίας, καὶ τὴν σκαιότητα τοῦ ἀξιωματικοῦ, ὅστις ἐν ἀπουσίᾳ του δὲν ἠνώεξε τὴν πύλην εἰς τὴν αὐτοῦ Ὑψηλότητα, καὶ παρεκάλεσεν ἀμέσως τὸν Ροβέρτον μετὰ τῆς συνοδίας του νὰ τὸν ἀκολουθῶσιν εἰς τὸ φρούριον.

Ἄλλ' ἐνταῦθα νέος κεραιὸς περιέμενε τὸν ἐπίδοξον Αὐθέντην. Ὁ Βιλλαρδουῖνος δὲν ἦτον εἰς τὸ Βελιγύστιον.

— Πῶς δὲν εἶναι εἰς τὸ Βελιγύστιον! ἀνέκραξεν ὁ Ροβέρτος ἀνοίγων στόμα καὶ ὄμματα σπιθαμιαῖα.

— Δὲν εἶναι, κατὰ δυστυχίαν! ἀπεκρίθη ὁ διοικητής.

Καὶ ἔπειτα λαθὼν κατὰ μέρος τὸν Ροβέρτον καὶ τὸν Πετραλεῖφαν,

— Ἡ αἰτία, τοῖς εἶπε ταπεινῆ τῇ φωνῇ, δὲ ἦν ὁ Βαυλλῆς εἶχεν ἔλθει εἰς Βελιγύστιον, εἶναι ἡ ἀνακαλύψις μυστικῆς συνωμοσίας, ἥτις φαίνεται ὅτι σκο-

ωρεῖται μεταξύ τῶν ἐγγωρίων. Ὁ Πετραλεῖφας ὠχρίσεν εἰς τὰς λέξεις ταύτας. Ἡ ἔδρα ὅμως αὐτῆς ἐξηκολούθησεν ὁ διοικητής, φαίνεται ὅτι εἶναι μᾶλλον εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, διὰ τοῦτο ἀπεράσισε προχθές νὰ μεταβῆ εἰς τὸ Νίκλιον, ὅπου μοι εἶπε ῥητῶς ὅτι σκοπὸν ἔχει νὰ διαμεῖνῃ μέχρις ὅτου πληροφορηθῆ περιτῆς ἀφίξεως τῆς Ὑψηλότης σας.

— Σκοπὸν ἔχει νὰ διαμεῖνῃ! Δόξα τῷ θεῷ ὅτι ἔχει σκοπὸν νὰ διαμεῖνῃ εἰς ἓν μέρος, εἶπε μετὰ τινος πικρίας ὁ Ροβέρτος. Ἄς ὑπάγωμεν λοιπὸν εἰς Νίκλιον.

— Δὲν προτιμᾷ ἡ Ὑψηλότης σας νὰ μνηύσωμεν τὸν Τοποτηρητὴν περὶ τῆς ἀφίξεώς τῆς; Ἡξέωρα πόσῃ εἶχεν ἀνυπομονησίαν νὰ τὴν ἀπαντήσῃ, καὶ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι θέλει σπεύσει νὰ ἐπιστρέψῃ.

— Ὅχι! ἀπαγε! ἀνέκραξεν ὁ Ροβέρτος. Ἀφ' οὗ ἀπεράσισεν ἅπασι νὰ διαμεῖνῃ εἰς ἓν μέρος, ἄς μὴ τὸν κινήσωμεν, μὴ διαζβήσῃ μεταξύ τῶν δακτύλων μας. Ὑπάγω ἐγὼ πρὸς τὸν Τοποτηρητὴν. Εἶναι πολὺ ἀσφαλῆστερον.

Πολὺ ἀσφαλῆστερον ἴσως, ὅχι ὅμως καὶ πολὺ ἐυκολώτερον διότι εἰς Βελιγύστιον οἱ ἵπποι ἦσαν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐκ τῶν σπανίων φαινομένων τοῦ ζωικῆς βασιλείου. Οὐχ ἦσαν ὅμως ὁ διοικητής, ὡν ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες τὰ πάντα προθύμως ὑπόσχονται, ὅταν ἔλαβε τὴν διαταγὴν τοῦ Ροβέρτου νὰ ἐτοιμάσῃ τὰ πρὸς ἀναχώρησίν του, οὐδὲ μίαν ἀντέταξε δυσκολίαν, ἀλλ' ἐσπευσεν ἀμέσως νὰ ὑπακούσῃ. Ἐν τούτοις αἱ ὄραι παρήρχοντο καὶ ὁ διοικητής δὲν ἐφαίνετο. Ὁ Ροβέρτος ἐσείρτα καὶ ἐγόρραυεν ὑπὸ ἀνυπομονησίας. Μόλις δὲ περὶ δειλῆν ἔρανε ὁ διοικητής, ἀλλ' ἔχων τὴν ὄψιν λίαν καταβεβλημένην καὶ κακὰ οἰωνίζουσαν. Καὶ εἶπε μὲν ὅτι παρήγγειλεν ἵππους πανταχοῦ εἰς τὰ περίεξ χωρία, ἀλλ' ὑπερῆξατο συγγένως ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν τοῦ χρόνου τὰ ὑποζύγια ἦσαν εἰς τοὺς ἀγρούς, καὶ τῷ διαφυγῆ μάλιστα νὰ εἰπῇ, οὐχὶ βεβαίως ὡς πρότασιν, ἀλλ' ὡς ἀπλήν φυσικοῦστορικὴν παρατήρησιν, ὅτι εἰς τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην οἱ ὄνοι εἶχον ἐξαιρέτων καὶ ταχύτατον βᾶδισμα. Εἰς τὰς λέξεις ταύτας ἀρθώθησαν ὄλαι αἱ τρίχεις τῆς κεφαλῆς τοῦ Ροβέρτου.

Ἐν τούτοις ὅμως αἱ διαταγαὶ τοῦ διοικητοῦ δὲν ἔμεινον ἀτελεσφόρητοι. Καθ' ὅσον ὁ ἥλιος ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν του, ἤρχισαν νὰ φθάνωσιν εἰς ἕπος μετὰ τὸν ἄλλον, καὶ τὴν ἐσπέραν ἦτον σχεδὸν πλήρης ὁ ἠριθμὸς αὐτῶν.

Τὴν αὐγὴν λοιπὸν, χωρὶς ἄλλης ἀναβολῆς, ἀνιχώρησεν ἡ συνοδία ἐκ νέου, διὰ νὰ εὖρη τέλος πάντων τὸν Βιλλαρδουίνον εἰς τὸ μέρος ὅπου εἶχον ἀποφασίσει νὰ διαμεῖνῃ. Κατ' ἀρχάς οἱ ὀδοιπόροι διήλθον τὴν ὠραίαν πεδιάδα τῆς Μεγαλοπόλεως, ἐπειτα δὲ ἐστράφησαν πρὸς τὰ δεξιά, καὶ ἤρχισαν ν' ἀναβαίνωσι τὰς φάραγγας τοῦ Μαινάλου. Ὁ Ροβέρτος εἶχεν ἀναλάβει πᾶσαν τὴν εὐθυμίαν τοῦ ἀφ' οὗ ἤρχισεν νὰ κινήται πάλιν νομίσας δὲ ὅτι ἡ μακρὰ συνοδοιορία καὶ ἡ μετ' ὀλίγων βεβαία ἀφίξις, εἰς τὸ τέρμα τῶν ἐχασθήσων δικαίωμα νὰ θελήτῃ νὰ ἐξηγήσῃ τῆς Ἀνγῆς τὸ αἰσθημα, καὶ νὰ γευθῆ ἐκ προσιμίων μέρους τῆς εὐ-

τυχίας, ἣν ἐμελλε νὰ τῷ ἀναγγεῖλῃ ὁ Πετραλεῖφας ἐν καιρῷ τῷ δέοντι. ἐξήγησε πᾶσαν περιστάσιν ὅπως εὐρεθῆ πλησίον τῆς κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην ἡμέραν, καὶ ὅπως δυνηθῆ νὰ τὴν δμιλήσῃ κατ' ἰδίαν. Ἀλλ' εἴτε σύμπτωσις εἴτε πρόθεσις ἦσαν, ἡ Ἄννα ποτὲ δὲν ἐβρίσκετο μόνη, ἢ καὶ ἂν κατῴρθου ὁ Ροβέρτος νὰ τὴν μονώσῃ ἐπὶ μίαν στιγμὴν, καὶ νὰ δώσῃ εἰς τὸν διάλογον τᾶσιν σπουδαιότεραν, ἢ Ἄννα, διαφεύγουσα μὲ τὸν φυσικώτερον τρόπον, ἐστρεφεν ἄλλως τὸν λόγον, καὶ τὸν καθίστα γενικώτερον πάλιν, ὥστε ὁ Ροβέρτος, ἀφ' οὗ πολλὰκις ἐπανειλημμένως ἰδοκίμασε τὸ αὐτὸ καὶ εἶδεν ὅτι ἀποτυγχάνει. ἐκίνησε τὸν ἵππον του μετὰ τινος δυσπρεσοκείας ἅμα ἐφθασεν εἰς τῆς Τέγκας τὴν πεδιάδα, καὶ ἐπροπορεύθη τῆς συνοδίας. Ἐν τέταρτον, περαιτέρω ἀπήντησεν ἀνδρα ἔριππον, καὶ τὸν ἠρώτησε πόθεν ἔρχεται.

— Ἀπὸ Νίκλιον, ἀπεκρίθη ὁ ὀδοιπόρος.

— Εἶναι ἐκεῖ ὁ Τοποτηρητής; ἠρώτησεν ὁ Ροβέρτος.

— Ὅχι, ἀπεκρίθη ὁ ἔριππος.

— Πῶς; ὅχι! ἀνέκραξεν ὁ Ροβέρτος, νομίζω ἢ ὅτι ὁ ἀνθρωπος εἶναι παράφρων, ἢ ὅτι αὐτὸς παρεφρόνησεν.

— Ὅχι βεβαίως, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος. Ὁ Τοποτηρητής ἦτον ἐδῶ ὡς προχθές. Ἐλαβεν ὅμως εἰδῆσαι ὅτι ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Αὐθέντου τῆς Πελοποννήσου ἐφθασεν εἰς Καλαμάταν, καὶ ἀμέσως ἀνεχώρησε διὰ τὴν Λακεδαίμονα ὅπου μέλλει νὰ τὸν περιμένῃ, ἢ ὅθεν θέλει μεταβῆ εἰς Καλαμάταν νὰ τὸν ἀπαντήσῃ.

— Ἀνεχώρησε διὰ τὴν Λακεδαίμονα! ἀνέκραξεν πάλιν ὁ Ροβέρτος, κτυπῶν τὴν κεφαλὴν του, καὶ ὀλίγον ἐλείψε νὰ πέσῃ λειποθυμῶν. (ἀκολουθεῖ).

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΑΙ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΑ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ, ΚΑΤΑ ΚΡΑΥΣΙΟΝ.

ὑπὸ Κ. Π.

Α'. Ἱστορικά.

Περὶ τῆς συστάσεως τοῦ ἱεροῦ τούτου ἀγῶνος, ἐμυθολόγησαν ἐκπαλαί πολλὰ οἱ Ἕλληνες· οἱ δὲ νεώτεροι ἐρευνῶνται ἐν μέρει μὲν παρεδέχθησαν τοὺς μύθους τούτους, ἐν μέρει δὲ περιεφρόνησαν αὐτούς, μὴ δυνηθέντες ὀκνηδύποτε νὰ διαλύσωσι τὸ μυθικὸν σκότος καὶ νὰ φθάσωσιν εἰς ἀσφαλές τι ἀποτέλεσμα. Πρόκεινται λοιπὸν ἡμῖν οὐκ ὀλίγα θαυμάσια διηγήματα, ἀπὸ τῶν ὁποίων μᾶλλον βλεπομένην τὴν προσπάθειαν τῶν μεταγενεστέρων τοῦ νὰ ἀναγάγῃ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀγῶνος εἰς τὴν ἀπωτάτην ἀρχαιότητα ἢ δυνάμεθα νὰ ἐξαγάγωμεν πιθανόν τι διήγημα. Αἱ ὑπὸ τοῦ μυθοφίλου Παισαίου ἐπιμελῶς συλλεγεῖσαι ἱερατικαὶ τῶν Ἡλείων παραδόσεις, ἀνεφέρουν ὡς πρῶτον τοῦ ἀγῶνος θεμελιωτὴν τὸν Ἰδαῖον Ἡρακλῆν ἐπὶ τῆς τοῦ Κρόνου βασιλείας. Ἐὼ Κρόνῳ εἶχε ποιηθῆ ἐν

Ὀλυμπία ναὸς ὑπὸ τῶν τότε ἀνθρώπων, οἵτινες ἐνομιζοντο χρυσοῦν γένος. Γεννηθέντος δὲ τοῦ Διὸς, ἡ Πέα ἐπέτρεψε τὴν φρουρὰν τοῦ παιδὸς εἰς τοὺς Ἰδαίους δακτύλους, τοὺς καὶ Κούρητις καλουμένους· οὗτοι, (δηλαδὴ ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Παιωνάσιος, ὁ Ἐπιμήθης, ὁ Ἰάσιος καὶ ὁ Ἰδας,) εἶχον ἔλθει ἐξ Ἰδῆς τῆς Κρητικῆς, ὁ δὲ πρεσβύτερος αὐτῶν Ἡρακλῆς ἔθηκεν ἀγῶνα δρόμου τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ καὶ ἐστεφάνωσε τὸν νικητὴν κλάδῳ κοτίου (ἀγριελιάς). Τοιοῦτοτρόπως ὁ Ἰδαῖος Ἡρακλῆς ἔθηκε πρῶτος τὸν ἀγῶνα, ἐκάλεσεν αὐτὸν Ὀλυμπία καὶ προσδιώρισεν αὐτὸν ἀγεσθαι διὰ πέμπτου ἔτους, διότι αὐτὸς τε καὶ οἱ ἀδελφοὶ πέντε ἦσαν τὸν ἑρ.θμόν. Ἐνταῦθα οἱ μὲν λέγουσιν ὅτι ἐπάλασεν ὁ Ζεὺς πρὸς τὸν Κρόνον περὶ τῆς ἀρχῆς, οἱ δὲ ὅτι μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Γιγάντων ἠγωνοθῆσεν. Λέγεται δὲ καὶ ὅτι ὁ Ἀπόλλων παρέδραμεν ἐκίοντα τὸν Ἑρμῆν, ἐκράτησε δὲ Ἄρειος πυγμῆ. Ὑστερον τούτων, πενήτηστώ περιπλοῦ ἔπει μετὰ τὴν συμβῆσαν ἐπὶ Δευκαλίωνος ἐπουμβρίαν, Κλύμενος ὁ Κάρδιος, ἀπόγονος τοῦ Ἰδαίου Ἡρακλέους, ἐλθὼν ἐκ Κρήτης, ἔθηκε τὸν ἀγῶνα ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ τοῖς τε ἄλλοις Κούρησι καὶ Ἡρακλεῖ τῷ προγόνῳ, εἰς ὃν ἔδωκε τὴν τοῦ Παραστάτου ἐπωνυμίαν, βωμὸν ἔδρυσεν. Ἀλλ' Ἐνδυμίαν ὁ Αἰθλίου κατέλυσε τὴν ἀρχὴν τοῦ Κλύμενου καὶ δρόμου τοῖς υἱοῖς ἄλλα ἐν Ὀλυμπίᾳ τὴν βασιλείαν ἔθηκεν. Γενεὴν δὲ μετὰ τὸν Ἐνδυμίαν ὁ Πέλοψ ἐποίησε τὸν ἀγῶνα τῷ Ὀλυμπίῳ Διὶ λαμπρότερον πάντων τῶν πρὸ αὐτοῦ. Ἀλλ' ἀφ' οὗ οἱ παῖδες τοῦ Πέλοπος ἐτεκείσθησαν ἐξ Ἡλείδος ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἄλλην Πελοπόννησον, Ἀμυθῶν ὁ Κρηθεῖος, ἀνεψιὸς πρὸς πατέρα τοῦ Ἐνδυμίονος, ἔθηκε τὰ Ὀλύμπια, μετὰ τοῦτον Πέλιος τε καὶ Νηλεὺς ἐν κοινῷ καὶ τελευταῖον ὁ Ἀγέας καὶ Ἡρακλῆς ὁ Ἀμφιτριωνός, κυριεύσας τὴν Ἠλίαν. Κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην πανήγυριν αἱ μυθικαὶ παραδόσεις ἀναφέρουσιν ἤδη, ἐκτὸς τοῦ δρόμου, πολυειδεῖς ἄλλους ἀγῶνας, τὴν πάλην, τὴν πυγμὴν, τὸ παγκράτιον, τὸ ἄρμα καὶ τὸν κέρητα. Ἐπειτα ἀναφέρεται ὡς ἀγωνοθέτης καὶ ὁ Ὀξύλλος, μετὰ τὸν ὁποῖον τὰ Ὀλύμπια ἐκέλιπον καντελῶς μέχρι Ἰφίτου. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ ἀσμένως εἰς τὸ βασιλείον τῆς μυθολογίας περιπλανώμενος Παισαίας. Ὁ δὲ ἀρχαιότερος αὐτοῦ Στράβων φέρειται συνετώτερον καὶ κριτικώτερον, ἀποφασίζοντα τὰ μυθολογικὰ ἐκεῖνα διηγήματα καθαρὰς ἀδολεσχίας, ἀναξίως πίστεως, καὶ διομαζεῖ πρῶτους κτίτορας τοῦ Ὀλυμπιακοῦ ἀγῶνος τοὺς τοῖς Ἡρακλειδαῖς συγκατελθόντας μετὰ Ὀξύλου Αἰτωλοῦς, οἵτινες συνοικήσαντες Ἐπειοῖς κατὰ συγγένειαν παλαιὰν, νύησαν τὴν Κοίλην Ἠλίαν, καὶ τῆς Πισάτιδος ἀφείλοντο πολλήν. Ὁ δὲ Πίνδαρος δὲν ἠδύνατο μὲν νὰ παραδεχθῆ τὴν γνώμην τοῦ Στράβωνος, διότι δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἐπιχειρήσῃ κριτικοῖστορικὰς ἐρεῦνας, ἀφ' ἑτέρου ὅμως δὲν ἠγνόει βεβαίως τὰς ἀρχαίας τῶν Ἡλείων ἱερατικὰς παραδόσεις περὶ τῶν Ἰδαίων δακτύλων καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ ἀναφερομένων Ἀγωνοθετῶν. Καὶ ὅμως ὁ τολμηρὸς ποιητὴς ἀκολουθεῖ ἰδίαν ὁδὸν, ἐκλέγει τὸ εἰς τὴν λυρικὴν ἔξαρσιν καταλληλότερον μεγαλοπρεπὲς ὑπόγραμμα, καὶ

ὑμνεῖ τὸν Ἀμφιτριωνάδην (Ἡρακλέα) ὡς κτίτορα τῶν Ὀλυμπίων τὰ ὁποῖα ἔθηκε νικῆσας τὸν Ἀγέαν, ὥρισε νὰ ἀγωνοται διὰ πέμπτου ἔτους, καὶ τῶν ὁποίων ἐκόσμησε τὸ ἱερὸν πεδῖον μὲ ἐλαίας ἀπὸ τῶν σκιερῶν τοῦ Ἰστρου πηγῶν ἐκ τῆς χώρας τῶν Ὑπερβαρείων κομισθείσης. Συνωδᾷ αὐτῷ καὶ ὁ Λυδίας ἀρχόμενος τοῦ πανηγυρικοῦ λόγου τὸν ὁποῖον ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐξεφώνησεν, ἐπαινεῖ τὸν Ἡρακλέα ὡς εὐεργέτην τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν σύστασιν τοῦ Ὀλυμπιακοῦ ἀγῶνος. Ὁ μὴ θέλων ἄρα νὰ παραμειλήσῃ ὄλιως τοὺς πολυειδεῖς ἐκείνους ἀρχαίους μύθους, εὐμφορεῖ νὰ θεωρήσῃ ταύτην τὴν κατὰ τοὺς ἠρῳϊκούς χρόνους ἀνευ προσδιορισμοῦ τακτικῆς χρονικῆς περιόδου τέλειαν τῶν Ὀλυμπίων, ὡς τὴν πρῶτην ἐποχὴν τοῦ ἀγῶνος· ἦτοι τὴν προγενεστέρων τῶν ἱστορικῶν χρόνων ἐποχὴν. Ἡ δὲ δευτέρα, ἱστορικὴ ἦδη περίοδος ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἀνανεώσεως αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Ἰφίτου, ἀφ' ἧς ὁ πανηγυρικός ἀγὼν δὲν διεκόπη πλέον. Ἀπὸ τῆς ἀνανεώσεως ταύτης, (ἢ ἐάν θέλετε ἀπὸ τῆς θεμελιώσεως) ὁ ἀγὼν ἐτελείτο ἀδιαιδέτως καθ' ἑτησίαν πενταετηρικὴν περίοδον. Ἰφίτου δὲ τὸν ἀγῶνα ἀνανεωσαμένου, ὑπῆρχεν, ὡς ἀναφέρει ὁ Παισαίας, ἔτι τοῖς ἀνθρώποις λιθῆ τῶν ἀρχαίων διαταξέων καὶ τῶν διαφορῶν ἀσκημάτων· κατ' ὀλίγον δὲ εἰς ὑπόμνησιν ἤρχοντο αὐτῶν καὶ ὁπότε ἀνεμνησκόοντο τι τῶν προτέρων, προσέβητο αὐτὸ τῷ ἀγῶνι. Ἀλλ' ἂν καὶ ἡ ἀδιαιδέτης τοῦ ἀγῶνος τελεσις ἀνατρέχει μέχρι τοῦ Ἰφίτου, ἢ κυρίως ὅμως ἱστορικὴ ἐποχὴ τῶν ἀγῶνων ἀρχεται βεβαίως ἀφ' ἧς ἐποχῆς δηλαδὴ ἤρξατο νὰ χρησιμεύῃ ἡ πενταετηρίς ὡς χρονολογικὸν μέτρον, καὶ νὰ ἀναγράφονται οἱ νικηφόροι, ὅπερ ἐστὶ ἀπὸ τῆς 28 Ὀλυμπιαδος, ἦτοι 108 ἔτη μετὰ τὴν ἀνανεώσιν τοῦ Ἰφίτου, καθ' ἣν ἐνίκησεν ὁ Ἡλείος Κόροιβος. 23 ἔτη πρὸ τῆς κτίσεως Ῥώμης, τρίτου ἔπει τοῦ Ἰσθίου ἀρχόντος τῶν Ἀθηναίων Αἰσχύλου, 532—520 ἢ 531—519 ἀπὸ τῆς ὑπὸ τῶν ἀρχαίων μνημονευομένης πρώτης τελεσεως τοῦ ἀγῶνος ὑπὸ τοῦ Ἀργεῖου Ἡρακλέους, πρῶτῳ ἔπει τῆς βασιλείας τοῦ βασιλέως τῆς Ἱερουσαλήμ Ἰωάθαμ, 777 πρὸ Χριστοῦ. Τεσσάρων δὲ ἔτι Ὀλυμπιάδων τελεσιτετῶν μετ' ἐκείνην, καθ' ἣν Κόροιβος ἐνίκησεν, εὐλόγον ἐθεωρήθη ἐπὶ τῆς ἐκτῆς νὰ ἐρωτηθῆ ὁ ἐν Δελφοῖς Θεὸς περὶ τῆς στέψεως τῶν νικητῶν, καὶ κλεβύταντος αὐτοῦ, ἐστεφανώθη πρῶτος ἐν τῇ ἑβδόμῃ Ὀλυμπιάδι ὁ Μεσσηνῖος Δαίκλις, καὶ ὁ ἄγὼν ἐγένετο ἤδη ἀιαιαίπτως στεφανίτης. Τὸ δὲ μάλιστα ὑπὸ τοῦ Ἰφίτου λόγον ἄξιον παραχθὲν ἦν ὅτι κατέστησε τὴν ἐκχειρίαν, ἥτις καὶ ἐπροσωποποιήθη καὶ ἐτέθη ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς, στεφανοῦσα τὸν Ἰφίτον. Τὸ κείμενον τοῦ ἱστορικοῦ τούτου μνημείου ἦν γεγραμμένον εἰς κύκλου σχῆμα ἐπὶ τῷ δίσκῳ τοῦ Ἰφίτου, ὃν Παισαίας ἐτιθεῖσαστο ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἡρας. Ἡ ἀρχαιότης ἀναφέρει ὡς συμπράκτορας τοῦ Ἰφίτου περὶ τὴν διάνοσιν τοῦ ἔργου τοῦ Λυκοῦργον τὸ Λακεδαίμονιον καὶ Κλεοσθένην τὸν Πεισάτην. Ὅπως δὲ πρὸς τὴν ἐκχειρίαν ἀπέθη θεομοθεσία οὐσιώδης, ἐφερὲν ἐνόστω δὲ ἔαρσιν καταλληλότερον μεγαλοπρεπὲς ὑπόγραμμα, καὶ

δπλων, ἐπρόβλεπε τοὐλάχιστον ἐπὶ τινὰ χρόνον τὰς τεταραγμένους τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς, καὶ προεβίβαζε τοιοῦτοτρόπως τὴν γενικὴν πρὸς ἀλλήλους τῶν Ἑλλήνων φιλοφροσύνην. Ὁ σκοπὸς οὗτος ἀναφαίνεται ἤδη καὶ ἀπὸ τοῦ τρόπου καὶ τοῦ χρόνου τῆς συστάσεώς της. Διότι, φθειρομένης τότε μάλιστα τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ ἐμφυλίων στάσεων καὶ ὑπὸ νόσου λοιμώδους, ἐνόμισεν εὐλογον ὁ Ἰπριτος νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν ἐν Δελφοῖς Θεὸν λύσιν τῶν κακῶν, ἣ δὲ Πυθία ἀπήντησεν, ὡς λέγεται, ὅτι ἀρεῖται κοινῇ μετὰ τῶν Ἡλείων ν' ἀνανεώσῃ τὸν Ὀλυμπιακὸν ἀγῶνα. Καὶ ὁ Ἰπριτος ἐπήκουσε τοῦ χρησμοῦ καὶ ἐπέσει συγχρόνως τοὺς Ἡλείους νὰ ὕψωσι τῷ Ἡρακλεῖ τῷ ἀρχηγέτῃ τῶν δωρικῶν Ἡρακλειδῶν, τὸν ὁπαῖον πρὸ τούτου ἐνόμισον πολεμιὸν ἑαυτοῦ. Ἔῃναι πρόδηλον ὅποσον σημαντικὴ ἦν ἡ μνησίαι ἐκείνη ἐκεχειρία, διαρκούσης τῆς ἐποίας οἱ Ἕλληνες συνήρχοντο εἰς κοινὴν πανήγυριν καὶ αἱ κατ' ἰδίαν πόλεις ἔπεμπον λαμπροὺς θεωραῖς ὡς ἀντιπροσώπους ἑαυτῶν. Ἡ θεὰ τοῦ ἐπισήμου, μεγαλοσχεποῦς ἀγῶνος συγκινοῦσα πάσας τὰς καρδίας ἠδύνατο εὐκόλως νὰ καταπραύνη τὰς ἀρχαίας ἐχθρας καὶ νὰ παράγῃ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς διαλλαγῆς καὶ τῆς εἰρήνης. Οἱ σπονδοφόροι τῶν Ἡλείων ἀνήγγελλον τὴν ἀρχὴν τῆς ἱερομηνίας πρῶτον εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν χώραν καὶ ἔπειτα εἰς τὰς ἄλλας Ἑλληνίδας πόλεις, ἀπὸ δὲ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἱερομηνίας προσηρχοντο ἐν σκέπῃ πάσης ἀδικίας οὐ μόνον οἱ θεωροί, ἀλλὰ καὶ πᾶς ἀγωνιστὴς θεατῆς ἢ ἄλλως βουλόμενος νὰ παρευρεθῇ εἰς τὴν πανήγυριν. Περμφάντων ποτὲ τῶν Λακεδαιμονίων ἐν ταῖς Ὀλυμπιακαῖς σπονδαῖς δαλίτας εἰς τὴν χώραν τῶν Ἡλείων, κατεδικάσθησαν κατὰ τὸν Ὀλυμπιακὸν νόμον εἰς ποινήν δύο μῶν καθ' ἕκαστον δπλίτην. Ὁ Ἀθηναῖος Φρύων πορευθεὶς ἐν τῇ ἱερομηνίᾳ πρὸς τὰ Ὀλύμπια, εἶτε ὡς ἀγωνιστῆς, εἶτε ὡς θεατῆς, συνελήθη καὶ ἐληστεύθη ὑπὸ τινῶν στρατιωτῶν τοῦ Φιλίππου. Ἐπιστρέψας δὲ εἰς Ἀθήνας παρεκίνησε τοὺς συμπολίτας του νὰ τὸν χειροτονήσῃσι πρέσβυν, ἵνα ἀφίγθῃ πρὸς Φίλιππον δυνήθῃ νὰ ἀναλάβῃ τὰ ληστευθέντα. Καὶ τῶντι ὁ βασιλεὺς ὑπέδωκεν αὐτὸν τε καὶ τὸν συμπεσθεντὴν αὐτοῦ Κτησιφῶντα εὐμενίστατα, ἀπέδωκεν αὐτῶ πάντα τὰ ληστευθέντα, καὶ ἕτερα προσέθηκεν, ἀπολογούμενος ὅτι οἱ στρατιῶται αὐτοῦ δὲν ἐγνώριζον βεβαίως τὴν ἐναρξιν τῆς ἱερομηνίας. Μάλιστα δὲ οὐσιώδης ἦν ἡ ἐκεχειρία ὡς πρὸς τὴν Ἡλιν αὐτὴν, ἐφόσον ἡ χώρα αὕτη ἀνεγνωρίζετο δι' αὐτὴν ἱερά καὶ ἄσυλος ὑπὸ τῶν ἄλλων πολιτειῶν. Ἀλλ' ἀφ' ἧς ἐποχῆς αὐτοὶ οἱ Ἡλεῖοι παρεβίασαν τὴν ἱεράν οὐδετερότητα καὶ ἔλαβον ἐνεργὸν μέρος εἰς τὸν πόλεμον, ἔπαυσαν καὶ αἱ ἄλλαι ἑλληνίδες πόλεις νὰ σέβωνται τὴν ἄσυλίαν αὐτῶν καὶ ἐγένετο πάλιν ἡ Ἡλις πλέον παρὰ ποτὲ σταδίον ἑθνικῶν πράξεων.

Δὲν δυνάμεθα νὰ προσδιορίσωμεν ἀκριβῶς πότε ὁ Ὀλυμπιακὸς ἀγὼν ἀπέκτησε τὸ πάγκοινον ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀξίωμα του καὶ κατέστη ἐθνικὴ πανήγυρις ὅλων τῶν Ἑλλήνων. Χρεία δὲ νὰ παραδεχθῶμεν ὡς δημολογούμενον ὅτι τὸ κύρος τῆς πανηγύρεως ἐξετάθη κατὰ μικρὸν, μετρησοῦ αὕτη ἀπέβη λαμπροτάτη ἅμα

καὶ πάγκοινος. Ὅτι ἐκτὸς τῆς Πελοποννήσου οἱ Ἀθηναῖοι πρῶιμῶτατα ἤδη ἀπέκτησαν ἐνταῦθα πολλὴν διὰ τὰς νίκας τῶν δόξαν, μαρτυροῦσιν οἱ στέφανοι τῶν Ἀλκμαϊονιδῶν καὶ αἱ τοῦ ἀδωλῶος περὶ τῶν κατὰ τοὺς τέσσαρας ἱεροῦς ἀγῶνας νικητῶν διατάξεις. Ἐφημίσθησαν δὲ καὶ αἱ Θῆβαι ἔκπαλαι διότι ὁ Θεβαῖος Παγῶνας, κατὰ τὴν 25 Ὀλυμπιάδα, ἀνηγορεύθη κρατῶν ἄρματι, ὅτε πρῶτον εἰσῆχθη ὁ δρόμος ἵππων τελείων. Πρῶτερον ἔτι ὁ Βοιωτὸς Ὄξυθεις ἐκ Κορωνείας ἐνίκησε σταδίῳ (Ὀλυμπ. 12), Ἐπίσης καὶ τὰ Μέγαρα μετέσχον αὐτοῦ ἐνωρῆς, στεφανωθέντος (Ὀλυμπ. 15) δρόμῳ τοῦ Ὀροίππου. Ἡ Ἰωνικὴ Σύμωρη ἀνέδειξε τὸν πρῶτον Ὀλυμπιονικὴν πυγμῇ, τὸν Ὀνομαστόν. Ὁ Συρακούσιος Λύγδαμῆς ἐνίκησε πρῶτος παγκρατίῳ. Κατὰ τὴν αὐτὴν Ὀλυμπιάδα ἐνίκησεν ὁ Θεσσαλὸς Κρανιόνιος Κραυξίδα: ἵππῳ κέλητι, πρῶτον ἤδη εἰσαχθέντι (Ὀλυμπ. 33). Πρῶτη δὲ ἐπὶ τοῖς τεσσαράκοντα Ὀλυμπιάσι πύκτας εἰσεκόλισαν παιδας καὶ περιτὴν τῶν εἰσελθόντων ὁ Συβαρῆτης Φιλῆτας. Τοιοῦτοτρόπως ἐπέστησαν ἀλληλοδιαδόχως αἱ πόλεις τὴν προσοχὴν τῶν εἰς τὸν λαμπρὸν ἐκεῖνον ἀγῶνα. Ἄμα δὲ πολίτης πόλεως τινος ἤξιοῦτο τοῦ Ὀλυμπιακοῦ στεφάνου, διεγείρετο ἡ ἀμιλλα καὶ ἡ σύμπραξις τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ. Ὅθεν σπάνιον δὲν ἦσαν οἱ νικηταὶ ἐνός τινος εἰδους ἀγῶνος νὰ καταγίνονται ἐπὶ πολλὰς Ὀλυμπιάδας ἀπὸ τῆς μῆς καὶ τῆς αὐτῆς πόλεως, καὶ ἡγωνίζοντο συνήθως πάλαι περὶ ἐκεῖνον μάλιστα τὸν ἀγῶνα, ἀπὸ τοῦ ὁποίου τοὺς πλείστους ἀνεκομίζοντο στεφάνους. Ἡ λαμπρότης τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων παρέμεινεν ἐπὶ πολλὰς ἑκατονταετηρίδας ἀναλλοίωτος, οὐδ' ἐδυνήθη τι νὰ τὴν ἀμαυρώσῃ. Ἐπισημοτάτους δὲ νικητὰς ἀνέδειξαν αἱ Ὀλυμπιάδες αἱ ἀπὸ τὰς 60—90. Διότι εἰς ταύτην τὴν χρονικὴν περιόδον ἀνήκουσιν οἱ ἐπισημότεροι Κροτωνιάται Ὀλυμπιονίκαί (Μίλων, Ἰσχυόμαχος, Τιτακράτης, Ἄστυλος, Φαῦλλος καὶ ἄλλοι) οἱ γενναῖοι Ῥόδιοι Διαγορδαί, πολλοὶ Ῥωμαεῖοι Αἰγινῆται ὑπὸ τοῦ Πινδάρου ὕμνηθέντες, οἱ ἐπιεφύριοι Λοκροί, Ἀγησίδαμος καὶ Γυθύμος, ὁ Ὄασιος Θεαγένης, οἱ ἐπίσημοι Κορινθιοὶ Θεσσαλὸς καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Ξενοφῶν, Κρίσων ὁ Ἱμεραῖος, ὁ νικήσας ἐπὶ τρεῖς Ὀλυμπιάδας, Βρογοτέλης ὁ Κρής, Δολιχεὺς περιδονίης. Καὶ οἱ τῶν Ἀθηνῶν δὲ Ἀλκμαϊονεῖδες ἐνίκησαν κατὰ ταύτην τὴν περίοδον πολλὰς ἄρματι, καθὼς καὶ ὁ Ἰέρων καὶ ὁ Θῆρων καὶ πολλοὶ Κυρηναῖοι πολλοὺς δὲ νικητὰς ἀνέδειξαν οἱ Ἀρχάδες, ὅσον τὸν Ἀνδρυσθένη, καὶ οἱ Ἀκραγαντῖνοι, ἐκτὸς τοῦ Θῆρωνος, τὸν Ἐξαινετον, τὸν ὁποῖον κατήγαγον οἱ συμπολίται εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν ἐρ' ἄρματος. Καὶ συνεπόμπευσαν αὐτῶ, κατὰ τὴν λαμπρὴν ἐκείνην εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδον, χωρὶς τῶν ἄλλων, συναρίδες τριακόσαι λευκῶν ἵππων, πᾶσαι καὶ αὐτῶν τῶν Ἀκραγαντινῶν. Εἰς τὰς τελευταίας πρὸ Χρ. ἑκατονταετηρίδας, καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς ἐξετάθη πανταχοῦ, ἀναφαίνεται ἤδη καὶ εἰς τὰς ἀπωτάτας πόλεις καὶ ἀποικίας ζήλος τις ὡς πρὸς τὴν ἀγωνιστικὴν διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, σπάνιος οἱ νικηταὶ ἀνήκον εἰς τὴν κυρίως Ἑλ-

λάδα, οἱ δὲ πλείστοι κατήγοντο ἐξ Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς, μάλιστα δὲ ἐξ Αἰγύπτου καὶ Ἰθίας ἐξ Ἀλεξανδρείας: προσδετούτοις ἐκ Μακεδονίας, Ἰλλυρίας, Ἡπείρου, Θράκης, Καρίας, Λυδίας, Μυσίας, Καππαδοκίας, Παμφυλίας, Βιθυνίας, Λυδίας, Πισιδίας, καὶ ἐξ ἄλλων τοιούτων πολλῶν μικροτάτων καὶ ἀσημάντων ἡπειρωτικῶν καὶ νησιωτικῶν πολιτειῶν. Βλέπομεν δὲ νικητὰς καὶ ἀπὸ Φοινίκης καταγομένου, ὅσον τοὺς Σιδόνιους Ἀσκληπιάδην καὶ Καλλικλῆν, καὶ ἀπὸ τὰ κατὰ τὴν Ἀσσυρίαν Ἑλληνικὰ κτίσματα, ὅσον ἀπὸ τῆς παρὰ τὸν Ἰγρίν Σελευκείας, ἡ Κυρήνη καὶ ἡ Βάρκη ἀνέδειξαν ἔκπαλαι πολλοὺς νικητὰς, ἐνίκησε δὲ καὶ βραδύτερον (Ὀλ. 242) ὁ Κυρηναῖος Μάγνης σταδίον. Εἰς τὰς ἀρχαίας Ἑλληνικὰς πόλεις ὁ πρὸς τὴν ἀγωνιστικὴν ζήλος ἤδη ἐσβέσθη σχεδόν, ἡ προτέρα δραστηριότης ἐξηντήθη, οὕτως εἰπεῖν, κατὰ τὴν λαμπρὰν τῆς ζωῆς αὐτῶν περίοδον καὶ ἡμθλήθη ἡ ἐνεργητικότης αὐτῶν ὡς ἀνεῖ γέροντος ἀθλητοῦ τοῦ ὁποίου κοσμοῦτιν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν μαρμαθίντες στέφανοι. Ἰσχυραντίον δὲ εἰς τὰ ἔθνη ἐκεῖνα ἡ εἰς τοὺς τύπους τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ βίου προσήλωσις ἀναφέρεται ὡς φλόξ ἀναβρίσκουμένη, ἧτις ὅμως στερουμένη ἰσχυρῶς τροφῆς δὲν ἔχει διάρκειαν καὶ ἔκτασιν. Ἡ Ῥωμαϊκὴ ἐξουσία δὲν ἀπέβη εὐμενῆς εἰς τὸν Ὀλυμπιακὸν ἀγῶνα, ἐν μέρει διότι αἱ τοιαῦται πανηγύρεις διετέλουν ἀπῆθουται πρὸς τὸ ζῶηρον πολιτικὸν καὶ πραγματικὸν πνεῦμα τῶν Ῥωμαίων, ἐν μέρει διότι καὶ πολιτικῶς θεωρουμένου τοῦ πράγματος τοιαῦται μεγάλαι συναθροίσεις εἰς πολιτείας ὑποτελεῖς ἐθωροῦντο ἐπιβαθεῖς. Κατὰ τὴν 175 Ὀλυμπιάδα ὁ Σύλλας μετεκάλυψεν εἰς Ῥώμην πάντας τοὺς ἀθλητὰς, ἐκτὸς τῶν σταδιοδρόμων παιδῶν ἵνα καταστήσῃ τοιοῦτοτρόπως λαμπρότερον τὸν Ὀριμβόν του. Ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων οἱ νικηταὶ τῶν ἱερῶν ἀγῶνων ἀπελαμβάνον εἰς ἐπὶ ὑψηλὰς τιμὰς καὶ τὰ ἀποδιδόμενα εἰς αὐτοὺς: ἄλλα ἦσαν σημαντικὰ ἰδίως δὲ διεκρίνοντο ἀπὸ τῶν κατὰ τοὺς ἄλλους ἀγῶνας νικητῶν καὶ ἐπεκαλοῦντο Ἱερωνίκαί. Ὁ Αὐγούστος δὲν ἐπεζήτησε τὴν δόξαν τοῦ Ὀλυμπιακοῦ διότι πολλὰκις ἀναδείχθη νικηφόρος εἰς τὰ πεδία τῆς μάχης περὶ ἐλαχίστου ἐποιεῖτο ἐκείνην, ἀρῆκεν ὅμως εἰς τοὺς ἀθλητὰς τὰ πάτρια αὐτῶν προνόμια, προσθεῖς εἰς ταῦτα καὶ ἕτερα. Ἀπεναντίας ὁ Ἰβήριος δὲν ἀπεξίωσε τὸν στέφανον τοῦ Ὀλυμπιακοῦ, ἀπέδωκε κατὰ τὴν 199 Ὀλυμπιάδα εἰς τὰ Ὀλύμπια τὰς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Αὐγούστου πιθανώτατον κωλυθείσας ἵπποδρομίας, καὶ τὸ τέθριππον τοῦ ἐνίκησεν αὐτόθι κατὰ τὴν αὐτὴν Ὀλυμπιάδα. Ὁ ἄρρων Καλιγύλης ἠθέλησε νὰ μεταφέρῃ εἰς Ῥώμην τὸ ἀριστοῦργημα τοῦ Φειδίου, τὸν Ὀλύμπιον Δία, τὸν θεὸν προστάτην τοῦ ἀγῶνος.

Κεῖνην μεγαλειότητα; Ἐντεῦθεν δὲ δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ὁ Νέρων ἐφάνη εὖνους πρὸς τοὺς ἀθλητὰς καὶ διεφύλαξε τὰ προνόμια καὶ τὰς ἀτελείας τῶν. Καὶ ὁ Γραϊανὸς οὐ μόνον εὐμενῆς ἀνεδείχθη πρὸς τοὺς ἀγωνιστὰς, ἀλλὰ καὶ ἠξήσθη τὰ προηγούμενα αὐτῶν προνόμια: ὅτι δὲ ὁ Ἀδριανὸς εὐνοϊκῶς εἶχε πρὸς τοὺς Ἡλείους καὶ ὅτι περικοπήθη ἀν' ἄξι τὸν Ὀλυμπιακὸν ἀγῶνα, τοὐλάχιστον τὴν Ὀλυμπίαν, δῆλον ἀπὸ ἐπιγραφῶν καὶ ἀπὸ πολλῶν νομισμάτων τῶν Ἡλείων, ἐν γένει δὲ προήγαγε καὶ ἐπροστάτευσε τὴν γυμναστικὴν καὶ τὴν ἀγωνιστικὴν εἰς τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις. Τὸ αὐτὸ δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν καὶ ἀπὸ τινος χαλκοῦ τοῦ αὐτοκράτορος Σεπτιμίου Σεβήρου νομίσματος: φέροντος τὴν κεφαλὴν τοῦ Ὀλυμπίου Διός. Ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουλιανοῦ ἐσώζετο ἔτι ἡ ἐπιτραπέζια ὑπὸ τῆς Ῥώμης τῆς Ἡλείας ἀτελεία, οἱ δὲ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες διεφύλαττον καὶ ἤδη, ἀν' ἔχει τὴν ἀρχαίαν λαμπρότητα, τοὐλάχιστον ἰκανὴν φήμην καὶ ἀξίαν. Ἐν τῇ 287 Ὀλυμπιάδι, ἔτος ἀπὸ Χρ. 369, ὁ ἐπὶ τινὰ χρόνον διακοπιεῖς Ὀλυμπιακὸς ἀγὼν ἀποκατέστη ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου Οὐαλεντος. Ἐπαύθη δὲ διαπαντός: ἐν ἔτει 16 τῆς βασιλείας τοῦ Θεοδοσίου, ἔτει 394 μ. Χρ. 293 Ὀλυμπιάδι ἀφ' ἧς ἐνίκησεν ὁ Κόροιβος. Ἀλλὰ σημειωτέον ὅτι ἀπὸ τῆς 249 Ὀλυμπιάδος, μέχρι τῆς ὁποίας φθίνει ἡ τοῦ Ἀφρικανοῦ παρ' Ἑὐσεβίου ἀναγραφὴ τῶν Ὀλυμπιονικῶν, δὲν γνωρίζομεν τοὺς νικῆσαντας εἶτε εἰς τὸ σταδίον, εἶτε εἰς τοὺς ἄλλους ἀγῶνας, ἐξαιρέσει τοῦ Ἀλεξανδρέως Διονυσίου, τοῦ νικῆσαντος σταδίου Ὀλυμπιάδι 262, ὡς μανθάνομεν ἀπὸ τῆν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀπολήγουσαν χρονικὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀθηναίου Δεξιππου. Μεταξὺ τῶν Ὀλυμπιάδων τούτων, αἱ ἐξῆς, θεωροῦμεθα ὡς ἀναλυμπιακά: δὲν περιλαμβάνοντο (τῶν τῶν Ἡλείων γράμματα) εἰς τὸν κατάλογον τῶν Ἡλείων. Ἡ ὀγδόη ἦν ἴσθαν οἱ Πισαῖοι μετὰ τοῦ Ἀργεῖου Ἰουλιανοῦ Φειδωνος: ἡ τριακοτῆ τετάρτη τῆς ὁποίας ἐποιήσαν οἱ Πισαῖοι καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Πανταλέων ὁ Ὀμοσάλωνος, καὶ ἡ 104 ἦν ἴσθαν οἱ Ἀρχάδες. Ἡ 28 Ὀλυμπιάς ἐποιήθη ὑπὸ τῶν Πισαίων καθ' ἑκουσίαν παραχώρησιν τῶν Ἡλείων μὴ εὐκαιροῦντων εἰς τοῦτο ὡς ἀπολογούμενων εἰς τὸν πρὸς τοὺς Δυμαίους πόλεμον. Τὰ δὲ τῶν Ὀλυμπιακῶν αἵτινες διεξήχθησαν προϊσταμένων τῶν Ἡλείων, μόνη ἡ 211 παρελήθη ἕως ἐν τῷ καταλόγῳ αὐτῶν, διότι κατ' αὐτογνώμονα ἀπόφασιν τοῦ Ῥωμαίου δεσπότητος Νέρωνος ἐτελέσθη παρὰ τὸν νενομισμένον ἀνεκαθὲν χρόνον, ὅπερ εἶστιν ἐν ἔτει 3 τῆς Ὀλυμπιάδος.

Β.

Τοιογραφικά.

Ἔῃναι δὲ γνωστὸν ὅτι ὁ Νέρων τόσον σφοδρῶς ἐπόθησε νὰ κοσμήσῃ τὴν αὐτοκρατορικὴν του κεφαλὴν μετὰ τὸν Ὀλυμπιακὸν κότινον ὡς τε μετέβη εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, ἐνίκησεν εἰς τε τὴν ἵπποδρομίαν καὶ εἰς τὸν μουσικὸν ἀγῶνα, τὸν παρ' αὐτοῦ παρὰ τὰ εἰθισμένα εἰσαχθέντα. Καὶ πῶς οἱ Ἑλλανοδίκαί ἠδύναντο νὰ ἀποποιήσῃσι τὸν στέφανον εἰς τὴν κοσμοκράτορα ἡ-

Οἱ ἐν Ὀλυμπία ἀγῶνες ἦσαν ἡ λαμπροτάτη ἐθνικὴ τῶν Ἑλλήνων ἐορτή. Ὁ Πινδάρος ἐν τῇ ἐξῆσει τῆς ποιησεῖς του παραβάλλει τὸν ἀγῶνα μετὰ τοῦ ἀριστοῦ τῶν στοιχείων, τοῦ ὕδατος, μετὰ τοῦ πολυτιμωτάτου τῶν μετάλλων, τοῦ χρυσοῦ, μετὰ τοῦ φα-

εινοτάτου των αστερων, του ηλιου. Καθως ο Ζευς ην ο μεγιστος των θεων, ο δε Πελοψ ο επισημοτατος εθνικος των Ηλειων ηρωσ, ουτως οι αφιερωμενοι εις αφοτερους αυτους Ολυμπιακοι αγωνες ησαν οι μεγιστοι και οι λαμπροτατοι της Βιλλας ουδε ευναιται εθνικη τις παρηγορη του αρχαιου κοσμου να παραβληθη προς τα μεγαλα των Ελληνων Ολυμπια λογω πολιτικης βαρυτητος και αξιας.

Ολυμπια εκαλειτο το πλησιον της Πισης (του σημεριου χωριου Μερακου) μικρον και χαριεν πεδιον, το απ' ανατολων προς δυσμας εκτεινουμενον, και οριζουμενον προς το βορειον μεν και το βορειοανατολικον μερος υπο λωων (ιδιως του μεγαλοκρεπουδς Κρονιου λωφου και του Ολυμπου), προς μεσημβριαν δε το μεσημβριονδυτικον και το μεσημβριονανατολικον μερος υπο ποταμων και ορειων, και μαλιστα υπο του λαμπριου ηδη απ' ανατολων προς το δυτικον ορειον ορειου Αλφειου. Το πεδιον τουτο περιελαμβανε τον ναον του Ολυμπιου Διδος, (του οποιου την εκτασιν και μεγαλοπρεπειαν μαρτυροισι το εις ετι σωζομενα ερειπια) και τα αρχαια αυτου μαντεια δια δε την παρηγορη των Ολυμπιακων αγωνων απεθη το μαλιστα περιελεπτον εν τη αρχαιωτητι. Ενταυθα ην το ιερου του Διδος οσος το εκ παλαιου Αλτις καλουμενον και περιλαμβανον τσαυτα και τοιαυτα ιερα, βωμους, αγαλματα, ανδριαντας, οικοδομηματα, μνημεια οσον ουδετερος αλλος της ακμιας Μελοποννησου χωρος, προ παντων δε προσηλωσε τους ορθαλους των προσερχομενων το μεγαλοπρεπεστατον αριστουργημα του Ολυμπιου Διδος, το οποιον εξεπληξε και αυτον τον ψυχροτατον εκεινον Ρωμοισιν πολεμιστην. Μεταξυ της Αλτιως, του Κρονιου λωφου και του εκβαλλοντος εις τον Αλφειον Κλαδειου ποταμου εκειτο εις το ανατολικον μερος του πεδιου ο καλός ιπποδρομος μετα της τεχνικωτατης αυτου αρετσεως, αριστουργημα του Κλειωτα, και ομορον τουτου εν αυτη τη Αλτι η τουλαχιστον παρ αυτην, το σταδιον. Εν αυτη τη Αλτι, ο μακρον του σταδιου ην και το ομοιον του των Ηλειων Γυμνασιου μετα δρομων και παλαιστρων χαριν προσημασιας των αθλητων εν αυτω δε ανεγραφοτο και τα των Ολυμπιακων ονοματα. Προστούτοις η Αλτις περιελαμβανεν εις το βορειοανατολικον αυτης μερος το Πρυτανειον των Ηλειων, εντος του οποιου, αντικρυ του οικηματος του της εστιας, ην το Εστιατόριον, εν ο εστιωντο δαπαναι δημοσιας των Ηλειων, οι νικησαντες τα Ολυμπια μετα το περας των αγωνων. Προς μεσημβριαν υπηρχεν εν τη Αλτι το παρ του Ξενοφωντος αναφερομενον βουλευτηριον ενω εδουλιουοντο μεν περι των πραγμάτων του αγωνος, η δε Ολυμπιακη βουλη εκρινε τας επι αυτου αναφουσιας διενεξεις. Εν τω βουλευτηριω υπηρχον πολλα του Διδος αγαλματα, μεταξυ των οποιων μαλιστα αξιομνημονευτον ειναι το του Ορκιου Διδος, το οποιον ειχεν εν εκατερα χειρι κεραυνον, και παρ τω οποιω οι αθληται ωμνον εις τους πατερας αυτων και αδελφου; ετι δε και γυμναστας, οτι μηδεν θελουν πραξει αθεμιτον διερπουντος του αγωνος. Προσδετούτοις ωμνον οι μεν

αθληται οτι διεπραξαν ακριβως παντα τα εις ακριβη νομισμενα, οι δε κριται των αγωνων οτι θελουν δικασει επι δικαιο και ανευ δωρων. Προς αριστεραν του Πρυτανειου, κατα την ακο της Αλτιως εβδον, υπηρχεν οικημα περιφερες ονομαζομενον Φιλιππειον, εχον επι της κορυφης της στρογγυλης αυτου οικησ χαλκην μηκινα, χαριν κοσμηματος εμα και ουδεμου των δοκων το οικημα τουτο, το οποιον ην κατεσκευασμενον εξ οπτης πλινθου και περιστοιχιζομενον υπο κιδων, κατεσκευασθη υπο του Φιλιππου με τα την εν Χαιρωνεια νικην. Ξκειντο δε εν αυτω ο Φιλιππος, ο Αλεξανδρος, Αμύντας ο του Φιλιππου πατηρ, η Ολυμπιας και η Εδρυδίκη, εργα παντα του Αθηναίου Λεωχαρους εξ ελεφαντος και χρυσου. Εντος της Αλτιως, πλησιον του Φιλιππειου, ην κατεσκευασμενον το μητρον, ναος δηλαδη της των θεων μητρος μεγας και δωριος την εργασιαν επι Παιουσιου ανομαζετο μεν εισετι μητρον, δεν εκειτο δε εν αυτω πλέον το της θεου αγαλμα, αλλ' ανδριαντες Ρωμαϊων βασιλειων. Προς ακρον του Ηραιου, επι κρηπιδος λιθου πωρινον, οπιθεν της οποιας υψουτο ο Κρόνιος λωφος, υπηρχον οι θησαυροι των Σικυωνιων, των Κερχηθωνιων, των Επιδαμνιων, των Βυζαντιων, των Συβαριτων, των Κυρηναϊων, των Σελιγουντιων, των Μεταποντιων, των Αθηναϊων, των Μεγαρειων, των Γελων, περιλαμβανοντες πολλα αγαλματα και αλλα θεας αξια αναθηματα. Βπι της αυτης κρηπιδος, παρ τον Κρόνιον λωφον, προς τον οποιον εφερον απο αυτης αναθηματα, ανεκειντο Διδος αγαλματα χαλκα, καλούμενα μεν Ξαιες, ποιηθεντα δε απο χρηματικων ζημιων επιβληθεισων εις τους αθλητας οσοι παρεβησαν τους νόμους του αγωνος. Προς νότον των θησαυρων εγειρετο το υπο των κατ' την Γριφυλιαν Συλλουνητων κατασκευασθεν Ηραιον, περιεχων πολλα μεν και αλλα λογου αξια αναθηματα, μαλιστα δε τον χρυσου σφυρηλατον Δία του Κυφελου, την περιφρονον τουτου λαρνακα, και την εξ ελεφαντος και χρυσου υπο Κωλωτα ποιηθεισαν τραπεζαν επ' ης παρετιθεντο οι των νικητων στεφανοι. Βπι της πομπικης οδου εγειρετο ο Θεηκολεων, εν ο κατόκου διαρκουσης της πανηγυρεως, οι Θεηκολοι (ιερείς). Το Πελοπιον τεμενος ευρισκετο προς βορειαν του ναου του Διδος, δεξια της εις αυτον εισόδου. Εντος της Αλτιως, κατα την πομπικην εισοδο υπηρχε το καλούμενον ιπποδαμιον, χωριον εχον πλεθρον εκτασιν και περιεχομενον θρηκω, (περιτεταχιομενον) εν ο απεχ καθ' εκαστον ετος εισερχομεναι οι γυναικες εθουον τη ιπποδαμεια, και αλλα εις τιμην αυτης εποιουον. Παρ δε το ιπποδαμιον, λιθου ην βαθρον και αγαλματα επ' αυτη πολλα παριστωντα μυθολογικα γεγονότα. Απας ο χωρος εκεινος εβριθεν αγαλμάτων και πολυτιμων αναθημάτων, και τα παντα εκληρου θαυμασμου του; οφθαλμου; των προσερχομενων, διατι αυτος ο Ολυμπιος Ζευς, ο του αγωνος μεγαλοπρεπης προστάτης, τον οποιον ο Φειδίας τοιουτοτρόπως παρέστησεν εις τους οφθαλμους των θνητων ωστε οι αρχαιοι ελεγον περι αυτου;

Η Θεός ηλθ' επι γην εξ ουρανοσ εικονα, δειξων Φειδία, η σύγ' εθης τον θεον οφόμενος, αυτος, λεγομεν, ο Ολυμπιος Ζευς εφαινετο (κατα τας μυθικας παραδοσεις) περι πλειστου ποιησαμενος την λαμπροτητα της πανηγυρεως αυτου. Οστε η Ολυμπια ην ου μόνον λαμπροτατον θεατρον, αλλα και μεγαλοπρεπης σοα των αριστων της τεχνης εργαων παντος ειδους, μαλιστα δε εξαιρετων αγαλμάτων των τε Ολυμπιακων και αλων μεγαλων επιτημων και ενδοξων ανδρων, βασιλειων, αρχοντων και των φιλων αυτων, δλων πεποιμητων υπο εδοχων τεχνητων.

ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΙΣ.

Η Πετρούπολις, και τοι εκ των νεωτερων μητροπολεων της Ευρωπης, περιεχει μεγαν αριθμον δημοσιων μνημειων υπερ παντων αλλην Βασιλειουταν. Εις πολλας συνοικιας δεν βλεπεις ειμη παλατια αυτοκρατορικα, καταστήματα τεχων, εμποριου, βιομηχανιας, πολεμικης, και ναους μεγαλοπρεπεις. Ολων των τοπων ο αρχιτεκτονικοι ρυθμοι συνετρεξαν εις την οικοδομη των κτιριων τουτων, ο Ιταλικος, ο Γαλλικος, ο Γερμανικος και αλλοι; σπανιος εμοσ ο πανταται ο εγχωριος. Αλλα, τη ομολογια και αυτων των πλεον αδυσιπητων επικριτων, ειναι αδύνατον να μη κυριευθη υπο θαυμασμου και εκπληξεως δε τις επισκεπτεται κατα πρωτον την πρωτεύουσαν της Ρωσικης αυτοκρατοριας εν μαλιστα ενθυμηθη οποια ητον προ εκατον χρόνων, και οπσαι προσπαθια και δαπαναι κατεβλήθησαν εις το να λάβη την σημερινή αυτης μορφήν, τα αισθηματα ταυτα θέλουσι βεβαιως καταττη διπλοσως ζωηρότερα. Διά να εννοση δε ευκολώτερον ο αναγνώστης την απίστητον ταυτην μεταβολήν, ας επεξελοη τον επόμενον παράγραφο των περι Ρωσικας υπομνημάτων του Κ. Ουεβέρου, εκδοθέντων το 1725.

« Όλη σχεδόν η πόλις κείται εντός ελους, και περιριζείται πανταχούθεν υπο αγριων ερήμων και δασων, πλην της μεγάλης πλατειας ης τινοσ το εδαφος ειναι ξηρον, και καθαρον των θάμνων και δένδρων τα οποια κατακαλύπτουσι την λοιπήν χώραν. Μόλις υπαρχουσι μια η δύο αγιαι, και οι χωρικοι, δια να φθάσωσι εις την πόιν, πλανωνται εντός των δασων ».

Μεταξυ των περικαλλεστερων οικοδομημάτων της Πετρούπολεως, καταλογιστέον και το χειμερινόν παλατιον, ονομασθέν ούτω προς διαστολήν του παλαιου ποτε υπαρχαντος θηριου παλατιου, του κατεδαφισθέντος διαταγή του αυτοκράτορος Παύλου, δια να ανεγερθη επι των ερειπιων αυτου το Μιχαήλειον.

Το χειμερινόν τουτο παλατιον εθεμελιώθη προ ενδεκα ετων επι της αυτης θεσεως του προυπάρχοντος, το οποιον εγένετο παρανάλωμα του πυρδς το 1837 ετος. Το πρώτον, οικοδομηθέν επι της αυτοκρατοριας Βλισαδέτ υπο του Ιταλου αρχιτέκτονος Ραστρέλλου, ειχε τσαυτην ευρυχωριαν, ωστε κατόκου εντος αυτου εξ και επείκεινα χιλιάδες φυγων. Ο επιστάτης, και τοι διώδεκα ετη διατελεσας ως τοιουτος,

εθεβαίου οτι δεν εγνώρισεν ελους αυτου τους θαλάμους; ητον άλλος λαβύρινθος! Εκτος των τακτικων κατοικων αυτου, περιεχει και προσωρινας τινεσ αποικιας. Οι φύλακες, οι διαμένοντες επι της στέγης, οτινεις, μεταξυ των αλων αυτων καθηκόντων ειχον και τουτο, το να ρίπτωσιν εν καιρω χειμῶνος σφαιρας πεκυρατωμενας εντος των δεξαμενων δια να εμποδιζωσι την κρυστάλλωσιν του δδατος, ειχον οικοδομησει επισθεν των καπνοδόχων καλύθας, οπου ετοποθέτησαν τας γυναικας και τα τέκνα αυτων, και οπου ετρεφον ζωα κατοικίδια, και αιγας βοσκομενας τον φυόμενον επι της στέγης χορτον. Πολλοι λεγουσιν οτι ετρεφον και δαμαλεις.

Όγδοήκοντα χιλιάδες εργατων ειχον ασχοληθη εις το παλατιον τουτο, το οποιον οι αυτοκράτορες καθωράζον αλληλοδιαδόχως από 80 ετων και επείκεινα. Ποτε ίσως δεν εσωρεύθησαν πράγματα τσαο πολυτιμα εντος του αυτου κτιριου; και ομοσ το πυρ απετέφρωσεν όλα, και εικόνας, και αγαλματα, και κάτοπτρα, και τάπητας, και μεταξωτα, κτλ. εν μιῃ νυκτι! Η συμφορα αυτη εδύθεισεν εις λύπην απαραμύθητον ελόκληρον την πόλιν. Μεγας αριθμος των κατοικων αυτης επρόσφερον αυθορμητως προς τον αυτοκράτορα μέρος της χρηματικης αυτων καταστάσεως; μόνος ο κόμης Βαρίνικς εδωκεν υπερ το εν εκατομύριον δραχμων. Δύο ημέρας μετα την πυρκαϊάν, ενω ο αυτοκράτωρ Νικόλαος διέτρεχεν επι Ιλαφρου διφρου την πόλιν, ανθρωπος τις φερον πώγωνα μακρον και ιμάτιον μουσικου εδρασε προς αυτον, απέθεσεν εντος του οχηματος 25,000 ρουβλιων τραπεζικα γραμμάτια, και χωρις ουτε να ειπη πως ονομαζετο, εφυγεν.

Ο αυτοκράτωρ δεν εδέχθη τας γενναιας ταυτας προσφορας, διέταξεν ομοσ να ανοικοδομηθη το παλατιον, και προσκαλέτας όλους τους αρχιτέκτονας εδηλοποίησε προς αυτους, οτι μετα εν ετος ακριβως από της ημέρας εκεινης, ηθελε να κατοικήση εις τα νέα ανάκτορα. Οι αρχιτέκτονες αντέταξον τινεσ δυσκολιας, αλλ' ο αυτοκράτωρ επέμεινε, και αυτοι ηναγκάσθησαν να υπακούσωσιν. Εν ετος ακριβως από της ημέρας εκεινης ο αυτοκράτωρ υπεδέχθη τους αυλικους αυτου εις την νέαν αίθουσαν του αγίου Γεωργίου.

Αλλα δια να εκπληρωθη η απόλυτος αυτη του μονάρχου διαταγή, πόσοι εργαται εθυσιάθησαν! Δια να τελειώση το εργον, λέγει περιγηγής τις Γάλλος, κατα τον ωρισμενον χρόνον, κατεβλήθησαν απίστευτοι ανδρες εν καιρω της μεγαλητερας δριμύτητος του χειμῶνος εξ χιλιάδες εργατων κατεγίνοντο εις το εσωτερικόν του παλατιου, οπου, δια να ξηρανθωσι ταχύτερον οι τοίχοι, εκάιντο πύραυνα τριακοντα βαθμων θερμην εχοντα. Βπειδη δε οι εργαται ποτε μεν εισερχόμενοι, ποτε δε εξερχόμενοι εξετίθεντο εις μεγιστην διαφοραν θερμοκρασιας, πενήκοντα η εξήκοντα βαθμων, απέθνησκον απειροι καθ' εκαστην. Λεγετασ κοινως οτι οι ζωγράφοι οτινεις ειργάζοντο εις τας θερμότερας αιθούσας εφόρουν επι της κεφαλης πλους κρυσταλλίνους. Αλλα και αυτος ο αυτοκρά-

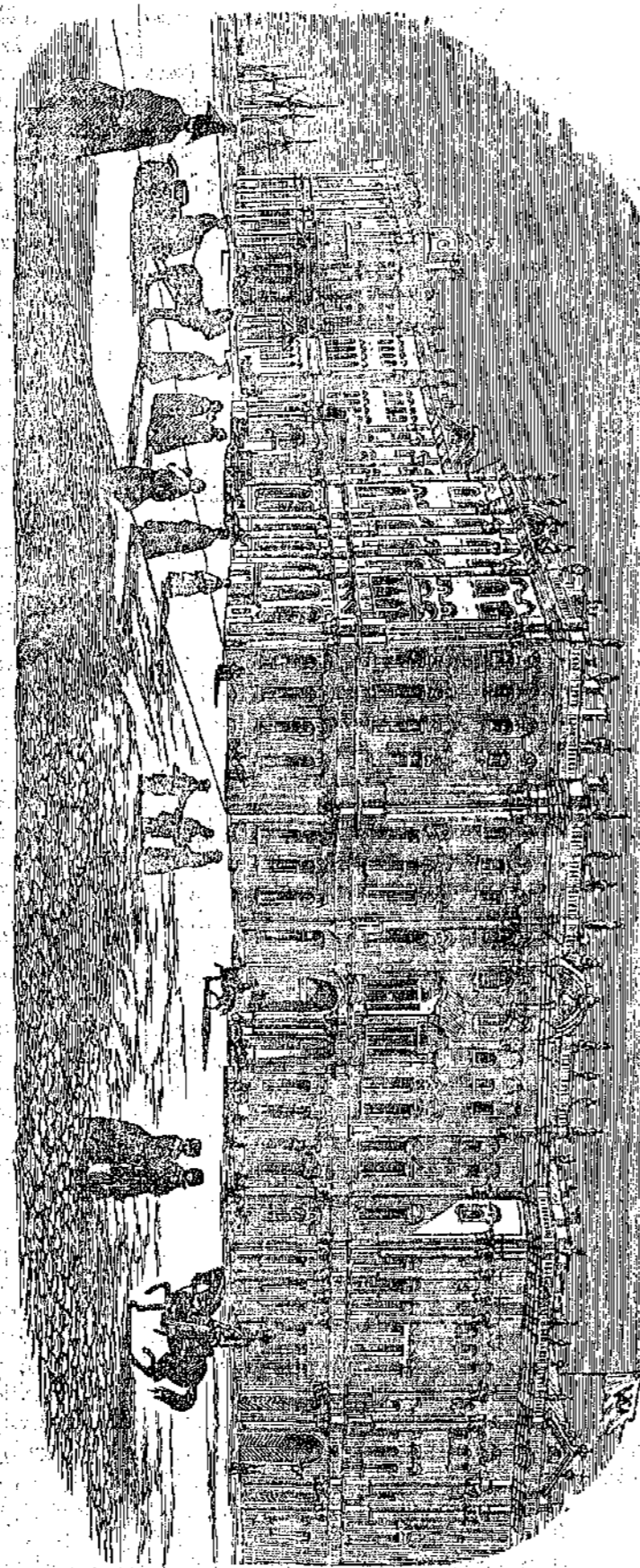
τωσ, και η οικουμένη του ολίγον ελειψε να πάθωσι εξ αιτίας της τόσης σκουδής· διότι, ολίγας ημέρας πρότινος επισήμου έρρηξ, δι' ην προσηγομαζέτο η περιφημος αίθουσα του αγίου Γεωργίου, κατέπεσεν η όροφή αυτής.

Το χειμερινόν παλάτιον είναι παραλληλόγραμμον, έχον τέσσαρας προσόψεις, μήκος βικατήν πενήκοντα και πλάτος εκατόν δεκαπέντε μέτρων. Συγκριθόμενον μετά των άλλων βασιλικών οικημάτων της Ευρώπης, λέγει ο Κ. Λοβεβίχης Βαρδάρης, μοιάζει μάλλον τούτης Μαδρίτης· είναι εν γένει τού αυτού σχήματος, όβελγώντων· έχων ως και εκείνο τέσσαρας προσόψεις· δύο όροφας, αλληλίσωτες· κλητή, και στερούμενον επίτης κήπου. Αλλά τού της Πετροπόλεως είναι και πολύ πλέον ευρύχωρον και διακεράμιον κατασκευασμένον, ενθ' τούτο Ισπανικόν· είναι και μικρότερον και λιθόκτιστον, και τού μόν πρώτον κείται παρά τόν υπερήφανον Νεύον, τού δε άλλο παρή την πενήκον Μαζαράνην. Η έσωτερική μεγαλοπρέπεια τού Ρωσικού παλατίου είναι απαραμίλλος· η μαρμάρινος μεγάλη κλίμαξ, έχουσα επτακόσια κοσμήματα εκ χρυσοῦ, η εξ αλεξανδρείου λευκή αίθουσα, όπου συνεστύωνται διακόσιοι συμπέται, η εκ μαρμάρου τής Καζάρρας άπέραντος αίθουσα του αγίου Γεωργίου, κατακλιτήτου βεβαίως τού θεατήν.

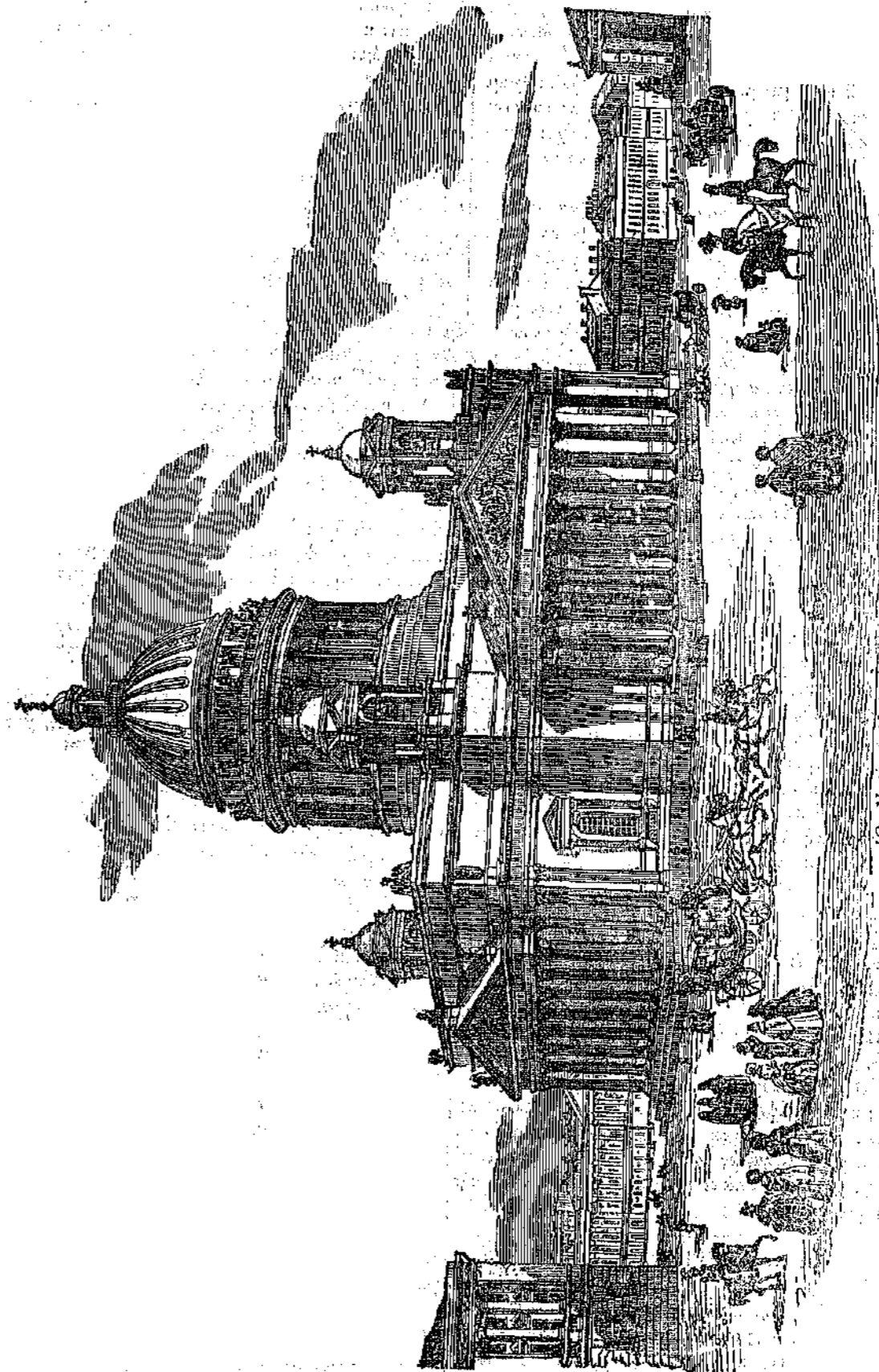
Τά δώματα του αυτοκράτορος κείται πρός την δευτέραν όροφήν υπό τόν τηλεγραφον, πρός την γωνίαν του παλατίου την βλέπουσαν· εξ ενός μόν πρός τόν Νεύον, εξ άλλου δε πρός τού ναυαργείον.

Αξιόθαύματος είναι και η περικλήης ναός του αγίου Ισαακίου και αν' ο αγιος Πέτρος τής Ρώμης, ο αγιος Παύλος του Λονδίνου, και τού Πάνθεον των Παρισίων· έχουσι μεγαλητέραν έκτασιν, ουχ ήττον είναι βεβαίον· ότι ο του αγίου Ισαακίου θεωρείται εκ τών λαμπροτέρων τής Ευρώπης.

Αλλ' αν' ο αγιος Ισαακιος δεν υπερβαίνει τόν άγιον Παύλον, και τού Πάνθεον κατά τού μέγεθος, έχει τι όμως πλέον εκείνων· τού άποδόν συντελει εις τού γή καθιστά αυτόν καταρτιστερον, έχει, δηλαδή, άπέραντον περιουσίαν, ενθ' εκείνοι ενισχυόζονται υπό άπείραν άλλων οίκοδομών. Η περιουσία αυτή την έποίησεν ονομαζού-

Το χειμερινόν παλάτιον.

Ο Ναός του Αγίου Ισαακίου.

σιν εν Ρωσία κεδιαδα και στέπην· μαλιστα, η περικυκλωμένη δε υπό όραιστατων έπιβολών καταχει ταιαύτην έκτασιν, ώστε παρεταθίσαν ποτε και σσημάτων, του Γερουσιαστηρίου, του επί τών στρατηγυμνάσθησαν εν αυτής εκατόν χιλιάδες στρατιωτών· τικωών ύπουργείου, των γραφείων τής Κυβερνήτως.

του χαμηροῦ παλατίου καὶ τοῦ Ναυαρχείου, ἐμπεριλαμβάνει καὶ τὸν ἀνδριάντα Πέτρου τοῦ Μεγάλου καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειον στήλην, καὶ ἔχει τέσσαρας ἐξόδους, ἐξ ὧν ἡ μὲν μία στολιζέται ὑπὸ ἀψίδος θριαμβικῆς, αἱ δὲ ἄλλαι φέρουσι πρὸς τὰς τρεῖς κυριωτέρους ὁδοὺς τῆς πόλεως, ἡ μία τῶν ὁποίων ἔχει τεσσάρων μιλίων μήκος, καὶ πλάτος τετραπλάσιον σχεδὸν τῆς ὁδοῦ τῆς Ἀθηνῶς.

Ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Ἰσαακίου ἔχει σχῆμα σταυροῦ καὶ τέσσαρας προσόψεις, τῶν ὁποίων τὰ προπύλαια σύγκεινται ὑπὸ στύλων μονολίθων ἐκ πορφύρεου τῆς Φιλιππείας, ἔχοντων ἀνὰ 56 ποδῶν ὕψος καὶ ἀνὰ 18 περίπου περιφέρειαν. Τριάκοντα ἄλλοι ἐπίσης μονόλιθοι ἀλλὰ μικρότεροι περικυκλοῦσι τὸ πύμπανον τοῦ περιχόστου σιδηροῦ θόλου, ἔχοντος περὶ αὐτὸν μὲν γὰλκεια ἀγάλματα ἀγγέλων κολοσσαῖα, ἐπὶ τῆς κορυφῆς δὲ σταυρὸν χρυσοῦν.

Τὰ θεμέλια τοῦ ναοῦ τούτου καταβλήθησαν περὶ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἀνεγέρσεως τῆς Πετροπόλεως. Ὁ Μέγας Πέτρος, γεννηθεὶς τὴν 30 Μαΐου τοῦ 1673, ὅτε ἑορτάζει ἡ ἐκκλησία τὸν ἅγιον Ἰσαάκιον τὸν ἐκ τῆς Μοῦνης τῶν Δαλματῶν, συνέλαβε τὴν ἰδέαν τοῦ νὰ οἰκοδομήσῃ ναὸν πρὸς τιμὴν τοῦ ἁγίου τούτου, ὅστις καὶ ἐθεμελιώθη τὸ 1710. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἔκτισεν αὐτὸν προσωρινῶς πλησίον τῶν νεαρείων ἐπὶ θέσεως ἀγνώστου σήμερον ἄλλ' ἐπειδὴ μετ' ὀλίγον ἐκάθη, ὁ αὐτοκράτωρ ἔθεσε μόνος τὸν πρῶτον λίθον νέας ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Ἰσαακίου, πλησίον τοῦ Νεῦα, ἐπὶ τῆς θέσεως ἐφ' ἧς κεῖται σήμερον τὸ Γερουσιαστήριον. Ἐντὸς δέκα ἐτῶν ἐπερατώθη ἡ οἰκοδομὴ, τὰ ἐγκαίνια ἐτελέσθησαν τὸ 1727, καὶ τὴν 26 Ἰουν. 1735 ἐκάθη μέρος αὐτῆς. Ἐκτίσθη λοιπὸν ἐκ νέου καὶ καθωραϊσθῆν μάλιστα πλέον ἢ πρότερον. Ἄλλ' ἐπειδὴ Αἰκατερίνα ἡ Β' εἶχεν ἐκλέξει τὸ μέρος τοῦτο διὰ νὰ κατοικήσῃ, διέταξε νὰ κατασκευασθῇ ἄλλη ἐκ μαρμάρου. Αἱ ἐργασίαι, ἐπιχειρηθεῖσαι τὸ πρῶτον κατὰ τὸ 1768 ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος Πινάλδου, διεκόπησαν ἐξ αἰτίας τοῦ θανάτου τῆς αὐτοκρατορίδος, ἐπανελήθησαν ἐπὶ Παύλου τοῦ Α' καὶ τὸ 1817 ἀνετέθησαν ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ Α' εἰς τὸν Κ. Μοντερεράνδον, ὅστις ἀνέλαθεν αὐτὰς τὸ 1819 καὶ ἔφερε σχεδὸν εἰς πέρας μετὰ εἰκοσιδύω ἔτη.

Ὁ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ θόλου σταυρὸς, 343 πόδας κείμενος ὑψηλότερον τοῦ ἐδάφους τῆς πλατείας, φαίνεται τεσσαράκοντα περίπου βέρσια μακρὰν εἰς τὰ περιγύρα, καὶ ὡς ἀστὴρ φαινὸς φωταγωγεῖ τὰ ἀναρίθμητα πλοῖα τὰ εἰσπλέοντα εἰς τὸν λιμένα τῆς Πετροπόλεως.

ΚΗΔΕΙΑ ΙΕΡΕΩΣ ΒΙΡΜΑΝΟΥ.

Τὴν ἐπομένην περιγραφὴν τῆς ἐν τῇ πόλει Ραγκούνη τελεσεύσεως κηδείας ἱερέως τινὸς Βιρμανοῦ, μετεφράσαμεν ὡς περιεργον ἐξ ἀγγλικῆς τινος συγγραμματος. Ἐγρᾶφῃ δὲ κατὰ τὰς δοθείσας πληροφορίες ὑπὸ πληρώματος πολεμικοῦ τινος πλοίου τῆς Μεγάλης Βρετανίας παρευρεθέντος εἰς τὴν τελετὴν.

Ὁ ἀναγνώστης γνωρίζει, ὅτι ἡ Βιρμανικὴ αὐτοκρατορία κεῖται ἐν Ἰνδία πέραν τοῦ Γάγγου, καὶ ὅτι αἱ ἀναφερόμεναι κατωτέρω πόλεις, Ραγκούνη, Λυά καὶ Πέγουα ἀνήκουσιν εἰς αὐτὴν.

Ἄμα ὁ πουργῆς (οὕτως ὀνομάζεται βιρμανιστὶ διερεῖς), παρέδωκε τὸ πνεῦμα, τὸ σῶμα αὐτοῦ, ταριχευθὲν δι' ἀρωμάτων βαρυῖμων, ἀπετέθη ἐντὸς κιβωτοῦ μεσημέλιτος κλεισεύσεως πανταχόθεν μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας. Ταχυδρόμοι ἐστάλησαν ἐπιτήδες εἰς ὄλας τὰς παρακειμένους ἐπαρχίας, διὰ νὰ ἀναγγείλωσι τὴν τελευτὴν τοῦ ὄσιου, καὶ τὴν κατὰ τὰ εἰσόμενα ταριχεύειν καὶ μελίτωσιν τοῦ σώματος αὐτοῦ. Προεικηρύχθη δὲ συγγρόσιος καὶ ἡ ἡμέρα κατ' ἣν ἡ τελετὴ τῆς ἀμάξης ἐμελλε νὰ γείνη εἰς πεδιάδα τινὰ εὐρύχωρον. Ὅταν φθάσῃ ἡ δευτέρα ἡμέρα, ἰδοὺ πῶς ἐνεργοῦνται τὰ τῆς παραδόξου ταύτης τελετῆς ὁ νεκρὸς τίθεται ἐπὶ ἀμάξης μεγάλης καὶ ὑψηλῆς, τὸ δὲ συρφεὸν πλῆθος διαιρεῖται εἰς δύο στρατόπεδα, ἐξ ὧν τὸ μὲν, ὠθοῦν τὴν ἀμάξαν ἀγωνίζεται νὰ κινήσῃ αὐτὴν, τὸ δὲ, ἰστάμενον εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος καταβάλλει τὰς αὐτὰς προσπάθειας διὰ ν' ἀντιώσῃ τὴν μηχανήν. Πολλὰκις ἡ πάλη διαρκεῖ ὥρας ελοκίηρους. Τοὺς δύο τούτους ἀντιπάλους στρατοὺς δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν καταλλήλως ἰδροχαρεῖς καὶ πυρκαεῖς· διότι, εἴαν μὲν νικήσῃ ὁ πρῶτος, βίπτει τὸν πουργῆν τὴν ἀμάξαν καὶ τὰ παρεκόμενα εἰς τὸν ποταμὸν, εἴαν δὲ ὑπερισχύσῃ ὁ ἄλλος, παραδίδει ταῦτα πάντα τῷ πυρὶ σκληρῶν καὶ ἀγαλλώμενος.

Τρεῖς μῆνας μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ὁ πουργῆς, χωρὶς ν' ἀποχωρισθῇ τὴν μελίτωτον κιβωτὸν, μετεκομίσθη εἰς τὸ μέσον μεγάλης πλατείας ἐπὶ παρουσίᾳ πλῆθους ἀναριθμήτου ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδίων, ἐξ ὧν οἱ πλείστοι εἶχον ἔλθει ἐξ ἀπωτάτων μερῶν διὰ νὰ παρασταθῶσιν εἰς τὴν κηδείαν.

Τὸ πρῶτ' ἐτελέσθησαν διάφοροι γυμναστικοὶ ἀγῶνες. Ἡ νιολαία τῆς Αὔρης καὶ τῆς Πεγούης ἐνησχολήθη εἰς τὸ νὰ τιμήσῃ τὴν μνήμην τοῦ ἀποθανόντος διὰ πυγμαχίας ἀξίας τοῦ ἀρχαίου σταδίου διὰ τὸ εὐστόχον καὶ τὸ μεθοδικὸν αὐτῆς. Ἄλλοι θρυπτικώτεροι ἢ ὀλιγώτερον ἀνδρείοι, ἐπαιζον τζιρίτια, καὶ ἄλλοι ἔτρεγον, ἐχώρευον, ἢ κατεκώφον τοὺς περιστώτας ψάλλοντες, ἢ μᾶλλον κρῶζοντες. Ἄλλα καὶ αἱ γυναῖκες αὐταί, μὴ ἀρκοῦμεναι εἰς τὸ νὰ θαυμάζωσι μόνον καὶ νὰ ἐπευφημῶσι τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς, συνεκρότουν χειροῦς, ἐπήδων, ἐκραζον καὶ συνεταράσσοντο κροτοῦσαι τὰς γείρας. Καθ' ὅλην τὴν ἀπέραντον ἐκείνην πεδιάδα δὲν ἐφαίνετο εἰμὴ σωρὸς κεφαλῶν, αἵτινες κινούμεναι ποτὲ μὲν ταχύτατα, ποτὲ δὲ βραδέως, ὁμοίωζον φυσαλίδας ὕδατος ἀναθράζοντος, καὶ ἀπ' αὐτῆς διηγείρετο ψευρισμὸς συγκεχυμένους καὶ ἀδιάκοπος, συγκείμενος ἐκ μυριάδων φωνῶν καὶ ἁμάτων δυσήχων.

Τὸ ἐνδυμα τῶν γυναικῶν ἦτον μᾶλλον στενὸν ἢ πλατὺ, καὶ ἀνεκάλει εἰς τὴν μνήμην τὸ τῶν νεανίδων τῆς Σπάρτης, ὅτε ἤριζοντο περὶ τοῦ ἄθλου τῆς πάλης καὶ τοῦ σταδίου.

Οἱ γυμναστικοὶ ἀγῶνες περὶ ὧν ὁμιλήσαμεν ἐγένοντο, φαίνεται, διὰ νὰ ἐρεθίσωσι τὴν δρεξίν· διότι,

ἄμα ἔκαυτεν ἡ κίνησις, τὸ πλῆθος ἐκάθησε καὶ ἤρχισε νὰ πρῶγῃ μετὰ τῆς αὐτῆς ἐκείνης διαπύρου ζέσεως, μεθ' ἧς καὶ ἐχώρευσε, καὶ ἐπήδησε, καὶ ἐγρουθοκοπήθη. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἐξέβαλον τῆς κιβωτοῦ τὸν πουργῆν, καὶ ἐτίθεισαν αὐτὸν ὀθιον ἐπ' αὐτῆς ἀμάξης, εἰς τρόπον ὥστε ἐφαίνετο ὅτι ἐβλεπετὰ πλῆθη καὶ ἐπιδοκίμαζε τὰ γινόμενα.

Μετὰ τὸ γέθμα, οἱ ἀγῶνες ἐπανελήθησαν μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου· ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην συνηγωνίσθησαν ὄλοι μηδενὸς ἐξαιρουμένου, μήτε γυναικῶν, μήτε παιδίων.

Ἐπὶ τέλους ἐφάσεν ἡ ὥρα κατ' ἣν ἐπρόκειτο νὰ γενῆ ἀπόφασις ἐάν τὴν τελετὴν ἐμελλε νὰ ἐπιστέψῃ τὸ ὕδωρ ἢ τὸ πῦρ. Ὁ λαὸς διεμερίσθη, ὡς εἴπομεν, εἰς δύο πεπικνωμένα καὶ ἀπέραντα στρατόπεδα, αἵτινα παρετάχθησαν σιγῆδον καὶ κατὰ μήκος πρὸς τὰς ἄκρας τῆς ἀμάξης. Ἀρθέντος συνθήματος τινος, ἤρχισεν ὁ ἀγὼν. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ ἀμάξα ἐμεινεν ἀκίνητος, μετ' ὀλίγον δὲ ἐσεισθῆ ἀνεπαίσθητος, ἐπράπη πρὸς δεξιὰ, ἐπὸν ἤλθεν εἰς τὴν πρῶτην θέσιν, ὡπὶ σφοδρῶσεν, ἐπληθῆσε καὶ πάλιν, ἐπράπη τέλος πάντων ὑποχωροῦσα, καὶ αἰφνης κυλισθεῖσα μεθ' ὀρυμῆς διέσπασε τὰς φάλαγγας τῶν ἐναντιῶν. Βοῆ σύμμικτος καὶ μεγάλη προεκήρυξε τὸν θρίαμβον τῶν πυρκαεῶν. Οὗτοι δὲ, συμβούλιον ποιήσαντες περὶ τοῦ τρόπου κατ' ὃν ἦτο καταλλήλοτερον νὰ κατ' ὁ πουργῆς, ἐθεώρησαν ἐπιτιμότερον νὰ μεταωρίσωσιν αὐτὸν δι' ἐκπυροκροτήσεως. Διὸ γεμίσαντες τὴν ἀμάξαν πυρίτιδος καὶ ἄλλων πυροτεχνημάτων, καὶ κατακλύσαντες τὸ σῶμα διὰ καυστικῶν ὕλων, ἀπεσῶρθησαν μακρὰν, θῆεν β-πτοντες φύσιγγας κατὰ τῆς μηχανῆς διέδωκαν τὸ πῦρ εἰς αὐτὴν. Ἡ ἐκρηκτικὴ ἐπελοῦσα ταχέως, κατεκεράματισε τὴν ἀμάξαν, καὶ ἐξεσπενδόνισε τὸν ὄσιον εἰς τοὺς οὐρανούς ἐν μέτῳ ἀνευφημιῶν καὶ χειροκροτήσεων. Μετὰ τὴν εὐσεβῆ ταύτην πράξιν τὸ πλῆθος διεσκοπήθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον, καὶ σιωπῆ βαθυστάτη διεδέχθη τὴν θορυβώδη καὶ πυλόκρατον ἐκείνην παράστασιν.

Ἰσως ἐνθυμεῖται ὁ ἀναγνώστης ὅτι ὁ νεκρὸς τοῦ ναυάρχου Νέλσονος, μετὰ τὴν ἐν Γραγαλιγρ μάχην, ἀπετέθη ἐντὸς πύθου μεστοῦ βουμίου, καὶ ὅτι ὅταν ἐπανήλθε τὸ πλοῖον εἰς τὴν Ἀγγλίαν ὁ πύθος εὐρέθη κενός· διότι οἱ ναῦται τῆς Νίης εἶχον τὸσάκις πῖει ἐξ αὐτοῦ, ὥστε δὲν ἄφθηκαν οὐδὲ βανίδα· ὁσάκις δὲ ἐμελλε νὰ ἐπαναλάβωσι τὴν πράξιν αὐτὴν ἔλεγον, « ἂν ὑπάγωμεν νὰ κάμωμεν μίαν τρύπαν εἰς τὸν Ναυαρχον. » Οἱ Βιρμανεὶ ὅμως, διακριτικώτεροι τῶν Ἀγγλων ναυτῶν, οὐδ' ἐγγίξουσι τὸ μέλι τῆς ἰσοῦς κιβωτοῦ ἐνόσω πλεῖ ἐντὸς αὐτοῦ ὁ πουργῆς. Ἄλλ' ἐπιθυμεῖ νὰ μάθῃ ὁ ἀναγνώστης τί ἀπογίνεται; Μεταγίεται ὄλον εἰς φιάλας αἵτινες μεταφερόμεναι πωλοῦνται εἰς τῆς Καλκούτας τὴν ἀγοράν, ὡς ἄλλο τοῦ Ὑμηττοῦ προϊόν. Πόσον μακαρίζομεν τοὺς τρώγοντας τὸ ἐξηγηασμένον ἐκεῖνο μέλι!

Η ΖΑΜΙΑ.

Ἡ Ζαμία εἶναι γένος φυτῶν εἰς τὴν μεγάλην τῶν

Δικοτυληδῶνων διαίρεσιν ὑπαγόμενον, ἀνήκει δὲ εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν Κυκαδοειδῶν τῆν καὶ τελευταίαν τοῦ φυτικοῦ Βασιλείου.

Καὶ ἡ μὲν μορφή τῆς πλησιάζει ἐκείνην τοῦ φοίνικος καὶ τῶν δεινροειδῶν πετειδῶν, αἵτινες ζῶσιν εἰς τὰ ἐντὸς τῶν τροπικῶν ὕψους καὶ θερμοτάτας νήσους· διὸ καὶ οἱ βοτανικοὶ ἐπὶ πολλῶν χρόνων ἠμφισβήτησαν τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν ἐπρεπε νὰ καθέσῃ εἰς τὴν κλίμακα τῶν ὄντων. Ὁ ὄργανισμὸς τῆς ἄμας εἶναι πάντῃ διάφορος· διὰ τοῦτο μετὰ τοῦ γένους τῆς Κυκάδος ἀποτελεῖ ἰδιαίτερον μικρὰν οἰκογένειαν συγγενεούσαν μ' ἐκείνην τῶν κωνοφόρων φητινοειδῶν δένδρων, ὅπου ἡ ἐλάτη, ἡ πίτυς, ἡ ἀρκευθὸς, καὶ λοιπὰ ὀμοῖα· φύσεως δένδρα.

Τὰ ἄνθη τῆς εἶναι δίοικα, δηλ. μία φέει ὄλων διόλου ἄρβεννα ἄνθη, ἄλλη δὲ τις ὄλων διόλου θήλεα. Ὁ κορμὸς ἀπλοῦς καὶ ἀνευ διακλαδώσεων, τὰ φύλλα πτεροειδῆ καὶ κατ' ἐναλλαγὴν ἐπὶ τοῦ κορμοῦ σχηματίζοντα κορυφώδες φύλλωμα ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ κερμοῦ, ἡ δὲ ἀνθητὶς ἐβρίσκειται μετὰ τῶν φύλλων κατὰ τὰς βάσεις τῶν ὡς ἐκείνη τοῦ φοίνικος.

Τὰ ἄρβεννα τῶν ἀνθῶν σχηματίζουσι στῆθρον ἀνάλογον ἐκείνου τῆς κοινῆς κουκουναριᾶς, εὐρίσκονται δὲ παμπληθῆστατα ὑπὸ τὰς ἐξυλώδεις ἀσπιδιοειδῆς λεπίδας αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ ὄλον τῆς ἀνθητῆος καὶ γέμουσιν ἀφθονωτάτης κόψεως γοιμοποιητικῆς, καθὼς πάντοτε συμβαίνει εἰς τὰ δίοικα φυτὰ εἰς τὰ ἐπὶ τὰ ὀνόμοια τῶν πάντων δημιουργῶν πρὸς διαιώνισιν τοῦ εἶδους ἐπεδαψίλευσε ἀφθονώτερα τὰ γεννητικὰ ὄργανα ἐξ ὧν πηγάζει ἡ καρποφορία.

Τὰ δὲ θήλεα γεννῶνται ὑπὸ παραμοίαις φύσεως ἐξυλώδεις λεπίδας ὡς καὶ τὰ ἄρβεννα, κίνται ὅμως ἀνὰ δύο κατὰ τὰ ἄκρα αὐτῶν, τὸ σχῆμα γωνιώδη· ἀκανόνιστα, καὶ φέροντα ἕκαστον στιγμή ἐπιφύεζ κεφαλιωτόν.

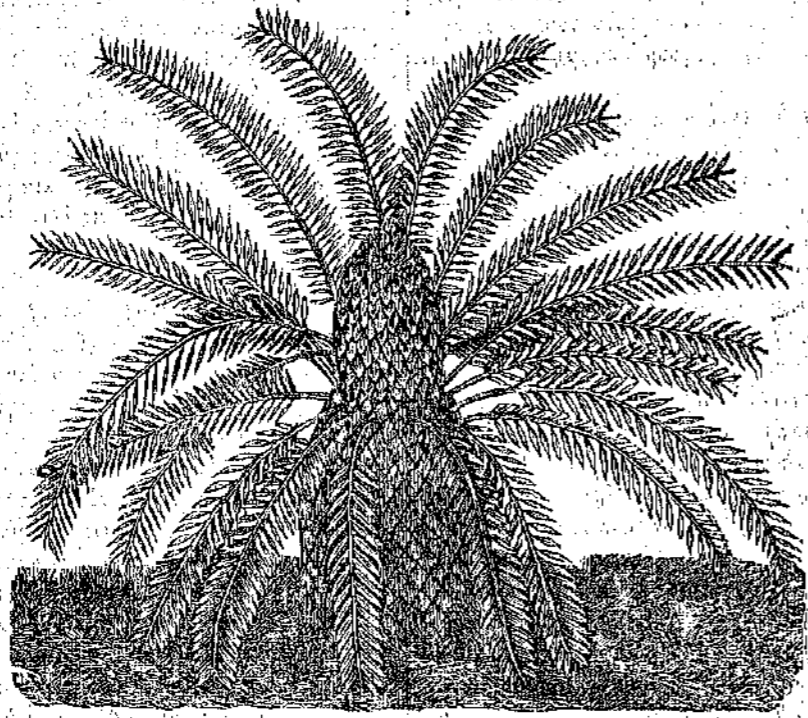
Ὁ δὲ καρπὸς σύγκειται ἀπὸ δύο βράγας συγκεκολλημένας, ὡσεὶ αἰς, ἀμβλείας, σαρκώδεις, καὶ μονοχώρους, τῶν ὁποίων ἕκαστη περιέχει ἰσάδεις τὸ κάρυον, ὑπόμικτες τὸ σχῆμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὐρίσκειται ὡσεὶ σπέρρος περικλειὸν λεύκωμα σαρκώδες, εἰς τὴν βᾶσιν τοῦ ὁποίου εὐρίσκειται τὸ ἐμβρυον, ἧσι τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ σπέρου, ἐξ ὧ μίλλει νὰ βλαστήσῃ ἄλλο ὅμοιον φυτόν, εἴαν τύχῃ τὸν ἀναγκαῖον πρὸς τούτο βαθμὸν ὑγρασίας καὶ θερμότητος.

Αἱ γνωσταὶ σήμερον Ζαμίαι τὸν ἀριθμὸν 25—30 ζῶσιν εἰς τὰς Ἀστικὰς Ἰνδίας, τὴν Μεσημβρινὴν Ἀμερικὴν, τὴν Φλωρίδα, τὸν ἄριον Δομίγρον, καὶ ἄλλας νήσους, καὶ ἀνάλογα κλίματα· πολλῶν δὲ οἱ καρποὶ εἶναι φαγώσιμοι.

Ἄλλ' ὅ,τι περιεργον δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν εἰς τοῦ ἀναγνώστου μας περὶ τοῦ παραδόξου τούτου καὶ περιεργου φυτοῦ, εἶναι ὅτι τὰ φυτὰ ταῦτα εἶναι τὰ μόνα λείψανα τῆς παναρχαιοτάτης τοῦ κόσμου βλαστήσεως. Κανεὶς βέβαια δὲν ἀγνοεῖ ὅτι ἡ σφαῖρα δὲν ἦτον ἄλλοτε ὅπως εἶναι σήμερον. Πολλὰ μεταβολαὶ γαιολογικαὶ διαδοχικῶς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς μετέλλοξαν, καὶ πολλὰ γενεαὶ ὄντων ἀλληλοδιαδέχως ἀναφανέσασαι κατεστράφησαν. Ἀφίνοντες τὰ σαφῆ καὶ τρανώτατα μαρτύρια τὰ ὁποῖα ἡ παλαιοντολογία ἀφθόνως παρέ-

χει, μακράν του να αναφέρωμεν τους γιγαντάδεις ε-
 κείνους και παραδόξους σκελετούς των ζώων, οίτινες
 εύρισκονται εις τὰ διακροα τῆς γῆς στρώματα. ἀκού-
 μεθα μόνον νὰ εἰπωμεν ὅτι ἡ παλαιὰ βλάστησις τοῦ
 κόσμου, καὶ τὰ παλαιὰ ὄσα τὰ ὁποῖα ἐκάλυπτον ἀπε-
 ράντους τῆς γῆς ἐκπύσεις καὶ μεγαλωτάτας νήσους,
 συνέκειντο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ δεινροειδῆς περι-

δας καὶ ἄλλα γιγαντιαία κρυπτόγωνα, ἀπὸ τινος νεο-
 φάρα καὶ ἀπὸ τὰ κοκαδοειδῆ φυτὰ, ἐν οἷς καὶ ἡ Ζυκία.
 Ἐξ αὐτῶν τῶν μεγάλων δασῶν ἐσχηματίσθησαν
 τὰ γνωστὰ καὶ ἄγνωστα λιθολογικὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα
 εἶναι σήμερον τροφὴ τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς ἀποτά-
 τῆς συγκοινωνίας· ἀλλὰ ἐκ τῶν εἰδῶν ἅτινα συνεκρέ-
 τουν τὰ περμεγέη ταῦτα καὶ πυκνὰ δάση δὲν ζῶσι

σήμερον ἀνάλογα, εἰμὴ ἡ Κυκὰς, ἡ Ζαμία, αἱ δεινρο-
 εἰδῆς περὶ τὰς καὶ ἄλλα ὀλίγα, τὰ ὁποῖα ζῶσι ἐντός
 τῶν τροπικῶν, καὶ ἐπὶ τῶν θερμωτάτων καὶ ὑγρῶν
 νήσων, μᾶς βλάσκει ἀνὰ φθίσωμεν εἰς τὸ ἀλάσθητον
 συμπέρασμα ὅτι ἡ θερμότης τῆς γῆς εἰς τοὺς προ-
 κτακλυσιμαίους χρόνους δὲν ἦτον ὁποῖα εἶναι σήμερον,
 καὶ ὅτι τότε καὶ τὰ ψυχρότερα κλίματα ἔχιστον τοῦ
 λάχιστον τῆς ὑπάρχουσας σήμερον εἰς τοὺς τροπικοὺς
 θερμότητας.

Θὰ σημειώσω ἕως ἐδῶ ἄραγε ἡ μεγάλη διὰ τὰς
 μεγάλας ἀνακατασκευὰς τῆς φύσεως καὶ ἡμεῖς καὶ
 τὰ περὶ ἡμᾶς, εἰμὴ ἡ τελευταία ἐπὶ τῆς σφαιρας
 πλάτης; ... ὁ μόνος ὁ Θεὸς τὸ ἤξεύρει. Ο.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ.

Ὁ χείρις ἐπισημονικῆς περιηγήσεως ἀποδημήσας
 πρὸ τινος ἐξ Ἀθηνῶν συναδέλφου ἡμῶν Κ. Α. Ρ.
 Ραγκαβῆ, παρέδωκεν ἡμῖν μετὰ τῶν ἄλλων ἔργων
 αὐτοῦ, πῶν διὰ τῆς Πανδώρας δημοσιευμένων, καὶ
 ἀντομῶν πῶν πραγματικῶν περὶ τῶν Συριακῶν χει-
 ρογράφων. Ἀλλὰ πρὶν ἢ προρῆσώμεν νὰ ἀντιγράψω-
 σιμεν αὐτῆν, ἀνεμφομένον εἰς τὴν ἐν Κερκύρα ἐκδο-
 μένην ἐφημερίδα **ΠΑΤΡΙΣ**, τὰς δύο ἐπομένους ἐπι-
 στολάς τοῦ σοφοῦ δυσμεγέθους ἡμῶν Ἀδελφοῦ Μουστο-
 ἔφρου, δι' ὧν, σηματοποιῶν τὰ μυθώδεις τῶν χειρογρά-
 φων τούτων, εὐχεται νὰ κατακαλύψῃ αὐτὰ ἢ ἀφήσῃ

πρὸς τιμὴν τοῦ ἔθνους. Ἐκ τοῦ μετὰ τὰς ἐπιστολάς
 ταύτας καταχωρημένου ὀλιγοστίχου προλόγου τοῦ
 Κ. Α. Ρ. Ραγκαβῆ παρατηρεῖ ὁ ἀναγνώστης, ὅτι καὶ
 ὁ συναδέλφος ἡμῶν, ἄξιον τοῦ ἔθνους θεωροῦσα ἐπί-
 σις τοὺς περὶ τῆς γνησιότητος τῶν ἀνωτέρω χειρο-
 γράφων ἰσχυρισμοὺς, ἐγράψεν τὰς βραδύτερον δημοσιευ-
 θησομένας κρίσεις, ὧν ἡ ἀξία καθίσταται σήμερον
 μετὰ τὴν γνώμην τοῦ πολυμαθοῦς φιλολόγου τῆς
 Κερκύρας, ἐπὶ μᾶλλον ἀναμφισβήτητος. Ν. Δ.

Κύριε Συναγία.

Πολλὰ καὶ ἀντιπερόμενα ἀλλήλοισι ἀνεγνώστησαν
 εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ἐφημερίδας καὶ ἀλλαγῶν, ὅχι μόν-
 ον περὶ τῶν εἰς μίαν μου ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Κ.
 Σιμωνίδην περιεχομένων, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ὑπάρ-
 ξεως αὐτῆς. Διό, ἂν καὶ τὸ μὲν κύρος τοῦ ὀνόματός
 μου δὲν εἶναι τσοσούτων, ὅσον πολλοὶ τῶν εὐμενῶν
 δημογῶν ὑπολαμβάνουσιν, ἐγὼ δὲ εἰς ἄκρον λυπούμαι
 ἰὰν καὶ ἐμμέσως συντείνω εἰς τὸ νὰ προσηνῆσιν δυ-
 σαριστικῶς εἰς ὁποιοὺνδήποτε ἀναγκάζομαι ὁμοῦ εἰς
 μάρτυριαν τῆς ἀληθείας καὶ εἰς ἀπαλλαγὴν πάσης ἐν-
 ὄνης νὰ θηλώσω, ὅτι ὑπάρχει τῷ ὄντι μία μου ἐπι-
 στολὴ πρὸς τὸν Κύριον Σιμωνίδην, ἣν δὲ ἀπαρῶ-
 λακτικῶς ὡς ἑπεται.

Κερκύρα 26 Ἰουλίου 1850.

Ἀδελφεῖς Μουστοεῦδης.

Κερκύρα τῆς 27 Μαΐου 1849.

Α. Ο. Γ. Ι. Ο. Τ. Α. Τ. Ε. Κ. Ο. Ρ. Ε. Ι.

Ἀδελφὸν τὴν ἐπιστολὴν ὑμῶν καὶ τὸ δῶρον, δι' οὗ
 μὲ ἐπιλορονήσατε, ὁμολογῶ πολλὰς χάριτας ἀπὸ
 τῶν ἐπαύτων, δι' ὧν ἐκοσμήσατε τὸ ὄνομα μου, καὶ
 τοὶ ὑπερβαλλόντων τὸ δίκαιον μέτρον. Οὐδ' ἔχω πῶς
 κίλλιον ν' ἀνταποδώσω τὴν μαρτυρίαν ἧς με ἠξιώ-
 τατε προτιμήσεως, εἰμὴ ἐκφράζων πρὸς ὑμᾶς μετὰ
 πάσης εὐχαριστίας τὸ φρόνημά μου.
 Ἀναγνοὺς τὴν Συμαίδα ἐλυπήθη, διότι ἡ γόνιμος
 τοῦ συγγραφέως φαντασία, γιντο νὰ περιβαλῆ τὸ πό-
 νημα τὸν κορυφὴν πέπλον τῆς κρήτειας, ἐνεβύσε τὸν
 οὐρανὸν τῆς ἱστορίας ἡμετέρων. Ὁμοῦ προχωρεῖ
 τίς εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ βιβλίου, τὸ πῶ μᾶλλον καὶ
 εἰς τοὺς μὴ δευδαρεῖς καταφαίνεται ἡ μυθοποιία.
 Ἀνάγκη ν' ἀνατρέψῃ τις τὰς μέγας τοῦδε τῶν συγ-
 γραζέων παραδόσεις, ἀνάγκη νὰ μὴ παρακαλοῦσθῃ
 τὴν πρόβον τοῦ ἀνθρώπινου νοῦ καὶ τῶν τεχνῶν,
 ἐν ἀποδεχθῆ εὐπίστως μέρος τοῦλάχιστον τῶν ἐν
 αὐτῷ μεμυθευμένων. Καὶ μετὰ δυσχερασίας λέγω
 ὅτι καθ' ἕκαστον βῆμα ἀπαντῶντα προσηνῆ σημαί-
 τειλόντα ἢ ὅτι ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Μελετίου ἐκείνου
 λαθάνει τις τῶν ἡμετέρων συγγραζέων, ἢ ὅτι αὐτὸς
 ὁ ἡμέτερος σύγχρονος εἰς τοὺς μύθους τοῦ Μελετίου
 προσέθηκεν ἄλλους ἰδίους. Ἐν ᾧ τοιαύτη εἶναι ἡ κρί-
 σις μου καὶ τοιαύτη θέλει εἶσθαι ἐξ ἀνάγκης ἡ κρίσις
 παντός ἄλλου ἀναγνώστου πῶς ἠδυνάμην νὰ συντε-
 λίσω εἰς τὴν διάδοσιν τοῦ Συμαίδος; Σχεδὸν ἀκούω
 πολλὰ περὶ ἐμὲ τὰ καταβῶντα στόματα, αὐτὸ ἐπὶ
 θυμῷ νὰ καταγορηθῶ ὡς ἄγαν εὐπίστως ἢ ὡς συνά-
 τισ τῶν πεπλατυμένων. Πρὸς τιμὴν τοῦ ἔθνους καὶ
 διὰ τὴν πρόβον ὑμᾶς ἀγάπην τῷ ἔθνει ἢ λήθη νὰ κατα-
 καλύψῃ τὴν Συμαίδα, ἣτις φαίνεται εἰς ἐμὲ ἀπαισιος
 πρόδρομος τῶν ἄλλων παρ' ὑμῖν ἀνεκδότων. Πρὸς
 εἰς τὸν γῆρας τῆς γνησιότητος τῶν χειρογράφων. αὐτὲ δι-
 ὀπτραὶ ἀπαιτοῦνται παλαιογραφίας, οὐτε περιγραμμῶν
 δοκιμασιῶν. Ὁμολογῶ, ὅτι, ἂν καὶ ἐν Ἑλλάδι ἄλλως
 ἐξέστασαν περὶ ἐμοῦ, δὲν εὐόμισα ἐξ ἀρχῆς ἐμαυτὸν
 ἀρμόδιον τῶν τοιούτων κριτῶν. Καὶ ἐὰν διαλυρπτόμε-
 νος ὑπὸ τῆς ἀπτηρικτοῦ τῶν ἄλλων γνώμης, ἀπέδιδον
 εἰς τὴν φήρῶν μου κύρος, ὅπερ ἐν συνειδήσει αἰσθάνο-
 μαι ὅτι δὲν ἔχει, ἠδυνάμην ἀξίως ὅχι μόνον νὰ κατα-
 γορηθῶ ἀλαστονείας, ἀλλὰ καὶ νὰ περιπέσω εἰς γέλω-
 τα, οὐτινος θέλω νὰ ἀπαλλάξω τὴν πολιάν μου τριχα.
 Ἄλλως δὲ ἡ γνησιότης κειμένου τινός δὲν τεκμη-
 ροῦται ἐκ τοῦ χάρτου καὶ τοῦ σχήματος τῶν γραμ-
 μάτων, ἀλλ' ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ λόγου, ἐκ τῶν
 πραγμάτων, περὶ ὧν διαλαμβάνει, καὶ ἐκ τοῦ παρα-
 λλιτισμοῦ πρὸς ὅτι διέστρεψεν εἰς ἡμᾶς ἡ ἀρχαιοτης.
 Ἐὰν δὲ ἔχγητε τὴν συνειδήσιν, ὅτι τὰ ἄλλα παρ' ὑμῖν
 χειρογράφα δὲν εἶναι πλαστὰ καὶ υποβολιμαῖα, ἐκδώ-
 σατε αὐτὰ, καὶ θέλετε ἀπολαβεῖν ὄφελος καὶ τιμὴν.
 Ἄλλ' ἐπαναλέγω, μὲ λυπεῖ ὅτι προσηνῆσθ αὐτῶν ἡ Συ-
 μαίς. Συγχωρήσατε εἰς τὴν ἀπλότητά μου. Φίλος
 Πλάτων, φιλάττη δ' ἀλήθεια. Μὴ ἐπιχειρῆτε παρά-
 γολε ἔργα, ἐξ ὧν ἐπὶ μᾶλλον ταλαιπωρεῖται ὁ βίος.

Ἡ εὐφροσύνη καὶ αἱ γνώσεις ὑμῶν δύνανται νὰ ὑποδείξω-
 σιν εἰς ὑμᾶς εὐθυτέραν καὶ εὐπορωτέραν ὁδόν.

Ὁ ἡμέτερος.

Πρὸ ἐνός ἔτους περίπου ἀπαντῶν εἰς ἐρώτησιν τοῦ
 Κ. Διευθυντοῦ τῆς ἑυτέρης, εἶχον γράψῃ τὰς ἐ-
 πομένας σημειώσεις. Οὐδένα δμως ἐκτοτε ἀκούσας
 λόγον γινόμενον πλέον περὶ τῶν πολυκρίτων χειρο-
 γράφων, περὶ ὧν αὐτὰ πραγματεύονται, εἶχον ὑπο-
 λάβει ὅτι εὐτυχῶς δὲ αὐτὰ ἐλησμονήθησαν, καὶ ὅτι
 ὄψια αἰδῶ; τὰ ἀπεσιώπησε δὲ πάντοτε. Ἀλλὰ πρὸ
 ἐλπίδα βλέπων ἐν ἔτει 1850 ἀπόμην ἐκδομένα τὰ
 γνησιότητος καὶ τομῆς τοῦ **ΠΑΤΡΙΟΥ**, καὶ ἐπα-
 νλαμβανόμενον ἐν αὐτοῖς τὸν δισχυρισμὸν περὶ τῆς
 γνησιότητος τῶν λοιπῶν, ἧς ἀπόδειξις προτείνεται
 αὐτῆς ἢ ὁμοίᾳ τῶν λογίων νομίζω ὅτι ὄσον καὶ ἂν
 τὸ ἀντικείμενον φαίνεται ἀνάξιον πάσης ἐμβριθῆς συ-
 κτήσεως, πρέπει ὅμως ἄπαξ νὰ παύσῃ τὸ σκαῖδαλον
 καὶ ἕκαστος τὸ ἐφ' ἑαυτῷ νὰ ἐκδοκῆσθ τὴν Ἑλλάδα
 ἀποναὶ περιθροισμένην. Διὰ τοῦτο δημοσιεύω τὰς
 παλαιὰς ἐκείνας σημειώσεις, ὀλίγας ἐκ πολλῶν, ἀλλὰ
 καὶ ταύτας πολλὰς διὰ τὴν ὑπομονὴν τῶν ἀναγνώ-
 στῶν, κρίνων περιττὸν νὰ ἐξογκώσω αὐτὰς καὶ διὰ
 περιουσιῶν ἐκ τοῦ νέου **Εὐλύρου**, ὅστις ἐξῆλθεν ἐν-
 τελῶς ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σχολείου ὄλων τῶν ἄλλων. Καὶ
 αἰσθάνομαι μὲν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπιγραφῶ τὰς
 ἐπομένας παρατηρήσεις διὰ τοῦ σημνοῦ ὀνόματος **φι-
 λολογικῆ**, ἀλλ' ὁμολογῶ συγχρόνως ὅτι δὲν εἶχον ἢ
 μᾶλλον δὲν ἠθελον νὰ μεταχειρισθῶ τὸ κατάλληλον.

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

ΕΥΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑ.

Ὡς νέον δείγμα τῆς Ἑλληνικῆς ἐπιτελειότητος καὶ
 εὐφυίας κινουομένου τὸ ἐπόμενον **Εὐλογογραφικὸν** δε-
 κίμιον, φιλοτεχνήθη ὑπο τοῦ Περιελέους Σκιαδοποῦ-
 λου, μαθητοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Πολυτεχνείου. Ἡ εἰκὼν
 παριστᾷ τὸν ἀπόστολον Ματθαῖον βαπτονα τὸν κά-
 λαμον πρὸς συγγραφήν τοῦ **Ἱεροῦ Βιβλαγγελίου**.

Οἱ ἀναγνώσταί θέλουσι βεβαίως θαυμάσει εἰς μᾶλ-
 λον τὴν λεπτότητα τῆς ἐργασίας, ὅταν μάθωσιν ὅτι
 τὰ ἔργα εἶα ὅσα μετεχειρίσθη ὁ εὐρύθης **Εὐλογογράφος**
 ἦσαν καὶ ὀλίγα καὶ ἀτελῆ· διότι, υἱὸς πτωχὸς πατρός
 ὑπάρχωντος ἄλλοτε εὐπόρου καὶ θυσιάζοντος καὶ πλοῖον
 καὶ περιουσιῶν ὑπὲρ τῆς κατρίδος, σήμερον δὲ μὴ ἔ-
 χοντος μηδ' ἄρτον νὰ θρεψῇ τὰ τέκνα αὐτοῦ, στερεῖ-
 ται καὶ τῆς εὐτελειότητος σχηματικῆς πεσότητος διὰ
 νὰ πορισθῇ τοιαῦτα ἐξ Εὐρώπης.

Ἡ **Εὐλογογραφία**, ἣτις κατήντησε σήμερον ἀναπό-
 ρευκτοῦ παρακολούθημα τῆς **Κύριας** δημοσιογρα-
 φίας, εἰρήνη προ τινῶν ἐτῶν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα
 καὶ ἐκτὸς τῆς **Εὐτέρης** τῆς Πανδώρας καὶ τινῶν ἄλ-
 λων συγγραμμάτων, θέλουσι βεβαίως ἐκδοθῆ καὶ
 νεώτερα· διότι ἡ εἰκονογραφία δὲν ἀποτελεῖ ἀπλοῦν
 μόνον τῶν ὀφθαλμῶν ἐντύπωμα, ἀλλὰ καὶ διδάσκει
 διὰ περιγραφῆς ἀκριβεστερας, λεπτομερεστερας, καὶ
 λαμπρῆς, οὕτως εἰπεῖν, τὸ ἀντικείμενον. οὕτως ἂ-